

2022
ALUEVAALIT

2

VAALI- OHJEET

Vaalilautakunnan tehtävät

OIKEUSMINISTERIÖ
JUSTITIEMINISTERIET

VAALIOHJEET VUONNA 2022 TOIMITETTAVIA ALUEVAALEJA VARTEN

Oikeusministeriö antaa vaalilain (714/1998) 10 §:n nojalla asianomaisille vaaliviranomaisille seuraavat vaaliohjeet 23.1.2022 toimitettavia aluevaaleja varten. Vaaliohjeet ovat voimassa 1.11.2021–28.2.2022.

Vaaliohjeet

- Nro 1: Kunnan keskusvaalilautakunnan tehtävät
- Nro 2: Vaalilautakunnan tehtävät
- Nro 3: Ennakkoäänestys laitoksessa
- Nro 4: Ennakkoäänestys kotimaan yleisessä ennakkoäänestyspaikassa
- Nro 5: Kotiäänestys
- Nro 6: Ennakkoäänestys ulkomailla
- Nro 7: Digi- ja väestötietoviraston tehtävät
- Nro 8: Aluevaalilautakunnan tehtävät

Helsingissä 15 päivänä lokakuuta 2021

Vaalijohtaja

Arto Jääskeläinen

Neuvotteleva virkamies

Heini Huotarinen

Käyntiosoite
Eteläesplanadi 10
HELSINKI

Postiosoite
PL 25
00023 VALTIONEUVOSTO

Puhelin
02951 6001

Faksi
09 1606 7730

Sähköpostiosoite
oikeusministerio@om.fi

Julkaisija: OIKEUSMINISTERIÖ
Utgivare: JUSTITIEMINISTERIET

Teksti: Oikeusministeriö
Text: Justitieministeriet

Paino: PunaMusta Oy, Tampere, 2021
Tryckning: PunaMusta Oy, Tammerfors, 2021

Sisällys:

1. YLEISTÄ VUODEN 2022 ALUEVAALEISTA	5
2. KUNNAN VAALIVIRANOMAISET	7
2.1 Yleistä	7
3. VAALILAUTAKUNTA	9
3.1 Vaalilautakunnan kokoonpano	9
3.2 Päätösvaltaisuus	9
3.3 Läsnäolo-oikeus vaalilautakunnan kokouksessa	10
3.4 Vaalitarkkailijoiden läsnäolo-oikeus	10
3.5 Vaalilautakunnan tehtäviin perehtyminen	10
3.6 Vaalilautakunnan suoritettava vain lakisääteiset tehtävänsä	10
4. JÄRJESTELYT ÄÄNESTYSPAIKALLA	12
4.1 Vaalimateriaali ja kalusteet	12
4.2 Äänestyspaikan esteettömyydestä huolehtiminen	16
4.3 Paloturvallisuus	17
4.4 Järjestys äänestyspaikalla	17
4.5 Vaaliavustaja ja äänestäjän valitsema avustaja	20
5. VAALIPÄIVÄN ÄÄNESTYKSEN TOIMITTAMINEN	22
5.1 Äänestystoimituksen aloittaminen ja lopettaminen	22
5.2 Äänestystoimituksen kulku	23
5.3 Äänestystoimituksen päättäminen	35
6. ALUSTAVA ÄÄNTENLASKENTA	36
6.1 Yleistä	36
6.2 Vaalilautakunnan toimenpiteet	36
7. VAALIPÖYTÄKIRJAN PITÄMINEN JA VAALIPÄIVÄN ÄÄNESTYKSEN LOPETTAMINEN	40
7.1 Yleistä	40
7.2 Vaalipöytäkirjaan merkittävät tiedot	40
7.3 Vaalipöytäkirjan liitteen täyttäminen	42
7.4 Vaalipäivän äänestyksen lopettaminen	42
8. JÄLKITOIMENPITEET	43
8.1 Äänestyslippujen paketointi	43
8.2 Vaalipöytäkirjan kuorittaminen	43
8.3 Äänestyslippujen ja vaalipöytäkirjan toimittaminen keskusvaalilautakunnalle	43
8.4 Vaaliluettelon Laskelma –sivun täyttäminen	44
8.5 Muun materiaalin palauttaminen keskusvaalilautakunnalle	44
8.6 Asiakirjojen hävittäminen	45
8.7 Äänioikeustietojärjestelmän käyttöön liittyvät jälkitoimenpiteet	45
9. PIENET ÄÄNESTYSALUEET JA NIIHIN YHDISTETTÄVÄT ÄÄNESTYSALUEET	46

9.1	Mikä äänestysalue on pieni äänestysalue?	46
9.2	Vaalilautakunnan tehtävät vaalipäivänä	46

10. MUITA OHJEITA 49

10.1	Oikeusministeriön vaalisivut	49
10.2	Digi- ja väestötietoviraston päivystys	49
10.3	Oikeusministeriön palvelunumero äänestäjille	49
10.4	Neuvonta ongelmatilanteissa	50

Liitteet:

LIITE 1a	Vaalilaki 2.10.1998/714	53
I	OSA YHTEISET SÄÄNNÖKSET	53
1 luku	Yleiset säännökset	53
2 luku	Vaaliviranomaiset	55
3 luku	Äänioikeusrekisteri	58
4 luku	Ehdokasasettelun viranomaistehtävät	62
5 luku	Ennakköäänestys	66
5 a luku	Kirjeäänestys	73
6 luku	Vaalipäivän äänestys	75
7 luku	Vaalien tuloksen laskenta ja vahvistaminen	80
8 luku	Muutoksenhaku	83
II	OSA VAALIKOHTAISET SÄÄNNÖKSET	85
9 luku	Eduskuntavaalit	85
10 luku	Presidentinvaali	85
10 a luku	Aluevaalit (29.6.2021/649)	85
11 luku	Kuntavaalit (8.5.2015/563)	88
12 luku	Europarlamenttivaalit	88
III	OSA ERINÄISET SÄÄNNÖKSET	89
13 luku	Täydentävät säännökset	89
14 luku	Voimaantulo- ja siirtymäsäännökset	91
LIITE 1b	Hyvinvointialuelaki 611/2021	92
LIITE 1c	Toimeenpanolaki 616/2021	94
LIITE 1d	Hallintolaki 434/2003	95
LIITE 2a	Vaaliluettelon kansilehti	97
LIITE 2b	Vaaliluettelon laskelmasivu	98
LIITE 2c	Vaaliluettelosivu	99
LIITE 2d	Ohje paperisen vaaliluettelon sitomisesta	100
LIITE 3	Ilmoituskortti	101
LIITE 4	Vaalipöytäkirjalomake ja vaalipöytäkirjan liite -lomake	102
LIITE 5	Oikeusministeriön ohje äänestäjälle äänestysmerkinnän tekemisestä	107
LIITE 6	Tarkistuslista äänestyspaikan esteettömyydestä	108
LIITE 7	Eräitä määräaikoja	109

1. YLEISTÄ VUODEN 2022 ALUEVAALEISTA

Aluevaalit toimitetaan sunnuntaina 23 päivänä tammikuuta 2022. Ennakkoäänestyksen ajanjakso on kotimaassa 12.–18.1.2022 ja ulkomailla 12.–15.1.2022. Ulkomailla olevassa suomalaisessa laivassa ennakkoäänestys voidaan kuitenkin aloittaa jo 5.1.2022.

Aluevaalien toimittamisesta säädetään vaalilaissa (714/1998; liite 1a) ja laissa hyvinvointialueesta (611/2021). Ensimmäisistä aluevaaleista säädetään lisäksi laissa sosiaali- ja terveydenhuoltoa ja pelastustoimea koskevan uudistuksen toimeenpanosta ja sitä koskevan lainsäädännön voimaannpanosta (616/2021).

Vaaliviranomaisten tulee tämän ohjeen lisäksi huolellisesti tutustua liitteessä olevaan koosteeseen aluevaaleja koskevista lainkohdista. Vaaliohjeet vain tämentävät laissa määrättyjä menettelytapoja.

Aluevaalien äänioikeudesta säädetään hyvinvointialuelain 28 §:ssä ja vaalikel-
poisuudesta saman lain 76 ja 77 §:ssä.

Digi- ja väestötietovirasto perustaa äänioikeusrekisterin, johon otetaan ne henkilöt, jotka ovat väestötietojärjestelmän tietojen mukaan äänioikeutettuja aluevaaleissa. Jokaisesta äänioikeutetusta otetaan äänioikeusrekisteriin vaalilain 18 §:ssä ja 19 §:n 1 momentissa luetellut tiedot, sellaisina kuin ne ovat väestötietojärjestelmässä perjantaina 3.12.2021 kello 24. Digi- ja väestötietovirasto laatii jokaiselle äänioikeusrekisteriin otetulle henkilölle äänioikeusilmoituksen (ilmoituskortin) ja lähettää sen viimeistään torstaina 30.12.2021 niille äänioikeutetuille, joiden osoite on tiedossa. Jos äänioikeutettu on ottanut käyttöön Suomi.fi Viestit-palvelun, äänioikeusilmoitus lähetetään ainoastaan sähköisesti.

Ilmoituskorttiin liitetään luettelo äänestäjän lähialueen (eduskuntavaalien vaalipiirin) yleisistä ennakkoäänestyspaikoista sekä niiden osoitteista ja aukioloajoista.

Äänioikeutettu voi äänestää valintansa mukaan joko ennakkoon tai vaalipäivänä. Äänioikeutta ei saa käyttää asiamiehen välityksellä.

Ennakkoon äänioikeutettu voi äänestää

- 1) missä tahansa vaalilain 9 §:n 1 momentin 1 ja 2 kohdassa tarkoitettussa yleisessä ennakkoäänestyspaikassa kotimaassa tai ulkomailla. Nämä paikat on lueteltu osoitteessa www.vaalit.fi; tai
- 2) vaalilain 9 §:n 1 momentin 3 kohdassa tarkoitettussa laitoksessa, jos hän on siellä hoidettavana tai sinne otettuna; tai
- 3) vaalilain 9 §:n 1 momentin 4 kohdassa tarkoitettussa ulkomailla olevassa suomalaisessa laivassa, jos hän kuuluu laivan henkilökuntaan; tai

- 4) eräin edellytyksin kotonaan vaalilain 9 §:n 2 momentissa tarkoitetussa kotiaänestyksessä tai
- 5) kirjeitse, mikäli hän asuu tai oleskelee ulkomailla koko ennakkoäänestysajanjakson ja vaalipäivän.

Vaalipäivänä äänestys toimitetaan kello 9–20 jokaisessa kunnassa äänestysalueittain. Äänioikeutettu saa äänestää vain siinä äänestysalueessa (äänestyspaikassa), joka on merkitty äänioikeusrekisteriin hänen kohdalleen ja joka mainitaan äänestäjälle lähetetyssä ilmoituskortissa.

2. KUNNAN VAALIVIRANOMAISET

2.1 Yleistä

Vuoden 2022 aluevaalien toimittamisesta kunnassa huolehtivat seuraavat vaaliviranomaiset:

- kunnan keskusvaalilautakunta,
- vaalilautakunta,
- vaalitoimikunta,
- yleisen ennakkoäänestyspaikan vaalitoimitsija,
- kotiaänestyksen vaalitoimitsija ja
- vaaliavustaja vaalipäivän äänestyspaikalla.

2.1.1 Kelpoisuusrajoitukset aluevaaleissa

Vaalilain 9 a §:n mukaan vaaliviranomaisen on toimittava tehtävässään puolueettomasti. Tätä yleissäännöstä vahventamaan on vaalilaissa säädetty eräitä rajoituksia siihen, kuka on kelpoinen olemaan vaaliviranomaisena ja mainittu nimenomaisesti, sovelletaanko vaaliviranomaisen toimintaan hallintolain (365/2003; liite 1b) 27–30 §:n esteellisyysääntelyä.

Vaalilautakunnan jäsenenä tai varajäsenenä ei saa olla ehdokas.¹

Vaalitoimitsijana yleisessä ennakkoäänestyspaikassa ei saa olla

- ehdokas eikä
- missään kunnassa ehdokkaan puoliso², lapsi, sisarus eikä vanhempi.

Vaalitoimikunnan jäsenenä tai varajäsenenä ei saa olla

- ehdokas eikä
- missään kunnassa ehdokkaan puoliso, lapsi, sisarus eikä vanhempi.

Vaalitoimitsijana kotiaänestyksessä ei saa olla

- ehdokas
- eikä ehdokkaan puoliso, lapsi, sisarus eikä vanhempi.

Vaaliavustajana vaalipäivän äänestyspaikalla ei saa olla

- ehdokas eikä
- ehdokkaan puoliso, lapsi, sisarus eikä vanhempi.

1 Sama rajoitus koskee myös vaalilain 16 §:n 2 momentissa tarkoitettuja vaalilautakunnan mahdollisia avustajia.

2 Puolisolla tarkoitetaan aviopuolisoita sekä avioliitonomaisissa olosuhteissa ja rekisteröidyissä parisuhteissa eläviä henkilöitä.

Yleisenä kelpoisuusrajoituksena on lisäksi, että vaaliviranomaisena ei saa olla vajaavaltainen henkilö (alle 18-vuotias tai vajaavaltaiseksi julistettu).

2.1.2 Esteellisyysääntelyn soveltaminen kunnan vaaliviranomaisiin

Esteellisyys tarkoittaa tilannetta, jossa käsittelyn puolueettomuus saattaa vaarantua asiaa viranomaisessa käsittelevän henkilön ja käsiteltävän asian tai sen asianosaisen välisen suhteen vuoksi.

Esteelliset henkilöt luetellaan hallintolain 28 §:ssä. Esteellinen henkilö ei saa osallistua asian käsittelyyn eikä olla läsnä asiaa käsiteltäessä. Esteellisen henkilön on itse ilmoitettava esteellisyydestään. Monijäsenen toimielimen jäsenen esteellisyydestä päättää asianomainen toimielin. Esteellisen tilalle on viipymättä määrättävä esteetön henkilö.

Vaalilain mukaan hallintolain esteellisyysääntelyä sovelletaan:

- keskusvaalilautakunnan jäseniin ja varajäseniin. Esimerkiksi aluevaalien ehdokas tai ehdokkaan puoliso tai muu läheinen ovat esteellisiä keskusvaalilautakunnan päätöksenteossa hallintolain 28 §:n 1 momentin 1 kohdan ja vaaliasiamies 28 §:n 1 momentin 4 kohdan nojalla.

Hallintolain esteellisyysääntelyä ei sovelleta:

- vaalilautakunnan jäseniin eikä varajäseniin³,
- vaalitoimikunnan jäseniin eikä varajäseniin,
- yleisen ennakkoäänestyspaikan vaalitoimitsijaan,
- kotiaäänestyksen vaalitoimitsijaan, eikä myöskään
- vaalipäivän äänestyksen vaaliavustajaan.

2.1.3 Vaaliviranomaisen vastuusta

Vaalilain 185 §:n mukaan jos kunnan keskusvaalilautakunnan, vaalilautakunnan tai vaalitoimikunnan jäsen tai vaalitoimitsija taikka muu henkilö tässä laissa tarkoitettuna vaaliviranomaisena toimiessaan laiminlyö velvollisuutensa, häntä rangaistaan niin kuin virkamiestä virkarikoksesta.

3 Eikä vaalilain 16 §:n 2 momentissa tarkoitettuihin mahdollisiin avustajiin (ks. myös alaviite 2).

3. VAALILAUTAKUNTA

3.1 Vaalilautakunnan kokoonpano

Vaalipäivän äänestyksestä aluevaaleissa huolehtii äänestyspaikalla kunnanhallituksen hyvissä ajoin ennen aluevaaleja kutakin äänestysaluetta varten asettama vaalilautakunta.

Vaalilautakuntaan kuuluu puheenjohtaja, varapuheenjohtaja, kolme muuta jäsentä ja tarpeellinen määrä varajäseniä, kuitenkin vähintään kolme. Vaalilautakunnan jäsenten ja varajäsenten tulee mahdollisuuksien mukaan edustaa kunnassa vuoden 2019 eduskuntavaaleissa ehdokkaita asettaneita puolueita. Vaalilautakunnan varajäsenet on asetettava siihen järjestykseen, jossa he tulevat jäsenten sijaan. Aluevaaleissa ehdokkaana oleva ei saa olla vaalilautakunnan jäsenenä eikä varajäsenenä.

Vaalilautakunta nimeää äänestyspaikalle yhden tai useamman vaalilain 73 §:ssä tarkoitetun vaaliavustajan.

Vaalilautakunta voi vaalilain 16 §:n 2 momentin mukaan ottaa avustavaa henkilöstöä äänestyslippujen laskemista ja järjestämistä varten sekä äänioikeusrekisterin ja/tai laskentajärjestelmän käyttämistä varten.

Äänestyspaikalla tulee olla riittävästi vaalivirkailijoita myös sairaustapausten tai muiden yllättävien tilanteiden varalta. Tarvittaessa myös vaalilautakunnan varajäseniä voi olla paikalla, vaikka lautakunta olisikin täysilukuinen. Erityisesti on otettava huomioon koronavirustilanteen vaatimat erityisjärjestelyt ja niiden edellyttämä virkailijoiden työpanos. Esimerkiksi karanteenissa tai eristyksessä olevien äänestyksen hoitaminen ja jonotuksen järjestäminen riittäväillä etäisyyksillä edellyttävät tavallista suurempaa paikalla olevien virkailijoiden määrää.

3.2 Päätösvaltaisuus

Vaalilautakunta on päätösvaltainen kolmijäsenisenä, jolloin yhden jäsenistä tulee olla puheenjohtaja tai varapuheenjohtaja. Mikäli syntyy tilanne, jossa sekä puheenjohtaja että varapuheenjohtaja ovat tilapäisesti poissa, vähintään kolmijäseninen vaalilautakunta valitsee keskuudestaan tilapäisen puheenjohtajan kunnan hallintosäännön määräysten mukaisesti.

Uuden luottamushenkilön valitsemisesta kunnan toimielimeen kesken toimikauden säädetään kuntalaissa.

3.3 Läsnaolo-oikeus vaalilautakunnan kokouksessa

Vaalilautakuntaan ei sovelleta kuntalaissa tarkoitetun hallintosäännön määräyksiä kunnanhallituksen edustajan ja kunnanjohtajan tai pormestarin läsnäolo- ja puheoikeudesta kokouksissa.

Vaalilain 184 §:n 1 momentissa säädetään vaaliasiamiesten läsnäolo-oikeudesta vaaliviranomaisten kokouksissa.

3.4 Vaalitarkkailijoiden läsnäolo-oikeus

Vaalilain 184 §:n 2 momentissa säädetään valtuutuksen saaneen vaalitarkkailijan oikeudesta olla läsnä silloin kun vaaliviranomainen suorittaa tehtäviään. Läsnäolo-oikeus koskee siten paitsi kokouksia myös vaaliviranomaisen kaikkea muutakin toimintaa. Vaalitarkkailijoilla on oikeus vaalitoimitusta häiritsemättä seurata vaaliviranomaisen kaikkia tehtäviä.

Oikeusministeriön tiedossa ei toistaiseksi ole vaalitarkkailumission kohdistumista Suomeen vuoden 2022 aluevaaleissa.

3.5 Vaalilautakunnan tehtäviin perehtyminen

Aikaisemmissa vaaleissa on käynyt ilmi, että joidenkin vaalilautakuntien jäsenet ovat laiminlyöneet alustavaan ääntenlaskentaan ja etenkin vaalipöytäkirjan pitämiseen liittyviä velvollisuuksiaan. Siksi on aiheellista erikseen painottaa, että vaalilautakunnan jäsenen on huolellisesti perehdyttävä tehtäviinsä, jotta hän tuntee velvollisuutensa tarkasti.

Käytännössä vaalilautakunnan tehtäviin perehdytään osallistumalla kunnan keskusvaalilautakunnan vaalilautakunnille järjestämään koulutukseen ja tutustumalla tähän vaaliohjeeseen ja, jos vaalilautakunta käyttää äänioikeustietojärjestelmää ja/tai laskentajärjestelmää, myös asianomaisiin VAT-käyttöohjeisiin.

3.6 Vaalilautakunnan suoritettava vain lakisääteiset tehtävänsä

Vaalilautakunnan on suoritettava vain lakisääteisiä tehtäviänsä. Oikeuskansleri on 16.2.1981 lausunut muun muassa seuraavaa:

”Jotta vaalilautakunnan jäsen ei laiminlöisi velvollisuuttaan vaan sen hyvin täyttäisi, hänen on huolellisesti ja puolueettomasti toimitettava ne tehtävät, jotka hänelle lain mukaan kuuluvat. Jotta nämä huolellisuuden ja puolueettomuuden vaatimukset epäilyksittä täyttyisivät, hänen tulisi keskittyä vaalilautakunnan jäsenen tehtäväänsä.

Tiedot siitä, ketkä henkilöt ovat äänestäneet ja ketkä eivät ole sitä tehneet, eivät kuulu vaalisalaisuuden piiriin eivätkä siten ole salassa pidettäviä.⁴ Siitä huolimatta on todettava, että vaalilautakunnan jäseneltä vaadittavaan puolueettomuuteen soveltuu huonosti, jos hän samalla toimii jonkin puolueen oletettujen kannattajien äänestämiseen kehottajana tai sellaisen toiminnan avustajana. Mielestäni vaalilautakunnan jäsenen siis tulisi vaalilautakunnassa ollessaan suorittaa vain vaaliviranomaiselle lain mukaan kuuluvia tehtäviä.”

4 Vaalilaissa on nykyisin säännökset vaaliluetteloiden ja äänioikeusrekisteriin tehtyjen äänestämistä koskevien merkintöjen julkisuudesta. Tiedot eivät ole julkisia ennen kuin vaalipäivän äänestys on päättynyt.

4. JÄRJESTELYT ÄÄNESTYSPAIKALLA

4.1 Vaalimateriaali ja kalusteet

Vaalimateriaalin jakelusta vaalilautakunnalle ja kalusteiden toimittamisesta äänestyspaikkaan huolehtii kunnan keskusvaalilautakunta.

Vaalilautakunnan on hyvässä ajoin ennen vaalipäivän äänestyksen alkua tarkistettava, että äänestyspaikalla on seuraava vaalimateriaali ja kalusteet. Mikäli jotain puuttuu, vaalilautakunnan on viipymättä otettava yhteys keskusvaalilautakuntaan.

4.1.1 Mitä vaalipäivän äänestyksessä tarvitaan?

Vaaliasiakirjat:

- 1) Vaaliluettelo (**liite 2**). Vaaliluettelo koostuu irtolehdistä, joissa on tulostus molemmilla puoliilla lehteä. Jokainen lehti on rei'itetty vasemmasta reunastaan. Vaaliluettelo tulisi joko kansiodia tai sitoa erillisillä sitomisvälineillä, joita saa keskusvaalilautakunnalta. Tämän ohjeen **liitteenä 2d** on ohje siitä, miten vaaliluettelot voidaan sitoa. Mikäli vaalilautakunta aikoo osittaa vaaliluettelon, jokainen osa tulisi sitoa omaksi kokonaisuudekseen. Vaalilautakunta ja keskusvaalilautakunta voivat myös sopia siitä, että vaaliluettelo tai sen osat sidotaan jo etukäteen keskusvaalilautakunnassa.
- 2) Aluevaalien äänestyslippuja (pakattuna 100 kappaleen nippuihin);
- 3) Aluevaalilautakunnan painattama ehdokaslistojen yhdistelmä, joka tulee kiinnittää äänestyskoppien sisäpuolelle sekä asettaa vaalihuoneeseen ja odotustiloihin muutoinkin siten, että se on äänestäjien nähtävillä. Äänestyskopin ulkoseinälle ehdokaslistojen yhdistelmää ei kuitenkaan tule kiinnittää;
- 4) Oikeusministeriön ohje äänestäjälle äänestysmerkinnän tekemisestä (**liite 5**), joka tulee asettaa äänestyskoppiin äänestäjien nähtäväksi. Ohje voidaan kiinnittää äänestyskopin seinälle. Ohjetta voidaan asettaa myös muualle äänestyspaikkaan, ei kuitenkaan äänestyskopin ulkoseinälle;
- 5) Vaalipöytäkirjalomakkeita (vaalilomake nro 8; **liite 4**)
- 6) Laskentalomakkeita alustavan ääntenlaskennan tiedotusta varten:

- laskentalomake 2: "Vaalipäivänä äänestäneiden lukumäärä";
- laskentalomake 3: "Vaalipäivän äänet, alustava laskenta";
- laskentalomake 4: "Vaalipöytäkirjan liite".

Tarvikkeet:

- 7) Vaalileimasin, jolla äänestysliput leimataan. Vaalileimasimia on hyvä olla myös varalla. Vaalileima on väriltään sinipunainen ja seuraavanlainen:

- 8) Sinetöimisvälineitä. Sinetöimisnauha on väriltään valkoista ja siihen on painettu saman näköinen tunnuskuva kuin vaalileimaan ja teksti "Vaalisinetti - Valsigill";
- 9) Tunnisteet vaalilautakunnan jäsenille. Kaikilla vaalilautakunnan jäsenillä tulisi vaaliviranomaisena toimiessaan olla rinnassaan näkyvillä nimikilpi tai vastaava, johon on merkitty henkilön tehtävä vaalilautakunnassa (esimerkiksi "Vaalilautakunnan jäsen" tai "Vaalilautakunnan jäsen - Medlem av valnämnden"). Tunnisteeseen voidaan merkitä myös jäsenen nimi. Menettely auttaa äänestäjiä hahmottamaan, kuka vaalihuoneistossa on vaaliviranomainen;
- 10) Vaaliavustajien rintamerkkejä tai käsivarsinauhoja. Vaalilautakunnan nimeämän vaaliavustajan on käytettävä rintamerkkiä tai käsivarsinauhaa, johon merkitään sana "Vaaliavustaja", kaksikielisissä kunnissa "Vaaliavustaja - Valbiträde";
- 11) Jäljennös vaalilautakunnan asettamispäätöksestä. Äänestyspaikalla tulee laittaa nähtäville esimerkiksi vaalihuoneiston sisäänkäynnin osoittavan opasteen läheisyyteen kopio kunnanhallituksen päätöksestä, jolla asianomainen vaalilautakunta on asetettu, taikka muu asiakirja, josta asianomaisen vaalilautakunnan kokoonpano ilmenee. Vaalilautakunnan jäsenten yhteystietoja (kuten kotiosoite tai puhelinnumero) ei nähtäville pantavassa asiakirjassa saa olla;
- 12) Kyniä, joilla äänestäjä tekee äänestysmerkinnän äänestyslippuun. Kynät voivat periaatteessa olla minkälaisia tahansa, esimerkiksi kuivamustekyniä tai lyijykyniä. Joidenkin viimeisimpien vaalien aikana julkisuudessa on joskus esitetty, että jotkut äänioikeutetut epäilevät lyijykynällä tehdyn

äänestysmerkinnän helposti mahdollistavan vaalivilpin. Vaikka epäily on aiheeton, vaalien yleisen luotettavuuden turvaamiseksi äänestäjille on suositeltavampaa varata kuivamustekynä tai vastaava kynä äänestysmerkinnän tekemistä varten. Joka tapauksessa on varmistauduttava, että käytetään sellaisia kyniä, että äänestysmerkintä ei suttaa tai näy äänestyslipun läpi. Esimerkiksi tussikynät tai hyvin teräväkärkiset kuivamustekynät eivät tästä syystä ole suositeltavia äänestysmerkinnän tekemiseen. Kyniä on hankittava riittävästi varalle ottaen huomioon, että kuivamustekynät saattavat lakata toimimasta jopa lyijykyniä helpommin;

- 13) Kyniä vaalilautakunnan omaan käyttöön sekä paperitarvikkeita (kirjekuoria, käärepaperia, narua tai paketoititeippiä, muistiinpanopaperia yms.);
- 14) Laskimia alustavaa tuloslaskentaa varten;
- 15) Opasteita sijoitettavaksi vaalihuoneistoon ja sen ulkopuolelle (kaksikielisessä kunnassa suomeksi ja ruotsiksi);

Kalusteet:

- 16) Äänestyskoppeja, joissa äänestysmerkintä tehdään. Äänestyskoppien tulee olla sellaiset, että vaalisalaisuuden säilyminen turvataan. Äänestyskoppien sijoittamisessa vaalihuoneeseen on erityisesti kiinnitettävä huomiota vaalisalaisuuden säilymiseen ja myös siihen, että valaistus äänestyskopissa on riittävän hyvä. Äänestyskoppien välien on oltava riittävän suuria, jotta kulku kuhunkin koppiin voi tapahtua turvaväli säilyttäen ja häiritsemättä muissa kopeissa olevia äänestäjiä. Äänestyskoppeja ei siis pidä sijoitella siten, että kulku niihin tapahtuu muiden koppien takaa. Äänestyskoppien sijoittelussa tulee varmistua myös siitä, että rakennuksessa mahdollisesti olevat valvontakamerat eivät vaaranna äänestäjien vaalisalaisuutta;
- 17) Pyörätuolia käyttäviä varten äänestyskoppi, johon pyörätuoli mahtuu tai vaalisalaisuuden turvaava, pöydälle asetettava, kirjoitusala⁵;
- 18) Vaaliuurna, johon äänestysliput pudotetaan;
- 19) Pöydät ja tuolit vaalilautakunnan käyttöön;

⁵ Eduskunnan oikeusasiamies on viimeksi kuntavaaleja 2017 koskevassa tarkastuskertomuksessaan (5.4.2017) todennut, että syliin laitettava irrallinen kirjoitusala ei turvaa vaalisalaisuutta.

Vaaliohjeet:

- 20) Oikeusministeriön vaaliohjeita nro 2 (Vaalilautakunnan tehtävät). Jäsenten on tullut tutustua vaaliohjeisiin jo ennen vaalipäivää, mutta ne on syytä pitää jäsenten käytettävissä myös äänestyspaikalla;

IT-laitteet ja -tarvikkeet:

Keskusvaalilautakunta päättää ja ilmoittaa vaalilautakunnalle siitä, käytetäänkö vaalipäivän äänestyksessä

- äänioikeusrekisteriä (äänioikeustietojärjestelmää eli ns. sähköistä vaaliluetteloa) vaaliluettelon sijasta tai sen rinnalla sekä/tai
- alustavassa laskennassa tuloslaskentajärjestelmää.

Jos järjestelmiä käytetään, keskusvaalilautakunnan tulee toimittaa vaalilautakunnan käyttöön IT-laitteet ja tarvikkeet sekä oikeusministeriön VAT-ohjeet nro 4d (Äänioikeustietojärjestelmän käyttöohjeet vaalilautakunnalle) ja nro 5c (Tuloslaskentajärjestelmän käyttö vaalilautakunnalle), joissa selostetaan järjestelmän käytön edellytykset ja itse käyttö. Jos vaalilautakunta käyttää mobiiliäänioikeuskyselyä, se tarvitsee ohjeen nro 4e (Mobiiliäänioikeuskyselyn käyttöohjeet).

Covid-19 -pandemiasta aiheutuvat tarvikkeet ja materiaalit:

Covid-19 -pandemiasta johtuen oikeusministeriö ja Terveystieteiden tutkimuskeskus (THL) ovat ohjeistaneet erikseen kuntien vaaliviranomaisia äänestysjärjestelyistä kunnissa vuoden 2021 kuntavaaleissa. Ohjeistusta päivitetään tarvittaessa loppuvuodesta 2021 aluevaaleja varten. Äänestyspaikat tulee varustaa ohjeistuksessa mainituilla tarvikkeilla ja materiaaleilla, kuten käsidesillä, suojamaskilla ja suojaplekeillä.

4.1.2 Vaalimateriaalin säilyttäminen ja käyttöönotto

Keskusvaalilautakunnille on annettu ohjeet kiinnittää erityistä huomiota siihen, että vaaliasiakirjojen ja vaalileimasimien jakelu vaalilautakunnille tapahtuu luotettavalla tavalla niin, ettei synny mahdollisuutta väärinkäyttöksiin. Esimerkiksi noudettaessa vaalimateriaalia vaalilautakunnan edustajien on varauduttava esittämään keskusvaalilautakunnalle selvitys henkilöllisyydestään. Vähintään kahden vaalilautakunnan jäsenen on oltava samanaikaisesti paikalla, kun keskusvaalilautakunta luovuttaa vaalimateriaalin vaalilautakunnalle.

Yksi hyvä tapa huolehtia jakelun turvallisuudesta on, että keskusvaalilautakunta pakkaa vaalilautakunnalle annettavat äänestysliput yhteen (tai useampaan)

pakettiin ja sulkee paketin teipillä, jonka päälle keskusvaalilautakunnan edustaja tai edustajat merkitsevät allekirjoituksensa. Allekirjoituksen sijasta teippi voidaan myös leimata jollain kunnan virallisella leimasimella, mutta ei kuitenkaan vaalileimasimella. Teippinä ei tule käyttää varsinaista vaalien sinetöintiteippiä, jota jaetaan vaalilautakunnalle samassa yhteydessä.

Saatuaan materiaalin vaalilautakunnan on huolehdittava, että materiaali säilytetään yön yli varmassa tallessa, esimerkiksi äänestyspaikassa olevassa lukitus-tilassa. Keskusvaalilautakunnan on mahdollisuuksien mukaan osoitettava vaalilautakunnille äänestyspaikoilta tällaiset tilat. Vaalilautakunta avaa äänestyslippuja sisältävät paketit vasta samalla hetkellä, kun vaalipäivän äänestystoimitus kello 9 aloitetaan siten, että ensimmäiselle äänestäjälle näytetään, että urna on tyhjä. Sitä ennen kaikkien paikalla olevien vaalilautakunnan jäsenten on todettava, että äänestyslippupakettien teippaukset ovat ehjät.

Keskusvaalilautakunnan harkinnan mukaan äänestysliput ja muu materiaali voidaan jakaa vaalilautakunnille myös muulla luotettavalla tavalla siten, että mahdollisuutta väärinkäyttöihin ei synny.

4.2 Äänestyspaikan esteettömyydestä huolehtiminen

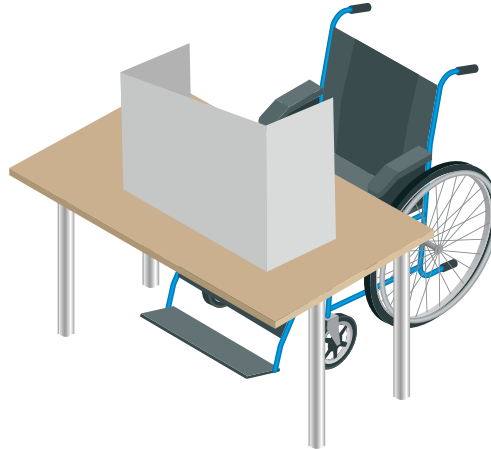
Äänestyspaikka tulee sijoittaa rakennuksessa sellaiseen tilaan, että sinne pääsevät kulkemaan myös ne henkilöt, joiden kyky liikkua tai toimia on rajoittunut ja ne, jotka käyttävät apuvälineitä, kuten pyörätuolia tai rollaattoria.

Mahdollisuuksien mukaan tulisi vammaisten henkilöiden käyttämille kulkuvälineille varata pysäköintitilaa äänestyspaikan välittömässä läheisyydessä ja järjestää heidän avustamisensa äänestyspaikan ulko- ja sisäpuolella.

Äänestyspaikalla mahdollisesti olevien kynnysten ja portaiden on oltava varustettuja esimerkiksi sellaisella luiskalla⁶, että pyörätuolia taikka rollaattoria käyttävillä henkilöillä on esteetön pääsy äänestystilaan.

⁶ Ks. ympäristöministeriön asetus esteettömästä rakennuksesta 1.10.2004, Suomen rakentamismääräyskokoelma F1 Esteetön rakennus, määräykset ja ohjeet 2005.

Niitä liikuntavammaisia henkilöitä varten, jotka käyttävät pyörätuolia, tulisi äänestyspaikkaan varata sellainen muita matalampi äänestyskoppi, johon mahtuu pyörätuolilla tai pöydälle asetettava irrallinen kirjoitusalausta varustettuna suojuksella, jonka turvin äänestäjä voi muiden katseilta suojattuna täyttää äänestyslippunsa. Kuvaesimerkki:

Äänestyspaikalla kulkureittien sivuun tulisi mahdollisuuksien mukaan sijoittaa istuimia levähtämistä varten. Jos pyörällisillä apuvälineillä liikkuville järjestetään kiertotie, tulee se varustaa tarvittaessa opasteilla.

Invalidiliitto ry on laatinut äänestyspaikan esteettömyyden tarkistuslistan, jota vaalilautakunnan tulee tarkoituksenmukaisella tavalla käyttää apuna äänestystilaa järjestettäessä (**liite 6**).

4.3 Paloturvallisuus

Paloturvallisuudesta on huolehdittava. Rakennuksen poistumistiet on pidettävä esteettä ja poistumisteiden opasteita saa peittää.

4.4 Järjestys äänestyspaikalla

Vaalilautakunnan on huolehdittava siitä, että järjestys äänestyspaikalla säilyy moitteettomana ja äänestys sujuu häiriöttä. Äänestyspaikalla olevien on noudatettava vaalilautakunnan järjestyksen ylläpitämiseksi ja äänestyksen häiriötön kulun turvaamiseksi antamia määräyksiä.

Äänestyspaikan kalustamisella ja muilla järjestelyillä on tärkeä merkitys järjestyksenpidon kannalta. Jos äänestyspaikalle syntyy ruuhkaa, vaalilautakunnan

on tarvittaessa ohjattava äänestäjiä jonoihin ja valvottava, että äänioikeuttaan käyttäneet viipymättä poistuvat äänestyspaikalta.

Vaalilautakunnan on huolehdittava myös siitä, että äänestäjät pitävät riittävät turvavälit toisiinsa nähden esimerkiksi silloin kun äänestäjät jonottavat vaaliluetteloa pitävän vaalivirkailijan luokse.

Keskusvaalilautakunnan ja vaalilautakunnan on huolehdittava yhdessä, että vaalilautakunnalla on käytössään riittävästi henkilöitä, kuten varajäseniä, pitämässä huolta varsinaisten lakisääteisten tehtävien lisäksi äänestäjien opastamisesta vaalihuoneistoon, jonojen muodostamisesta, riittävien etäisyyksien pitämisestä ja sen valvomisesta, että äänioikeuttaan jo käyttäneet poistuvat vaalihuoneistosta.

Äänestäjien pienten lasten mukaantulo äänestystilaan voidaan sallia, ellei siitä aiheudu erityistä häiriötä. Tämä sekä mahdollistaa äänestämisen lapsiperheiden vanhemmille että voi kannustaa lapsia kiinnostumaan vaaleista.

4.4.1 Vaalimainontakielto

Vaalilautakunnan on valvottava, ettei äänestyspaikalla tai sen välittömässä läheisyydessä pidetä puheita eikä julkipanna tai jaeta painettuja tai kirjoitettuja ja kehoituksia. Vaalilautakunnan on myös huolehdittava, ettei äänestyspaikalla millään tavoin vaikuteta tai yritetä vaikuttaa äänestäjien vaalivapauteen. Mikäli lain säännöksiä tässä suhteessa rikotaan tai yritetään rikkoa, on häiritsijä heti poistettava äänestyspaikalta, tarvittaessa poliisin avustuksella.

4.4.2 Äänestyspaikan opasteet

Opastus äänestyspaikalle tulee järjestää selkeästi esimerkiksi kadunvarsitauluin ja viitoituksin. Myös sisälle äänestystilaan on järjestettävä tarpeelliset opasteet.

Kaksikielisessä kunnassa kilpien ja muiden yleisölle suunnattujen opasteiden on oltava suomen- ja ruotsinkielisiä. Enontekiön, Inarin, Sodankylän ja Utsjoen kunnissa opasteet on laadittava myös saamen kielellä.

4.4.3 Kuvaaminen äänestyspaikalla

On mahdollista, että tiedotusvälineet, tai jopa yksittäiset äänestäjät, esittävät toivomuksen saada kuvata äänestyspaikalla. Vaalilautakunnan on kulloisessakin

yksittäistapauksessa erikseen arvioitava, voidaanko kuvaaminen sallia. Kuvaaminen ei saa vaarantaa vaalisalaisuutta eikä järjestystä äänestyspaikalla.⁷

Vaalilain mukaan äänestys on järjestettävä siten, että vaalisalaisuus säilyy. Äänestyskopissa kuvaaminen ei ole sallittua. Vaalisalaisuuden ylläpitäminen äänestyspaikalla on äänestäjän oikeus ja velvollisuus. Vaalilautakunnan jäsen ei luonnollisesti voi kuitenkaan varmistua äänestäjän toimista äänestyskopissa.

4.4.4 Vaalikeräykset

Ne järjestöt, joille Poliisihallitus on myöntänyt rahankeräyslupan (<http://www.vaalit.fi/vaaliviranomaiskirjeita- ja muistioita>), voivat suorittaa rahankeräystoimintaa äänestyspaikalla edellyttäen, että keräys voidaan järjestää siten, etteivät vaaliviranomaiset joudu missään vaiheessa osallistumaan rahankeräykseen liittyviin tehtäviin ja siten, ettei keräystoiminta häiritse äänestyksen toimittamista ja että myös keräyksen osalta voidaan huolehtia turvavälien pitämisestä. Keräysjärjestelyistä ei myöskään saa syntyä äänestäjälle sellaista vaikutelmaa, että vaalikeräykseen osallistuminen olisi äänestämiseen liittyvä velvollisuus.

Keräystä toimittavalle lipasvartijalle ja lippaalle tulisi mahdollisuuksien mukaan järjestää sopiva tila. Tämän tilan tulee olla riittävän etäällä varsinaisesta äänestystilasta, esimerkiksi toisessa huoneessa, jotta keräys ei häiritse äänestystä eikä äänestäjiä. Lippaan säilytyksestä vastaa lipasvartija. Mikäli äänestyspaikan olosuhteet ovat sellaiset, että keräystoimintaa ei voida edellä mainittujen ehtojen mukaisesti järjestää tai mikäli keräys ei niiden mukaisesti suju, keräystä ei voida lainkaan toimittaa. Vaalilautakunnan on kussakin yksittäistapauksessa ratkaistava asia.

4.4.5 Oheistoiminta

Joissain kunnissa vaalipäivän äänestyspaikkana olevassa kiinteistössä tai sen läheisyydessä on järjestetty erilaista vaaleihin liittyvää oheistoimintaa, esimerkiksi lasten vaaleja, vaalikahvien tarjoamista äänestäjille tai arpajaisia. Mikäli tämäntyyppistä toimintaa järjestetään, vaalilautakunnan ei tule ottaa osaa sen järjestelyihin. Vaalilautakunnan tulee myös huolehtia siitä, että nämä toiminnot suoritetaan selkeästi äänestystilan ulkopuolella ja siten, etteivät ne millään lailla häiritse äänestystoimintaa.

⁷ Eduskunnan oikeusasiamies on päätöksessään 23.10.2007 (dnro 1107/2/07) katsonut, että vaalilautakunnan puheenjohtaja oli, huomioon ottaen äänestyshuoneessa vallitsevan tilanteen, voinut olla antamatta lupaa valokuvan ottoon äänestyspaikalla.

4.4.6 Äänestäjien lemmikkieläimet

Allergia-, Iho- ja Astmaliitto ry toimittaa vaalilautakuntien käyttöön äänestyspaikkojen ulko-oviin tarkoitettuja A4-kokoisia julisteita. Julisteessa on koiran kuva ja teksti ”Minä odotan ulkona, kun sinä äänestät”. Julisteen suositus ei koske opaskoiria eikä avustajakoiria. Vaalilautakuntia kehoitetaan ottamaan suositus tarkoituksenmukaisella tavalla huomioon.⁸

4.5 Vaaliavustaja ja äänestäjän valitsema avustaja

4.5.1 Yleistä

Äänestäjän avustajana äänestysmerkinnän tekemisessä äänestyslippuun voi toimia vain

- 1) vaalilautakunnan nimeämä vaaliavustaja tai
- 2) äänestäjän itsensä valitsema avustaja tai
- 3) äänestäjän niin halutessa vaalilautakunnan jäsen, jollei se viivytä äänestystä.

Avustajana, olipa hän vaaliavustaja, äänestäjän itsensä valitsema avustaja tai vaalilautakunnan jäsen, ei kuitenkaan saa olla henkilö, joka on ehdokkaana vaaleissa eikä myöskään ehdokkaan puoliso, lapsi, sisarus tai vanhempi.

Avustaja on velvollinen tunnollisesti täyttämään äänestäjän osoitukset ja pitämään salassa äänestystoimituksessa saamansa tiedot. Avustajalle on erityisesti korostettava, ettei hän missään tapauksessa saa suositella äänestäjälle, ketä ehdokasta tämän olisi äänestettävä.

4.5.2 Vaaliavustaja

Jokaisella äänestyspaikalla tulee olla saapuvilla vaalilain 73 §:n 1 momentissa tarkoitettu vaaliavustaja, joka äänestäjän pyynnöstä avustaa häntä merkinnän tekemisessä äänestyslippuun. Avustajan on käytettävä rintamerkkiä tai käsivarsinauhaa, johon merkitään sana ”Vaaliavustaja”, kaksikielisissä kunnissa ”Vaaliavustaja Valbiträde”.

⁸ Allergia-, Iho- ja Astmaliitto perustelee suositusta sillä, että näin voitaisiin estää eläinepiteelipölyn jääminen yleisiin tiloihin ja eläinallergisten äänestäjien ja vaaliviranomaisten oireiden paheneminen. Eläinepiteelipöly on voimakas herkistäjä, joka säilyy tiloissa pitkään ja pahentaa allergiaa tai astmaa sairastavien oireita.

Vaaliavustajan nimeäminen kuuluu vaalilautakunnan tehtäviin. Vaaliavustajia vaalilautakunta voi nimetä harkintansa mukaan useampiakin. Avustajaksi on mahdollista nimetä myös vaalilautakunnan varajäsen tai varsinainenkin jäsen. Tällöin kuitenkin tulee huolehtia siitä, että vaalilautakunta on koko vaalipäivän äänestyksen ajan päätösvaltainen eli vähintään kolmijäseninen. Sinä aikana, jolloin jäsen tai varajäsen on vaaliavustajana, hän ei siis toimi vaalilautakunnan jäsenenä.

Vaikka avustajan nimeäkin vaalilautakunta, on käytännössä keskusvaalilautakunnan etukäteen huolehdittava siitä, että vaalilautakunnan käytettävissä on yksi tai useampi sopiva ehdokas avustajaksi. Kaksikielisillä paikkakunnilla on kiinnitettävä huomiota avustajan riittävään kielitaitoon.

4.5.3 Äänestäjän valitsemat avustajat

Äänestäjät, joiden kyky tehdä äänestysmerkintä on oleellisesti heikentynyt, saavat käyttää äänestysmerkinnän tekemisessä apuna **itse valitsemaansa avustajaa**. Tämä koskee sokeiden ja muiden vammaisten lisäksi myös henkilöitä, joille esimerkiksi äkillinen sairaus on aiheuttanut kyvyttömyyden tehdä äänestysmerkintä.

Vaalilautakunta ratkaisee, kenen kyky tehdä äänestysmerkintä on oleellisesti heikentynyt ja kenellä siis tällä perusteella on oikeus valita avustajaksi haluamansa henkilö. Vaalilautakunnan on selvitettävä tällaisen avustajan nimi ja merkittävä se vaalipöytäkirjaan. Tietoja avustajista on käsiteltävä siten, etteivät ne ole muiden äänestäjien, esimerkiksi seuraavan avustettavan äänestäjän ja/tai hänen avustajansa, nähtävissä.

Äänestäjällä on myös oikeus käyttää halutessaan, edellä todetuin rajauksin, vaalilautakunnan jäsentä avustajana merkinnän tekemisessä äänestyslippuun, jollei se viivytä äänestystoimitusta.

5. VAALIPÄIVÄN ÄÄNESTYKSEN TOIMITTAMINEN

5.1 Äänestystoimituksen aloittaminen ja lopettaminen

5.1.1 Yleistä

Vaalipäivän äänestys on aloitettava sunnuntaina kello 9 ja sitä on jatkettava yhtäjaksoisesti kello 20 asti.

Vaalilautakunnan puheenjohtajan ja jäsenten sekä vaalilautakunnan nimeämien vaaliavustajien on ehdottomasti saavuttava äänestyspaikalle niin hyvissä ajoin, että äänestystoimitus voidaan aloittaa täsmällisesti. Mikäli vaalilautakunta käyttää äänioikeustietojärjestelmää, järjestelmään kirjautuminen on hyvä aloittaa jo noin kello 8.30.

Vaalilautakunnan puheenjohtajan on huolehdittava siitä, että lautakunta on päätösvaltainen eli vähintään kolmijäseninen äänestystoimituksen alkaessa ja sen kaikissa vaiheissa.

Vaalipäivän äänestystä ei saa keskeyttää ennen kello 20. Sitä vastoin se voi jatkua myöhempäänkin, sillä kaikkien niiden äänestäjien, jotka ovat ennen kello 20 tulleet saapuville odottamaan äänestysvuoroaan, on annettava äänestää, ennen kuin äänestystoimitus lopetetaan. Odotustila on suljettava ja eristettävä kello 20. Sulkemisesta on sitä ennen ilmoitettava saapuville tulleeille äänestäjille.

Vaalilautakunnan tulee erityisesti kiinnittää huomiota **vaalisalaisuuden säilymiseen** äänestystoimituksen kaikissa vaiheissa.

5.1.2 Vaaliurnan sulkeminen

Äänestystoimituksen alkaessa vaalilautakunnan puheenjohtajan tai varapuheenjohtajan on näytettävä läsnä oleville äänestäjille, että vaaliurna on tyhjä. Tämän jälkeen joko

- lukitaan urnan sisäkansi ja sen kahdesta avaimesta puheenjohtaja (tai varapuheenjohtaja) ottaa haltuunsa toisen ja joku lautakunnan jäsenistä toisen tai
- urna suljetaan käyttämällä sinetöimisnauhaa, johon vähintään puheenjohtaja (tai varapuheenjohtaja) ja joku jäsenistä merkitsevät nimikirjoituksensa.

Vaaliurnaa ei saa missään tilanteessa avata sen jälkeen, kun se on äänestystoimituksen alkaessa suljettu, ennen kuin äänestyksen päätyttyä ryhdytään laskemaan ääniä.

5.2 Äänestystoimituksen kulku

5.2.1 Äänestyksen vaiheet

Äänestystoimituksessa on seuraavat vaiheet:

Vaihe 1: Äänestäjän henkilöllisyyden ja äänioikeuden toteaminen, äänestyslipun antaminen sekä merkinnän tekeminen vaaliluetteloon ja/tai äänioikeusrekisteriin (äänioikeustietojärjestelmään), jos vaalilautakunta sitä käyttää;

Vaihe 2: Äänestäjä tekee äänestysmerkinnän äänestyslippuun;

Vaihe 3: Äänestäjä esittää äänestyslipun leimattavaksi ja pudottaa leimatun äänestyslipun vaaliurnaan.

Vaihe 1: Äänestäjän henkilöllisyyden ja äänioikeuden toteaminen, äänestyslipun antaminen ja merkinnän tekeminen vaaliluetteloon ja/tai äänioikeusrekisteriin

Totea äänestäjän henkilöllisyys henkilökortista, passista, ajokortista tai muusta vastaavasta (kuvallisesta ja virallisesta) asiakirjasta.

Etsi äänestäjän nimi vaaliluettelosta ja/tai äänioikeusrekisteristä.

Anna äänestäjälle yksi äänestyslippu ja kehota häntä menemään äänestyskoppiin.

Tee vaaliluetteloon ja/tai äänioikeusrekisteriin merkintä äänestäjän äänestämisestä joko tässä vaiheessa tai vasta sitten kun äänestäjä on pudottanut äänestyslipun vaaliurnaan.

1 (i) Äänestäjän henkilöllisyyden toteaminen

Äänestäjän on ilmoittauduttava henkilökohtaisesti vaalilautakunnalle. Äänioikeutta ei missään tapauksessa saa käyttää asiamiehen välityksellä. Äänioikeutta

on käytettävä siinä äänestysalueessa, joka on merkitty äänioikeusrekisteriin äänestäjän kohdalle.

Ilmoittautuessaan äänestämään äänestäjä on velvollinen esittämään vaalilautakunnalle selvityksen henkilöllisyydestään. Säännönmukaisessa tapauksessa äänestäjän tulee esittää vaalilautakunnalle asiakirja, joka todistaa äänestäjän henkilöllisyyden (henkilöllisyystodistus). Tällaista asiakirjaa äänestäjältä ei kuitenkaan ole ehdottomasti vaadittava, jos hänen henkilöllisyytensä muutoinkin on varmasti todettavissa, esimerkiksi silloin, jos vaalilautakunta tuntee äänestäjän (HE 175/1995 vp.).

Valtioneuvoston oikeuskansleri on päätöksessään 15.1.1997 (dnro 978/1/96) todennut muun ohella seuraavaa: Vaalilainsäädäntö edellyttää äänestäjän selvitysvelvollisuutta henkilöllisyydestään äänestettäessä. Henkilöllisyyden selvitysvelvollisuutta on pidettävä myös äänestäjän edun mukaisena. Äänioikeuden toteutumisen kannalta on olennaista, että kukaan ei äänestä toisen nimissä tai toisen puolesta ja että merkintä vaaliluetteloon tehdään oikean henkilön kohdalle.

Mistä asiakirjasta äänestäjän henkilöllisyys voidaan todeta?

Äänestäjä voi todistaa henkilöllisyytensä voimassa olevalla poliisin antamalla henkilökortilla, passilla, ajokortilla tai kuvallisella Kela-kortilla.

Äänestäjän henkilöllisyyden voi todeta myös ulkomaisesta tai muusta sellaisesta voimassa olevasta henkilöllisyystodistuksesta, jossa on

- henkilön täydellinen nimi,
- syntymäaika,
- henkilön nimikirjoitus,
- todistuksen antajan leimalla leimattu henkilön valokuva sekä
- todistuksen antopäivä ja antajan allekirjoitus.

Olennaista on varmistua, että asiakirjan esittää sama henkilö, jonka valokuva on henkilöllisyystodistuksessa. Mikäli henkilöä ei esimerkiksi ajokortissa olevan vanhan valokuvan perusteella voi tunnistaa, selvitystä ei lähtökohtaisesti voida pitää riittävänä.

Henkilöllisyyden todistamiseen ei kelpaa pelkästään ilmoituskortti, eivätkä myöskään muut kuvattomat kortit ja asiakirjat.

Käräjäoikeus tuomitsi neljä vaalilautakunnan jäsentä sakkorangaistukseen tuottamuksellisesta virkavelvollisuuden rikkomisesta. Vuoden 1996 yhdistetyissä kunnallisvaaleissa ja europarlamenttivaaleissa vaalilautakunnan jäsenet eivät olleet tarkastaneet erään äänestäjän henkilöllisyyttä, vaan olivat antaneet hänen äänestää molemmissa vaaleissa pelkästään ilmoituskortin perusteella. Myöhemmin kuitenkin ilmeni, ettei ilmoituskortti ollut henkilön oma eikä hänellä alaikäisenä ollut edes äänioikeutta.

Hovioikeus ei muuttanut käräjäoikeuden tuomiota eikä korkein oikeus myöntänyt valituslupaa hovioikeuden päätökseen. Alaikäinen (12-v.) jätettiin tuomitsematta rangaistukseen, mutta hänelle ilmoituskortin antanut mies tuomittiin välillisenä tekijänä sakkorangaistukseen vilpillisestä äänestämisestä. (Helsingin HO 28.5.1998, nro 1631)

Entä jos äänestäjä ei omista henkilöllisyystodistusta?

Äänioikeutetuille lähetetyssä ilmoituskortissa todetaan muun ohella, että henkilö, jolla ei ole henkilöllisyyttä osoittavaa asiakirjaa, voi saada maksutta poliisilaitokselta väliaikaisen henkilökortin äänestämistä varten. Korttia haettaessa on oltava mukana kaksi passikuvaa. Käytännössä väliaikaista henkilökorttia ei kuitenkaan enää voi hakea eikä saada vaalipäivänä.

Henkilöllisyyden tarkastamisesta joissakin erityistilanteissa

Aiemmissa vaaleissa on käynyt ilmi, että jotkut, useimmiten iäkkäät äänioikeutetut eivät omista voimassa olevaa passia, ajokorttia tai muutakaan vastaavaa asiakirjaa, eivätkä myöskään ole hankkineet tai voineet hankkia edellä mainittua maksutonta väliaikaista henkilökorttia. Mikäli vaalilautakunta ei tunne tällaista äänestäjää, äänestäjän henkilöllisyyden selvittäminen voi olla ongelmallista. Tällaisissa tapauksissa vaalilautakunnan on pyrittävä arvioimaan tilanne kokonaisvaltaisesti sen perusteella, miten luotettavana se pitää äänestäjän antamaa muuta selvitystä ja tilannetta yleensä. Joissain tapauksissa tällaisella äänestäjällä voi olla mukanaan muita asiakirjoja, jotka – vaikkei niissä valokuvaa olekaan – saattavat vahventaa äänestäjän henkilöllisyyttä. Äänestäjä saattaa myös esittää vanhentuneen kuvallisen henkilöllisyystodistuksen. Lisäksi äänestäjällä voi olla mukanaan saattajia, jotka kykenevät paitsi selvittämään oman henkilöllisyytensä, myös suullisesti todistamaan saatettavan henkilöllisyyden.

Vaalilautakunnan on edellä sanotuissa tilanteissa käytettävä harkintavaltaansa. Yhtäältä tulee huolehtia siitä, että kaikki äänioikeutetut voivat käyttää äänioikeutensa mutta toisaalta myös siitä, että kukaan ei äänestä toisen nimissä tai toisen puolesta ja että merkintä äänioikeuden käyttämisestä tehdään vaaliluteteloon oikean henkilön kohdalle. Edellä mainitut esimerkit voidaan hyväksyä selvityksiksi äänestäjän henkilöllisyydestä silloin kun vaalilautakunta pitää saatua selvitystä kokonaisvaltaisesti luotettavana.

Valtioneuvoston oikeuskansleri on päätöksessään 8.5.2012 (dnro OKV/98/1/2012) todennut muun ohella seuraavaa: Jos äänestäjä ei esitä vaalitoimitsijalle asiakirjaa, joka todistaa äänestäjän henkilöllisyyden, äänestäjän on kyettävä muilla keinoilla vakuuttamaan vaalitoimitsija henkilöllisyydestään. Kysymys on virkavastuulla toimivan vaalitoimitsijan tapauskohtaisesta kokonaisarviosta. Jos toimintakyvyltään rajoittuneella äänestäjällä ei ole henkilöllisyystodistusta, vaan äänestäjän henkilöllisyys

pyritään todistamaan, yleensä muiden selvitysten lisäksi, hänen saattajansa esittämällä suullisella selvityksellä, äänestäjän henkilöllisyydestä vaakuuttuminen voi edellyttää selvityksen saamista siihen, miksi äänestäjälle ei ole hankittu henkilöllisyystodistusta. [...] Lisäselvitystä pyydettyessä on toimittava hienotunteisesti ja sovinnollisuutta edistäen. [...] Äänioikeuden käyttämisen oikeellisuuden varmistaminen on myös äänioikeutetun itsensä etu.

1 (ii) Äänestäjän äänioikeuden toteaminen

Vaalilautakunnan tulee tarkoin huolehtia siitä, ettei äänestäjä saa äänestää, ennen kuin hänet on todettu äänioikeutetuksi. Äänestäjän äänioikeus todetaan vaaliluettelosta tai äänioikeusrekisteristä (äänioikeustietojärjestelmästä), jos vaalilautakunta sitä käyttää.

Äänestämistä koskevat merkinnät vaaliluettelossa ja äänioikeusrekisterissä eivät ole julkisia ennen kuin vaalitoimitus on päättynyt.

1 (ii.a) Äänestäjän äänioikeuden toteaminen vaaliluettelosta

Tehtävään määrätty vaalilautakunnan jäsen etsii vaaliluettelosta äänestäjän nimen. Äänioikeutetut on otettu vaaliluetteloon sukunimiensä mukaisessa aakkosjärjestyksessä.

Aakkostuksessa kirjainten keskinäinen järjestys on suomen kielen mukainen, v ja w -kirjaimet on erotettu toisistaan. Etuliitteelliset sukunimet on aakkostettu etuliitteen mukaan, esimerkiksi henkilö nimeltä "von Tafelsson Bror-Erik" löytyisi vaaliluettelosta v-kirjaimella alkavien sukunimien joukosta. Tyhjä merkki sijoittuu ennen muita merkkejä, esimerkiksi henkilö "Ek Lisa" on vaaliluettelossa ennen henkilöä "Eka Liisa". Väliviiva on aakkostettu kuten tyhjä merkki, esimerkiksi henkilö "Ek-Roine Liisa" on vaaliluettelossa ennen henkilöä "Eko Liisa". Useimmat tarkkeet jätetään huomiotta, esimerkiksi é on aakkostettu kuten e, mutta poikkeuksen muodostaa ü, joka on aakkostettu kuten y.

Etsinnän nopeuttamiseksi vaalilautakunta voi pyytää äänestäjältä nähtäväkseen vaalilain 21 §:n mukaisen ilmoituskortin (**liite 3**). Ilmoituskorttia ei äänestäjältä kuitenkaan voi vaatia eikä sen puuttuminen estä äänestämästä. Ilmoituskortti annetaan äänestäjälle takaisin, jos tämä sitä pyytää. Mikäli äänestäjältä joudutaan kysymään henkilötunnusta, vaalilautakunnan on huolehdittava siitä, että paikalla olevat muut äänestäjät eivät kuule äänestäjän henkilötietoja.

On syytä huomata, että vaaliluettelossa on tyhjä väli kirjaimien L ja M välissä. Tämä on tehty helpottamaan vaaliluettelon mahdollista ositusta kirjaimiin A-L

ja M-Ö. Vaaliluettelon voi kuitenkin osittaa vaalilautakunnan harkinnan mukaan myös muista kohdista.

Vaaliluettelon käyttämisestä huomioitavaa

Vaalilautakunnan on järjestettävä äänioikeuden tarkastaminen vaaliluettelosta niin, että äänestäjä ei voi nähdä muiden äänioikeutettujen tietoja. Vaalilautakunta voi esimerkiksi käyttää pahvista tai muuta näkösuojaa vaaliluettelon ja äänestäjän välillä. Ilman näkösuojaa on mahdollista, että äänestäjä, joka kykenee lukemaan ylösalaisin olevaa tekstiä ja pystyy painamaan mieleensä lukemansa, voisi vaaliluettelosta saada selville äänioikeutettujen henkilötunnuksia. Vaalilautakunnan on hyvä huolehtia siitä, että äänestäjä pysyy riittävän etäällä vaalivirkailijasta silloin kun tämä etsii hänen nimeään vaaliluettelosta, samoin kuin siitä, että vaaliluetteloa muutoinkin säilytetään äänestyspaikalla huolellisesti.

Jos äänioikeutetun kohdalle on äänioikeusrekisteriin merkitty tieto ns. turva-kiellosta, hänen kohdallaan on vaaliluettelon sarakkeessa Huomautuksia merkintä T. Tällaisen äänioikeutetun osalta vaaliluettelossa olevat tiedot eivät ole julkisia edes vaalitoimituksen päättymisen jälkeen. Näitä tietoja tulee muutenkin käsitellä erityisen varoen eikä niitä saa luovuttaa ulkopuolisille.

Samannimiset henkilöt ja väärin kirjoitetut nimet

Jos vaaliluetteloon on merkitty useita samannimisiä henkilöitä, on henkilötunnuksen tai syntymäajan avulla selvítettävä, mikä nimi on oikea.

Mikäli vaaliluettelossa oleva nimi ei ole äänestäjän ilmoittaman nimen kanssa täysin yhtäpitävä (esimerkiksi vaaliluettelossa olevan painovirheen takia), ei äänestäjältä tämän johdosta pidä evätä äänioikeuden käyttämistä, jos eroavaisuus ei ole olennainen ja jos on lisäksi ilmeistä, että luettelossa oleva nimi ei voi tarkoittaa ketään toista henkilöä. Jos henkilön sukunimi on esimerkiksi avioliiton johdosta muuttunut äänioikeusrekisterin perustamisen jälkeen, voidaan hänen henkilöllisyydestään varmistua henkilötunnuksen perusteella.

Vaaliluetteloon tehdyt merkinnät ennakkoon äänestämisestä

Vaaliluetteloon on otettu vain ne äänioikeutetut, jotka eivät äänestäneet ennakkoon tai joiden ennakkoon äänestämistä ei ollut merkitty äänioikeusrekisteriin, kun vaaliluetteloiden tulostaminen aloitettiin.

Keskusvaalilautakunnan on tullut huolehtia siitä, että vaalilautakunnille toimitetuista vaaliluetteloista käy selvästi ja luotettavasti ilmi, ketkä äänioikeutetut

ovat käyttäneet äänioikeutensa jo ennakkoäänestyksessä ja keillä se on vielä käyttämättä vaalipäivän äänestyksessä. Ennen vaaliluetteloiden toimittamista vaalilautakunnille keskusvaalilautakunta on tarvittaessa tehnyt niihin merkinnät niistä ennakkoon äänestäneistä, joiden äänestämistä ei ollut merkitty äänioikeusrekisteriin ennen kuin vaaliluetteloiden tulostaminen aloitettiin. Näissä tapauksissa ennakkoon äänestäneen äänioikeutetun kohdalle sarakkeeseen AV-2022 on siten käsin merkitty E.

Mikäli henkilön nimeä ei löydy vaaliluettelosta tai henkilön nimen kohdalla on E, mutta äänestäjä ei oman ilmoituksensa mukaan ole äänestänyt ennakkoon, asia tulee tarkistaa keskusvaalilautakunnasta. Keskusvaalilautakunnalla on hallussaan ennakkoäänestyksen ja kirjeäänestyksen lähetekirjeet sekä yhteys äänioikeusrekisteriin. Jos keskusvaalilautakunnasta ei löydy lähetekirjettä, jossa on kyseisen henkilön allekirjoitus, on ilmeistä, että henkilö ei ole äänestänyt ennakkoon. Jos taas allekirjoitettu lähetekirje löytyy, henkilön on lähtökohtaisesti katsottava käyttäneen äänioikeutensa ennakkoon. Myös Digi- ja väestötietovirasto pystyy äänioikeusrekisteristä selvittämään, onko henkilön kohdalle rekisteriin tehty merkintä äänestämisestä.

Mikäli vaalilautakunta pystyy luotettavasti selvittämään, ettei asianomainen äänestäjä vielä ole äänestänyt, häneltä ei tule evätä äänioikeuden käyttämistä. Mikäli vaalilautakunta on vakuuttunut siitä, että äänestäjä ei ole käyttänyt äänioikeuttaan, sen on pyrittävä selvittämään sekaannus niin, ettei äänestäjälle aiheudu haittaa. Näistä tai muista vastaavanlaisista tapauksista on tehtävä merkintä vaalipöytäkirjaan.

Eräitä poikkeustapauksia

Lainvoimaista äänioikeusrekisteriä on vaaleissa noudatettava muuttamattomana. Äänioikeusrekisteriä pidetään lainvoimaisena sen estämättä, että hallinto-oikeus ei ole ennen äänioikeusrekisterin lainvoimaiseksi tuloa antanut päätöstä sille tehtyyn valitukseen. Mikäli henkilö on ilmeisen virheellisesti vaalilain 26 §:n 1 momentin nojalla merkitty äänioikeusrekisterissä äänioikeutta vailla olevaksi, Digi- ja väestötietovirasto voi poistaa lainvoimaisesta äänioikeusrekisteristä tällaisen merkinnän. Jos poisto tehdään sen jälkeen, kun vaaliluetteloiden tulostus on aloitettu, äänioikeutetun nimi ei tulostu vaaliluetteloon. Tällaisessa tapauksessa vaalilautakunnan on, tarvittaessa keskusvaalilautakunnan välityksellä, varmistauduttava siitä, että Digi- ja väestötietovirasto on tehnyt äänioikeusrekisteriin sanotunlaisen poiston, merkittävä henkilön nimi vaaliluettelon loppuun ja annettava hänen äänestää.

Henkilön, joka esittää vaalilautakunnalle vaalipäivänä hallinto-oikeuden tai korkeimman hallinto-oikeuden päätöksen, jonka mukaan hänellä on äänioikeus, on annettava äänestää. Henkilö on velvollinen luovuttamaan päätöksen tai sen jäljennöksen vaalilautakunnalle.

1 (ii.b) Äänioikeuden toteaminen äänioikeusrekisteristä

Jos äänioikeusrekisteri (äänioikeustietojärjestelmä, ns. sähköinen vaaliluettelo) on käytössä äänestysalueessa, sen teknisestä käyttämisestä huolehtivat joko vaalilautakunnan jäsenet itse tai vaalilain 16 §:n 2 momentissa tarkoitettu avustava henkilöstö. Avustavan henkilöstön tulee kuitenkin toimia tehtävässään tarkasti vaalilautakunnan osoitusten mukaisesti. Vastuu merkintöjen tekemisestä äänioikeusrekisteriin on vaalilautakunnalla. Avustavina henkilöinä toimivien nimet tulee merkitä vaalipöytäkirjaan.

Äänioikeusrekisterin käyttäjä hakee äänestäjän tiedot näyttöruudulle henkilötunnuksen avulla. Henkilötunnus saadaan selville äänestäjän esittämästä henkilöllisyystodistuksesta, etsimällä se vaaliluettelosta taikka kysymällä sitä äänestäjältä itseltään tai puhelimitse keskusvaalilautakunnalta taikka Digi- ja väestötietovirastolta. Mikäli henkilötunnusta joudutaan kysymään, vaalilautakunnan on huolehdittava siitä, että paikalla olevat muut äänestäjät eivät kuule äänestäjän henkilötietoja.

Menettely äänioikeusrekisteriä käytettäessä selostetaan tarkemmin VAT-ohjeessa nro 4d (Äänioikeustietojärjestelmän käyttöohjeet vaalilautakunnalle).

Jos äänioikeusrekisterin mukaan henkilö olisi jo käyttänyt äänioikeutensa äänestämällä ennakkoon, vaalilautakunnan on selvitettävä tilanne paperisesta vaaliluettelosta ja muutoin siten kuin aiemmin tässä ohjeessa selostetaan.

1 (iii) Äänestyslipun antaminen äänestäjälle

Tarkastettuaan vaaliluettelosta tai äänioikeusrekisteristä, että äänestäjä on äänioikeutettu, vaalilautakunnan jäsen ojentaa äänestäjälle yhden ja ehdottomasti vain yhden äänestyslipun. Äänestyslippu annetaan äänestäjälle avattuna sisäpuoli (tekstipuoli) ylöspäin siten, että äänestyslipussa oleva teksti on oikein päin lipun vastaanottavan äänestäjän näkökulmasta (ja siis väärinpäin lippua antavan vaalilautakunnan jäsenen näkökulmasta). Samalla on varmistuttava siitä, että se on painoasultaan virheetön ja nimenomaan vuoden 2022 aluevaaleissa käytettävä äänestyslippu.

Mikäli äänestyslippu on painoasultaan virheellinen, annetaan äänestäjälle uusi äänestyslippu. Virheellinen äänestyslippu on revittävä.

Aikaisemmissa vaaleissa on esiintynyt tapauksia, joissa vaaliurnasta on löydetty kaksi toisiinsa reunoista kiinnittynyttä äänestyslippua, joista toisessa (päällimmäisessä) on ollut äänestysmerkintä, mutta ei vaalileimaa ja toisessa vaalileima, mutta ei äänestysmerkintää. Tämä on saattanut johtua siitä, että äänestäjälle on vahingossa annettu kaksi toisiinsa kiinnittynyttä äänestyslippua, eikä äänestäjä ole huomannut tätä. Vaalilautakunnan on erityisesti tarkastettava, että tällaiset toisiinsa kiinnittyneet äänestysliput erotetaan toisistaan ja vain yksi äänestyslippu annetaan äänestäjälle.

Vuoden 2022 aluevaaleissa äänestyslippu on seuraavanlainen:

Aluevaalit 2022 Välfärdsområdesvalet	N:o
--	-------------------

Sitten kun äänestäjälle on annettu äänestyslippu, äänestäjää kehoitetaan tekemään äänestysmerkintä äänestyskopissa.

1 (iv) Merkintä vaaliluetteloon tai äänioikeusrekisteriin äänestämisestä

Kunkin äänestäjän äänestämisestä on tehtävä merkintä vaaliluetteloon tai äänioikeusrekisteriin.

Merkintä äänestämisestä voidaan tehdä joko silloin, kun äänestäjälle annetaan äänestyslippu tai vasta sitten, kun äänestäjä on pudottanut äänestyslipun vaaliurna.

Merkintä vaaliluetteloon

Merkintä äänioikeuden käyttämisestä tehdään vaaliluetteloon merkitsemällä äänestäjän nimen kohdalle sarakkeeseen **AV-2022** joko **V** (iso V-kirjain), **X** (rasti) tai / (kenoviiva).

Merkinnät vaaliluetteloon on tehtävä huolellisesti. Puheenjohtaja voi joko määrätä tehtävään lautakunnan jäsenen tai itse huolehtia merkintöjen tekemisestä vaaliluetteloon.

Merkintä äänioikeusrekisteriin

Äänioikeusrekisteriä käytettäessä tarkistetaan ensin, että näytöllä ovat nimen-omaan kyseisen äänestäjän tiedot. Sen jälkeen henkilön äänioikeus merkitään käytetyksi.

Tarkemmat menettelyt ja poikkeavat tilanteet (esimerkiksi jos äänestäjän tietoja ei ole äänioikeusrekisterissä tai jos on syötetty väärä henkilötunnus) selostetaan VAT-ohjeessa nro 4d.

Vaihe 2: Äänestäjä tekee äänestysmerkinnän äänestyslippuun

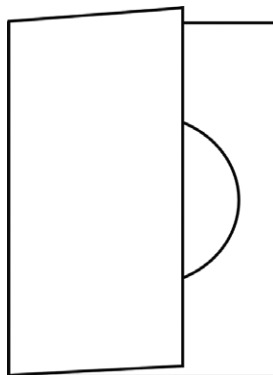
Äänestäjä merkitsee äänestyskopissa äänestyslippuun ehdokkaansa numeron ja palaa taitettu äänestyslippu mukanaan vaalilautakunnan luokse.

Äänestysmerkinnän tekeminen äänestyskopissa

Äänestäjän on tehtävä äänestysmerkintä äänestyslippuun äänestyskopissa siten, että vaalisalaisuus säilyy. Vaalilautakunnan ei lähtökohtaisesti tule ottaa vastaan muualla kuin äänestyskopissa täytettyä äänestyslippua.

Äänestäjän on niin selvästi merkittävä äänestyslippuun sen ehdokkaan numero, jonka hyväksi hän antaa äänensä, ettei voi syntyä epätietoisuutta siitä, ketä ehdokasta hän tarkoittaa.

Äänestäjän on tämän jälkeen taitettava äänestyslippu keskeltä lipussa olevan taitekohdan mukaisesti siten, että äänestyslipun sisäpuoli jää näkymättömiin.

Mikäli äänestyslippu erhemerkinnän tai muun syyn vuoksi menee pilalle, on äänestäjälle tämän pyynnöstä annettava uusi äänestyslippu. Pilalle mennyt äänestyslippu on revittävä siten, että vaalisalaisuus säilyy. Pilalle menneen

äänestyslipun voi repiä joko äänestäjä itse tai vaalilautakunnan jäsen. Äänestäjälle on ilmoitettava, että tämä saa halutessaan itse repiä pilalle menneen äänestyslipun ja ottaa revityt palaset mukaansa.

Äänestysmerkinnän tekeminen muualla kuin äänestyskopissa

Vaalilain 76 §:n (496/2013) mukaan äänestysmerkintä on tehtävä äänestyskopissa tai, jos se ei ole mahdollista ilman äänestäjälle aiheutuvaa kohtuutonta haittaa, muutoin siten, että vaalisalaisuus säilyy. Tämä tarkoittaa lähinnä sellaisia tilanteita, joissa äänestyspaikka ei ole esteetön esimerkiksi vammaisille tai hyvin heikkokuntoisille äänestäjille.

Lainkohdan osalta eduskunnan perustuslakivaliokunta totesi mietinnössään (PeVM 3/2013 vp.) seuraavasti: "Vaalisalaisuuden keskeisen merkityksen vuoksi perustuslakivaliokunta korostaa ehdotetun menettelyn poikkeuksellisuutta. Vaalipaikalla on aina ensisijaisesti pyrittävä järjestämään äänestyskoppiin pääseminen mahdollisimman esteettömäksi. Muualla kuin äänestyskopissa äänestettäessä tärkeää on järjestää tilanne sellaiseksi, että äänestäjällä ei ole aiheita pelätä vaalisalaisuuden rikkoutumista. Valiokunta huomauttaa lisäksi, että asiasta päättäminen kuuluu vaalilautakunnalle".

Vuoden 2021 kuntavaaleissa lainkohtaa sovellettiin karanteenissa tai eristyksessä olevien henkilöiden äänestämisessä. Lähtökohtaisesti karanteenissa tai eristyksessä olevien äänestäminen aluevaaleissa toteutetaan samalla tavalla kuin kuntavaaleissa. Oikeusministeriö ja THL päivittivät tarvittaessa tätä koskevaa ohjeistusta loppuvuodesta.

Vaihe 3: Äänestyslipun leimaaminen ja sen pudotus vaaliurnaan

Leimaa huolellisesti äänestäjän äänestyslippu ja kehoita äänestäjää pudottamaan se vaaliurnaan.

Tee merkintä vaaliluetteloon ja/tai äänioikeusrekisteriin äänestäjän äänestämisestä, jollet ole tehnyt sitä jo vaiheessa 1 (iv).

3 (i) Äänestyslipun leimaaminen

Sitten kun äänestäjä on palannut äänestyskopista, hän esittää taitetun äänestyslipun leimattavaksi lähinnä vaaliurnaa istuvalle vaalilautakunnan jäsenelle. Puheenjohtajan ei itse pidä huolehtia leimaamisesta, koska hänellä on vaalitoimituksen seuraamisessa riittävästi huolellisuutta vaativaa työtä.

Äänestyslippu on ehdottomasti leimattava. Leimaamisen laiminlyönti tekee äänestyslipun mitättömäksi. Puheenjohtajan ja lähinnä vaaliuurnaa istuvan jäsenen on ehdottomasti valvottava, ettei äänestäjä erehdyksessä pane äänestyslippuaan urnaan ennen kuin lippu on leimattu.

Leima on lyötävä **keskelle** taitetun äänestyslipun kääntöpuolta ja siten, että siitä jää **selvä jälki**. Mikäli leimasin rikkoutuu tai siitä loppuu väriaine kesken vaalitoimituksen, vaalilautakunta ottaa käyttöön varalla olevan vaalileimasimen ja pyytää välittömästi keskusvaalilautakunnalta uuden leimasimen. Leimasinväriä ei enää vaalipäivän kuluessa tule lisätä, koska väriaine ei ehdi riittävästi imeytyä.

Vuoden 2011 eduskuntavaaleissa vaalipiirilautakunta oli havainnut tarkastamistaan äänestyslipuista lukuisia tapauksia, joissa leimaus oli ollut niin puutteellinen, ettei siitä näkynyt juuri muuta kuin ääriviivat. Äänestyslippu, jossa ei ole leimaa, on mitätön.

Äänestyslippuun saa löydä vain yhden leiman. Huonoa leimausta ei saa yrittää korjata niin, että lyödään toinen leima viereen. Jos leimaus ei onnistu riittävällä tavalla, lippu on revittävä ja äänestäjää on kehotettava täyttämään uusi äänestyslippu.

Sitten kun äänestyslippu on leimattu, kehoitetaan äänestäjää pudottamaan se vaaliurnaan.

3 (ii) Merkintä vaaliluetteloon tai äänioikeusrekisteriin äänestämisestä

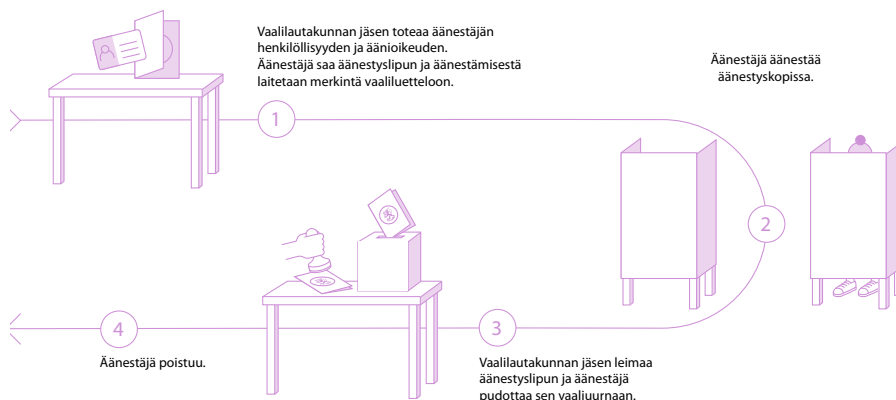
Merkintä vaaliluetteloon tai äänioikeusrekisteriin äänestäjän äänestämisestä voidaan tehdä joko silloin, kun äänestäjälle annetaan äänestyslippu tai vasta sitten, kun äänestäjä on pudottanut äänestyslipun vaaliurna. Merkinnän tekeminen selostetaan aiempaan kohdassa 1 (iv).

5.2.2 Vaiheet 1–3: Yhteenveto

Äänestystoimituksen kulkua voidaan yksinkertaistettuna kuvata seuraavasti:

Äänestäjä	Vaalilautakunta
1) Äänestäjä ilmoittautuu vaalilautakunnalle ja selvittää henkilöllisyytensä.	
	a) Puheenjohtaja/jäsen etsii vaaliluettelosta tai äänioikeusrekisteristä äänestäjän nimen (ja tarvittaessa tarkastaa, ettei tämä ole äänestänyt ennakoon) ja tekee vaaliluetteloon tai äänioikeusrekisteriin merkinnän äänestämisestä.
	b) Jäsen antaa äänestäjälle äänestyslipun.
2) Äänestäjä vastaanottaa äänestyslipun.	
3) Äänestäjä tekee äänestysmerkinnän äänestyslippuun äänestyskopissa.	
4) Äänestäjä ojentaa äänestyslipun leimattavaksi.	
	c) Jäsen leimaa äänestyslipun ja kehottaa äänestäjää pudottamaan äänestyslipun vaaliurna.
5) Äänestäjä pudottaa äänestyslipun vaaliurna.	
6) Äänestäjä poistuu.	

Vaalipäivän äänestyksen kulkua voidaan havainnollistaa seuraavan kuvan avulla:

5.3 Äänestystoimituksen päättäminen

Vaalipäivän äänestyksen tulee jatkua yhtäjaksoisesti kello 20 saakka. Kaikilla niillä äänestäjillä, jotka ennen kello 20 ovat tulleet saapuville, on oikeus äänestää. Tasan kello 20 on suljettava pääsy huoneeseen tai paikkaan, jossa äänestäjät odottavat vuoroaan.

Kun kaikki ne äänioikeutetut, jotka vaalipäivän iltana kello 20 mennessä ovat tulleet saapuville, ovat äänestäneet, julistaa vaalilautakunnan puheenjohtaja tai varapuheenjohtaja vaalipäivän äänestyksen päättyneeksi. Kellonaika, jolloin tämä tapahtuu, on merkittävä vaalipöytäkirjaan.

Tämän jälkeen ryhdytään toimenpiteisiin äänestyslippujen lukumäärän ja niiden henkilöiden lukumäärän laskemiseksi, jotka vaaliluetteloon tai äänioikeusrekisteriin ja mahdollisesti vaalipöytäkirjaan tehtyjen merkintöjen mukaan ovat äänestäneet.

6. ALUSTAVA ÄÄNTENLASKENTA

6.1 Yleistä

Vaalilautakunnan on suoritettava äänestyslippujen järjestäminen ja laskeminen (alustava ääntenlaskenta) keskeytyksettä loppuun. Sitä ei voida välillä keskeyttää myöhäisen ajan eikä muunkaan syyn takia. Alustava ääntenlaskenta on suoritettava päätösvaltaisen vaalilautakunnan läsnä ollessa.

Vaalilautakunnalla on tarvittaessa oikeus ottaa avustavaa henkilöstöä äänestyslippujen laskemista ja järjestämistä varten. Laskennassa avustavana henkilöstönä tulevat kysymykseen lähinnä vaalilautakunnan varajäsenet ja vaaliavustajat. Muiden henkilöiden osalta asiasta tulee sopia keskusvaalilautakunnan kanssa hyvissä ajoin ennen vaalipäivää. Avustavien henkilöiden nimet tulee merkitä vaalipöytäkirjaan.

Vaalilautakunnan suorittaessa alustavaa ääntenlaskentaa voivat saapuvilla olla

- puolueiden ja valitsijayhdistysten vaaliasiamiehet tai heidän kyseistä vaalilautakuntaa varten erikseen kirjallisesti valtuuttamansa henkilöt; sekä
- oikeusministeriön tai kunnan keskusvaalilautakunnan valtuuttamat vaalitarkkailijat, kuten kansainvälisen järjestön vaalitarkkailijat.

Saapuvilla olevien nimet on merkittävä vaalipöytäkirjaan (ks. luku 7). Jos saapuvilla oleva henkilö on paikalla valtuutettuna henkilönä, on hänen valtakirjansa liitettävä vaalipöytäkirjaan.

6.2 Vaalilautakunnan toimenpiteet

6.2.1 Yleistä

Vaalilautakunta ei saa sulkea äänestyslippuja päällykseen eikä lähettää niitä keskusvaalilautakunnalle ennen kuin

- alustava ääntenlaskenta on suoritettu loppuun ja
- alustavan ääntenlaskennan tulos on tiedotettu kunnan ilmoituskeskukselle.

Keskusvaalilautakunta (ilmoituskeskus) toimittaa vaalilautakunnille alustavan ääntenlaskennan tiedotuslomakkeita sekä antaa ohjeet siitä, miten tulostiedot sille ilmoitetaan tai toimitetaan.

Vaalilautakunnat eivät suorita tiedottamista tiedotusvälineille.

6.2.2 Äänestyslippujen laskenta

Äänestyslippuja käsitellessään vaalilautakunta ei saa tehdä niiden sisä- eikä ulkopuolelle mitään merkintöjä, eikä myöskään leimata mahdollisesti leimaamattomia äänestyslippuja. Äänestyslippujen käsittely on järjestettävä siten, ettei kenelläkään ole mahdollisuutta väärinkäyttöksiin.

Vaalilautakunnan puheenjohtajan tai varapuheenjohtajan julistettua vaalipäivän äänestyksen päättyneeksi vaalilautakunta toimii seuraavasti.

VAIHE 1 (NOPEA LASKENTA JA TIEDOTUS):

- 1) Ilmoitetaan viimeistään klo 20.15 ilmoituskeskukselle (puhelimitse tai muulla keskusvaalilautakunnan määräämällä tavalla) alustava tieto vaalipäivänä äänestäneiden lukumäärästä. Vaalilautakunnan tulee seurata äänestäjien määrän kehittymistä jo ennen äänestystoimituksen päättymistä siten, että äänestäneiden alustava lukumäärä voidaan todeta mahdollisimman pian vaalihuoneiston sulkemisen jälkeen. Vaalilautakunta voi esimerkiksi pitää äänestäneistä erillistä kirjanpitoa, seurata äänestyslippujen käyttöä (liput on pakattu 100 kappaleen nippuihin) tai laskea äänestäneiden lukumäärät vaaliluettelosta. Lukumäärä merkitään laskentalomakkeelle 2 ("Vaalipäivänä äänestäneiden lukumäärä") ja ilmoitetaan sen mukaisena ilmoituskeskukselle.
- 2) Vaalilautakunnan, joka on käyttänyt yhtäjaksoisesti sähköistä vaaliluetteloa koko vaalipäivän, tulee merkitä järjestelmään vaalipäivän äänestys päättyneeksi kuittaamalla sähköisen vaaliluettelon käyttö lopetetuksi (ks. VAT-ohje 4d). Sen jälkeen keskusvaalilautakunta näkee äänestäneiden lukumäärän suoraan järjestelmästä, eikä vaalilautakunnan tarvitse enää erikseen ilmoittaa sitä.
- 3) Jos vaalilautakunta ei käytä äänioikeusrekisteriä, mutta käyttää laskentajärjestelmää, se merkitsee vaalipäivänä äänestäneiden lukumäärän laskentajärjestelmään klo 20.15 mennessä. Tällöinkään vaalilautakunnan ei tarvitse enää ilmoittaa lukumäärää keskusvaalilautakunnalle erikseen (ks. VAT-ohje 5c).
- 4) Avataan vaaliurna ja otetaan äänestysliput urnasta.
- 5) Ryhmitellään kunkin ehdokkaan hyväksi annetut äänestysliput omiksi ryhmikseen ja mitättömiksi ehdotettavat äänestysliput omaksi ryhmäkseen, lasketaan kussakin ryhmässä olevien äänestyslippujen lukumäärä ja

merkitään saadut lukumäärät laskentalomakkeelle 3 ("Vaalipäivän äänet, alustava laskenta").

- 6) Tämän vaiheen laskennassa on tärkeää, että alustavat tiedot vaalien tuloksesta saadaan nopeasti. Vaalilautakunnan ei siten tule tuhata aikaa vähäisten virheiden selvittämiseen, vaan tarkempi laskenta (tarkastus) vaalilautakunnan tulee suorittaa seuraavassa vaiheessa.
- 7) Ilmoitetaan ilmoituskeskukselle (keskusvaalilautakunnan määräämällä tavalla) tai, jos vaalilautakunta käyttää laskentajärjestelmää, tallennetaan järjestelmään edellisen kohdan laskennan mukaiset kunkin ehdokkaan saamat äänimäärät ja mitättömien äänten lukumäärä. Ilmoitus tai tallennus on tehtävä viimeistään klo 22. Jos laskenta ei tähän mennessä ehdi valmistua, on siitä ilmoitettava ilmoituskeskukselle.

VAIHE 2 (TARKASTUS VAIHEEN 1 POHJALTA):

Koska alustava tieto äänestäneiden lukumäärästä ja alustavan laskennan tulostiedot on tässä vaiheessa jo ilmoitettu ilmoituskeskukselle, voidaan nämä vaiheen 2 toimenpiteet suorittaa hieman rauhallisemmassa aikataulussa. Nämä toimenpiteet, samoin kuin vaalipöytäkirjan ja sen liitteen täyttäminen on suoritettava suurta huolellisuutta noudattaen.

- 8) Lasketaan urnasta otettujen äänestyslippujen kokonaislukumäärä.
- 9) Lasketaan vaaliluettelosta tai tarkastetaan äänioikeusrekisteristä (ja tarvittaessa myös vaalipöytäkirjasta) vaalipäivän äänestyksessä äänestäneiden kokonaislukumäärä.
- 10) Verrataan äänestyslippujen ja äänestäjien lukumääriä, joiden tulee olla samat. Jos luvut poikkeavat toisistaan, on äänestysliput ja vaaliluetteloon tai äänioikeusrekisteriin ja mahdollisesti vaalipöytäkirjaan tehty merkinnät laskettava uudelleen, kunnes saadaan täysin luotettava selvitys vaaliuurnassa olleiden äänestyslippujen lukumäärästä. Mikäli lukumäärät edelleen poikkeavat toisistaan, on erotuksen syy tutkittava ja asia syineen merkittävä vaalipöytäkirjaan.
- 11) Tarkastetaan äänestysliput seuraavasti:
- 12) Ne äänestysliput, joista puuttuu leima tai jotka muutoin on katsottava mitättömiksi, erotetaan eri ryhmäksi ja niiden kokonaislukumäärä lasketaan.

Äänestyslippu on mitätön, jos

- a) äänestyslippuna on käytetty muuta kuin oikeusministeriön painattamaa äänestyslippua;
- b) äänestyslippua ei ole leimattu;

- c) ehdokkaan numero on merkitty siten, ettei selvästi ilmene, ketä ehdokasta se tarkoittaa; sekä
- d) äänestyslippuun on kirjoitettu äänestäjän nimi tai erityinen tuntomerkki taikka siihen on tehty muunlainen asiaton merkintä.

Asiattomana ei pidetä äänestyslippuun tehtyä merkintää, joka ainoastaan selventää, ketä ehdokasta äänestäjä on tarkoittanut äänestää.

Milloin äänestyslippuja tarkastettaessa ei ole täysin selvää, että äänestyslippu voidaan lukea jonkin ehdokkaan hyväksi, se tulee sijoittaa mitättömäksi ehdotettavien äänestyslippujen ryhmään. Tämä mahdollistaa sen, että keskusvaalilautakunta saa käsiteltäväkseen ja ratkaistavakseen kaikki mitättömiksi ehdotetut tai muuten epäselvät äänestysliput.

- Hyväksyttäviksi ehdotetut äänestysliput järjestetään siten, että kunkin ehdokkaan hyväksi annetut äänestysliput ovat eri ryhminä. Kunkin ehdokkaan saamat äänimäärät ja hyväksyttäviksi ehdotettujen lippujen kokonaismäärä lasketaan.
- Mitättömiksi ehdotettujen äänestyslippujen ja hyväksyttäviksi ehdotettujen äänestyslippujen lukumäärät lasketaan yhteen. Summan tulee olla sama kuin vaaliurnasta otettujen äänestyslippujen kokonaismäärä.

13) Merkitään vaalipöytäkirjan ja sen liitelmakkeen (laskentalomake 4) asianomaisiin kohtiin

- vaalipäivän äänestyksessä äänestäneiden naisten ja miesten lukumäärät sekä äänestäneiden kokonaismäärä,
- vaaliurnassa olleiden äänestyslippujen kokonaismäärä,
- tarkastuksessa mitättömäksi ehdotettavien äänestyslippujen lukumäärä,
- tarkastuksessa hyväksyttäviksi ehdotettavien äänestyslippujen lukumäärä sekä
- kunkin ehdokkaan saamat äänimäärät.

Mikäli vaalilautakunta havaitsee tarkastusvaiheessa, että tarkastuksen tulos poikkeaa ilmoituskeskukselle ilmoitetusta tai laskentajärjestelmään tallennetusta tuloksesta (Vaihe 1, kohta 4), jää vaalilautakunnan harkintaan, onko syytä tehdä uusi ilmoitus tai tallennus. Se on syytä tehdä silloin, jos poikkeama on merkittävä.

7. VAALIPÖYTÄKIRJAN PITÄMINEN JA VAALIPÄIVÄN ÄÄNESTYKSEN LOPETTAMINEN

7.1 Yleistä

Vaalilautakunnan on määrättävä yksi jäsenistään pitämään vaalipäivän äänestyksestä vaalipöytäkirjaa.

Vaalipöytäkirja laaditaan täyttämällä vaalipöytäkirjalomake (vaalilomake nro 8). Vaalipöytäkirjaan kuuluu erillinen liite (laskentalomake 4, ”Vaalipöytäkirjan liite”), jolle merkitään kunkin ehdokkaan hyväksi annettujen äänestyslippujen lukumäärät.

Vaalipöytäkirja voidaan myös laatia sähköisesti, jos vaalilautakunta käyttää äänioikeusrekisteriä tai tuloslaskentajärjestelmää. Tarkemmat ohjeet sähköisen vaalipöytäkirjan laatimisesta ovat VAT-ohjeessa nro 5c. Seuraavat ohjeet koskevat vain manuaalisesti laadittavaa vaalipöytäkirjaa.

Pöytäkirja ja sen liite tulee laatia huolellisesti tässä vaaliohjeessa edellytetyllä tavalla. Lyijykynää ei saa käyttää. Tämän ohjeen **liitteenä 4** on esimerkki vaalipöytäkirjalomakkeen täyttämisestä.

Mikäli keskusvaalilautakunta äänestyslippujen tarkastuslaskennan yhteydessä havaitsee vaalipöytäkirjan puutteelliseksi, se voi pyytää jälkikäteen vaalilautakunnalta selvitystä asiasta.

7.2 Vaalipöytäkirjaan merkittävät tiedot

Vaalipöytäkirjan 1. sivulle merkitään:

- 1) vaalien nimi (aluevaalit 2022), hyvinvointialue, kunta, äänestysalueen numero ja nimi sekä
- 2) vaalilautakunnan jäsenten ja varajäsenten nimet, vaaliavustajien nimet ja äänestäjien itsensä valitsemien avustajien nimet, vaalilautakunnan mahdollisesti käyttämän avustavan henkilökunnan nimet sekä pöytäkirjanpitäjän nimi.

Vaalipöytäkirjan 2. sivulle merkitään:

- 3) vaalilautakunnan jäsenten, vaaliavustajien ja avustavan henkilöstön saapuvillaoloajat.

Vaalipöytäkirjan 3. sivulle merkitään:

- 4) vaaliluettelon osoittama äänestysalueen äänioikeutettujen lukumäärä ja jakautuminen sukupuolen mukaan sekä vaaliluettelon kansilehden laskelmasivun mukaan ennakolta äänestäneiden lukumäärä ja jakautuminen sukupuolen mukaan;
- 5) kellonajat, jolloin vaalipäivän äänestys alkoi ja julistettiin päättyneeksi;
- 6) vaalipäivän äänestyksessä äänestäneiden lukumäärä (miehet, naiset, yhteensä);
- 7) annettujen äänestyslippujen kokonaislukumäärä ja mitättömiksi ehdotettavien äänestyslippujen lukumäärä;
- 8) kunkin ehdokkaan hyväksi annettujen äänestyslippujen lukumäärät ja vaalilautakunnan mitättömäksi katsomien äänestyslippujen lukumäärä (nämä merkitään vaalipöytäkirjan liitelomakkeeseen);
- 9) päivä ja kellonaika, jolloin äänestysliput suljettiin päällykseen; sekä
- 10) äänestyslippuja järjestettäessä ja laskettaessa saapuvilla olleiden tai heidän valtuuttamiensa henkilöiden nimet. Valtuutettujen henkilöiden valtakirjat on otettava liitteeksi.

Vaalipöytäkirjan 4. sivulle merkitään:

- 11) että vaalilautakunta hävitti kaikki käyttämättä jääneet äänestysliput tai palautti käyttämättömät äänestysliput keskusvaalilautakunnalle;
- 12) huomautukset vaalipäivän äänestyksen säännölliseen kulkuun vaikuttaneista seikoista, esimerkiksi:
 - jos toimitus ylivoimaisen esteen takia on ollut pakko keskeyttää;
 - tieto äänestäjän itsensä valitsemasta avustajasta;
 - pienten äänestysalueiden osalta tiedot vaalisalaisuuden turvaamisesta johduttavasta vaalilain 82 §:n mukaisesta menettelystä;
 - merkinnät niistä keskusvaalilautakunnan jäsenistä, jotka ovat tuoneet äänestyspaikkaan vaalikuoret sen mukaisesti kuin vaalilain 82 §:n 5 momentissa säädetään, sekä heidän tuomiensa vaaliuurnaan pantujen äänestyslippujen lukumäärästä ja kellonajasta, jolloin vaalikuoret tuotiin;
 - tieto siitä, jos äänestäjän äänestys on koronaohjeiden nojalla otettu vastaan ulkona.
- 13) että pöytäkirja on luettu julki ja tarkastettu; sekä

- 14) pöytäkirjanpitäjän, puheenjohtajan tai varapuheenjohtajan sekä vähintään yhden jäsenen allekirjoitukset.

7.3 Vaalipöytäkirjan liitteen täyttäminen

Myös vaalipöytäkirjan liite eli laskentalomake 4 on täytettävä huolellisesti ja selvällä käsialalla. Tämän ohjeen **liitteen 4 lopussa** on esimerkki vaalipöytäkirjan liitteen täyttämisestä.

Jos vaalilautakunta käyttää tuloslaskentajärjestelmää, se voi hyödyntää järjestelmän käyttöä vaalipöytäkirjan liitteen laatimisessa. Tarkemmat ohjeet tältä osin VAT-ohjeessa 5c.

7.4 Vaalipäivän äänestyksen lopettaminen

Vaalipäivän äänestys lopetetaan siten, että pöytäkirjanpitäjä allekirjoittaa vaalipöytäkirjan, pöytäkirja luetaan julki, tarkastetaan ja varustetaan vaalilautakunnan puheenjohtajan tai varapuheenjohtajan ja vähintään yhden muun jäsenen allekirjoituksin.

8. JÄLKITOIMENPITEET

8.1 Äänestyslippujen paketointi

Sen jälkeen, kun äänestyslippujen alustava ääntenlaskenta on suoritettu ja siitä on tiedotettu ilmoituskeskukselle tai tallennettu se laskentajärjestelmään, pannaan hyväksyttäviksi ehdotetut äänestysliput nippuihin ehdokkaan numeron osoittamassa järjestyksessä. Kunkin ehdokkaan hyväksi annetut äänestysliput pannaan omiksi nipuikseen. Omaksi nipukseen pannaan myös mitättömiksi ehdotetut äänestysliput.

Niput suljetaan kestäväään päällykseen, joka sidotaan huolellisesti narulla tai paketoititeipillä. Päällys sinetöidään niin, ettei sitä voida avata sinetöimisnauhaa rikkomatta. Sinetöimisen kellonaika on merkittävä vaalipöytäkirjaan. Lopuksi päällykseen merkitään keskusvaalilautakunnan osoite, lähetyksen sisältö ja lähettäjä esimerkiksi seuraavasti:

Vastaanottaja:

Seinäjoen keskusvaalilautakunta

Sisältää 432 kpl äänestyslippuja, jotka on annettu Seinäjoen kaupungin äänestysalueella n:o 002 vuoden 2022 aluevaaleissa

Lähettäjä:

Äänestysalueen n:o 002 vaalilautakunta

8.2 Vaalipöytäkirjan kuorittaminen

Täytetty ja allekirjoitettu vaalipöytäkirja liitteineen suljetaan kirjekuoreen, joka sinetöidään. Kuoreen kirjoitetaan keskusvaalilautakunnan osoite sekä merkintä sisällöstä ja lähettäjistä.

8.3 Äänestyslippujen ja vaalipöytäkirjan toimittaminen keskusvaalilautakunnalle

Vaalilautakunnan puheenjohtajan tai varapuheenjohtajan ja jonkun sen muista jäsenistä on yhdessä vietävä viipymättä keskusvaalilautakunnalle

- äänestysliput sisältävä lähetys sekä
- vaalipöytäkirjan sisältävä kuori.

Keskusvaalilautakunta voi kuitenkin määrätä näiden lähetysten muunkinlaisesta toimittamisesta. Se antaa vaalilautakunnille hyvissä ajoin ohjeet, miten toimitaan.

Lähetysten tulee olla perillä keskusvaalilautakunnassa sen ilmoittamana ajankohtana.

8.4 Vaaliluettelon Laskelma –sivun täyttäminen

Vaalipöytäkirjan ja sen liitteen täyttämisen jälkeen vaalilautakunnan tulee merkitä vaaliluettelon Laskelma –sivulle tilastotiedot vaalipäivänä äänestäneistä, mukaan lukien kansalaisuuserittely eli äänestäneet

- Suomen kansalaiset,
- muiden EU-jäsenvaltioiden kansalaiset,
- Islannin ja Norjan kansalaiset sekä
- muiden valtioiden kansalaiset.

Keskusvaalilautakunta voi kuitenkin päättää, että se tekee kansalaisuuserittelyn keskitetysti jokaisen vaalilautakunnan puolesta, jolloin vaalilautakunnan ei eriteltä tarvitse tehdä.

8.5 Muun materiaalin palauttaminen keskusvaalilautakunnalle

Vaalilautakunnan on palautettava keskusvaalilautakunnalle sen määräämällä tavalla

- 1) vaaliluettelo, jonka laskelmasivu on edellä sanotun mukaisesti huolellisesti täytetty.
- 2) vaalileimasimet sekä
- 3) käyttämättömät vaalipöytäkirjalomakkeet, sinetöimisvälineet sekä tarvikkeet ja mahdollisesti käyttämättä jääneet äänestysliput, mikäli vaalilautakunta ei ole hävittänyt niitä.

8.6 Asiakirjojen hävittäminen

Vaalilautakunnan on vaalitoimituksen jälkeen hävitettävä (esimerkiksi repimällä)

- kaikki käyttämättä jääneet äänestysliput, joiden hävittämisestä on tullut tehdä merkintä vaalipöytäkirjaan (ks. luku 7), sekä vaalipöytäkirjan liitelmät
- ehdokaslistojen yhdistelmät sekä
- äänestäjien vaalilautakunnalle mahdollisesti jättämät ilmoituskortit.

Keskusvaalilautakunta voi kuitenkin määrätä, että nämä asiakirjat palautetaan sille muun materiaalin yhteydessä jolloin se suorittaa hävittämisen keskitetysti.

8.7 Äänioikeustietojärjestelmän käyttöön liittyvät jälkitoimenpiteet

Jos äänestysalueessa on käytetty äänioikeustietojärjestelmää, vaalilautakunnan on suoritettava äänestyspäivän loppuun VAT-ohjeessa nro 4d selostetut työasemiin kohdistuvat jälkitoimenpiteet. Keskusvaalilautakunta voi kuitenkin määrätä, että vaalilautakunta palauttaa työasemat keskusvaalilautakunnalle ja se suorittaa kyseiset jälkitoimenpiteet keskitetysti koko kunnan osalta.

9. PIENET ÄÄNESTYSALUEET JA NIIHIN YHDISTETTÄVÄT ÄÄNESTYSALUEET

HUOMAUTUS: Tämä luku koskee vain niitä vaalilautakuntia, joiden äänestysalueen kunnan keskusvaalilautakunta on määrännyt pieneksi äänestysalueeksi tai pieneen äänestysalueeseen yhdistettäväksi äänestysalueeksi.

9.1 Mikä äänestysalue on pieni äänestysalue?

Äänestysalue on pieni äänestysalue jos 1) äänestysalueessa on vähemmän kuin 50 hyväksyttyä vaalikuorta tai 2) keskusvaalilautakunta perustellusti arvioi ennen vaalipäivää, että äänestysalueella käy vaalipäivänä vähemmän kuin 50 äänestäjää tai 3) keskusvaalilautakunta perustellusti arvioi ennen vaalipäivää, että äänestysalueella käyttää äänioikeuttaan ennakkoon ja vaalipäivänä yhteensä vähemmän kuin 50 äänestäjää tai että vaalisalaisuuden turvaaminen muutoin edellyttää, että äänestysalueen ennakkoäännet ja vaalipäivän äännet yhdistetään jonkun toisen tai joidenkin toisten äänestysalueiden äänestyslippujen kanssa.

Kohdissa 1 ja 2 tarkoitetuissa tapauksissa keskusvaalilautakunnan on määrättävä, että äänestysalueen ennakkoäännet ja vaalipäivän äännet lasketaan yhdessä. Kohdassa 3 tarkoitettussa tapauksessa keskusvaalilautakunnan on määrättävä, että äänestysalueen ennakkoäännet ja vaalipäivän äännet yhdistetään jonkun toisen tai joidenkin toisten äänestysalueiden ennakkoääniin ja vaalipäivän ääniin.

Keskusvaalilautakunta ilmoittaa hyvissä ajoin vaalilautakunnalle, jos äänestysalue on pieni äänestysalue tai sellaiseen yhdistettävä.

9.2 Vaalilautakunnan tehtävät vaalipäivänä

Tämä luku on jaettu osiin seuraavasti:

- luvussa 9.2.1. käsitellään niitä tilanteita, jossa vain yhden äänestysalueen ennakkoäännet ja vaalipäivän äännet yhdistetään keskenään.
- luvussa 9.2.2. käsitellään tilanteita, jossa kahden tai useamman äänestysalueen ennakkoäännet ja vaalipäivän äännet yhdistetään keskenään.

9.2.1 Yhden äänestysalueen ennakkoäänten ja vaalipäivän äänten yhdistäminen

Vaalilain 82 §:n 1 momentissa tarkoitetuissa tapauksissa eli silloin, jos yhden äänestysalueen ennakkoäännet ja vaalipäivän äännet lasketaan yhdessä,

keskusvaalilautakunnan on päätettävä siitä, miten yhdistäminen suoritetaan. Vaihtoehtoja on kaksi:

- 1) vaalilautakunta vie vaalipäivän äänestysliput keskusvaalilautakunnalle ja äänestyslippujen yhdistämisen ja alustavan laskennan suorittaa keskusvaalilautakunta tai
- 2) keskusvaalilautakunnan puheenjohtaja tai varapuheenjohtaja ja yksi muu jäsen vievät ennakkoäänät vaalipäivänä äänestysalueen vaaliuurnaan, jolloin äänestysalueen kaikkien äänestyslippujen laskennasta vastaa vaalilautakunta normaalin vaalipäivän äänestyksen alustavan laskennan yhteydessä.

Keskusvaalilautakunta ilmoittaa vaalilautakunnalle hyvissä ajoin ennen vaalipäivää, kumpaa vaihtoehtoa noudatetaan.

VAIHTOEHTO 1: Vaalilautakunta vie äänestysliput keskusvaalilautakunnalle

Kun vaalipäivän äänestys on päättynyt, on pieneksi äänestysalueeksi määrätyn äänestysalueen vaalilautakunnassa äänestäjien määrä laskettava, äänestysliput vaalisalaisuus säilyttäen otettava vaaliuurnasta ja niiden lukumäärä laskettava ja merkittävä vaalipöytäkirjaan. Laskennassa äänestysliput on pidettävä kokoon taitettuina. Äänestysliput on tämän jälkeen suljettava kestävään päällykseen ja sinetöitävä siten, ettei päällystä voi avata sinetöimisnauhaa rikkomatta. Vaalipöytäkirja ja vaaliluettelo suljetaan ja sinetöidään kumpikin eri päällykseen. Päällyksiin merkitään kunnan keskusvaalilautakunnan osoite sekä lähetysten sisältö ja lähettäjä.

Vaalilautakunnan puheenjohtajan tai varapuheenjohtajan ja yhden jäsenen on viipymättä vietävä lähetykset keskusvaalilautakunnalle. Keskusvaalilautakunta voi määrätä näiden lähetysten muunlaisesta toimittamistavasta, esimerkiksi siten, että lähetykset viedään eri äänestysalueista yhteiskuljetuksella keskusvaalilautakunnalle.

VAIHTOEHTO 2: Keskusvaalilautakunta tuo äänestysliput äänestysalueen vaaliuurnaan

Keskusvaalilautakunnan puheenjohtajan tai varapuheenjohtajan sekä yhden muun jäsenen on vaalipäivän äänestyksen aikana eli kello 9:n ja 20:n välillä vietävä äänestysalueen hyväksytyt vaalikuoret äänestysalueen äänestyspaikkaan. Siellä heidän on vaalilautakunnan nähdessä avattava kuoret ja vaalisalaisuus säilyttäen otettava äänestysliput vaalikuorista ja pudotettava ne vaaliuurnaan. Tällä tavoin äänestysalueen äänestäjien antamat ennakkoäänät sekoittuvat vaalipäivän ääniin ja äänestysalueen kaikkien äänestyslippujen alustavan laskennan suorittaa keskusvaalilautakunnan sijasta vaalilautakunta.

Keskusvaalilautakunta ilmoittaa etukäteen sen ajankohdan, jolloin vaalikuorten tuojat osapuilleen saapuvat äänestysalueelle. Vaalikuorten tuojien on tarvittaessa selvitettävä vaalilautakunnalle henkilöllisyytensä.

Vaalilautakunnan on merkittävä vaalipöytäkirjaan toimituksen kellonaika, vaalikuorten lukumäärä sekä vaalikuoret tuoneiden henkilöiden nimet.

Näiden toimenpiteiden tuloksena kyseisessä äänestysalueessa ei muodostu lainkaan ennakkoäänestyksen tulosta, vaan ainoastaan vaalipäivän äänestyksen tulos. Tuloslaskentajärjestelmässä ja tilastoissa äänestysalueen kaikki äänet merkitään vaalipäivän ääniksi.

9.2.2 Kahden tai useamman äänestysalueen äänestyslippujen yhdistäminen

Vaalilain 82 §:n 2 momentissa tarkoitetuissa tapauksissa eli silloin, jos keskusvaalilautakunta päättää, että kahden tai useamman äänestysalueen ennakkoäännet ja vaalipäivän äänet yhdistetään laskennassa toisiinsa, keskusvaalilautakunnan tulee hyvissä ajoin ilmoittaa kyseisille vaalilautakunnille, että niiden on toimitettava vaalipäivän äänestysliput niitä laskematta keskusvaalilautakuntaan (toimintaohjeet ks. edellisen luvun kohta VAIHTOEHTO 1: Vaalilautakunta vie äänestysliput keskusvaalilautakunnalle).

Yhdistetyissä äänestysalueissa ei muodostu lainkaan ennakkoäänestyksen tulosta, vaan ainoastaan yksi vaalipäivän äänestyksen tulos. Tuloslaskentajärjestelmässä ja tilastoissa yhdistettyjen äänestysalueiden kaikki äänet merkitään vaalipäivän ääniksi.

10. MUITA OHJEITA

10.1 Oikeusministeriön vaalisivut

Oikeusministeriön vaalisivuilla www.vaalit.fi on muun muassa yleistietoa vaaleista, ohjeita äänestämisestä ja vaaliviranomaisten yhteystietoja.

10.2 Digi- ja väestötietoviraston päivystys

Digi- ja väestötietovirasto päivystää vaaliviranomaisten äänioikeusrekisteriä koskevia kyselyjä varten vaalipäivänä kello 9–20 puhelinnumerossa 0295 535 530.

Soittajan tulee kertoa päivystykseen sen henkilön **henkilötunnus**, jonka tietoja halutaan selvittää. Henkilötunnuksen perusteella Digi- ja väestötietovirastosta kerrotaan kysyjälle henkilön nimi, jolloin saadaan varmistetuksi, että käsillä on juuri keskusvaalilautakunnan tarkoittaman henkilön tiedot. Henkilötunnus on hyvä hakea esille asiapapereista jo **ennen soittoa**.

Jos henkilötunnusta ei tiedetä, on kysyttävä henkilön nimellä. Tämä on huomattavasti hitaampaa, koska äänioikeusrekisterissä on lukuisia samannimisiä henkilöitä. Nimellä kysyttäessä on varauduttava kertomaan henkilöstä lisätietoja, esim. syntymäaika, kotikunta jne.

10.3 Oikeusministeriön palvelunumero äänestäjille

Oikeusministeriöllä on äänestäjiä varten maksuton palvelunumero 0800 9 4770 (suomenkielisille) ja 0800 9 4771 (ruotsinkielisille). Tarkoitus on, että äänestäjä voi tiedustella numerosta ennakkoäänestyspaikkojen osoitteita ja aukioloaikoja. Numerossa annetaan äänestäjän kysyessä myös keskeisiä äänestysohjeita (henkilöllisyystodistus mukaan jne.) sekä autetaan kirjeäänestysmateriaalin tilaukseen liittyvissä kysymyksissä. Palvelu on tarkoitettu äänestäjille. Vaaliviranomaisen ei tule soittaa numeroon muutoin kuin poikkeustapauksissa.

Aluevaaleissa on käytössä myös Whatsapp-viestipalvelu äänestäjille. Palveluun voi lähettää viestin numeroon 050 438 8730.

10.4 Neuvonta ongelmatilanteissa

Vaalitoimituksen moitteettoman sujumisen kannalta on tärkeää, että vaalilain säännöksiin sekä annettuihin määräyksiin ja ohjeisiin tutustutaan tarkasti. Mikäli jossakin suhteessa ilmenee epätietoisuutta, on asia selvitettävä hyvissä ajoin tiedustelemalla asiaa kunnan keskusvaalilautakunnalta.

LIITE 1a

VAALILAKI 2.10.1998/714

(aluevaaleja koskevat säännökset)

I OSA**YHTEISET SÄÄNNÖKSET****1 luku****Yleiset säännökset****1 §****Lain soveltamisala (29.6.2021/649)**

Tässä laissa säädetään, miten toimitetaan:

3) aluevaalit;

Vaaleista säädetään lisäksi perustuslaissa, hyvinvointialueesta annetussa laissa (611/2021) ja kuntalaissa (410/2015).

Ahvenanmaan maakunnassa toimitettavista maakunnallisista ja kunnallisista vaaleista säädetään maakunnan lainsäädännössä.

2 §**Äänioikeus**

Äänioikeudesta aluevaaleissa säädetään hyvinvointialueesta annetussa laissa. Äänioikeudesta kuntavaaleissa säädetään perustuslaissa ja kuntalaissa. (29.6.2021/649)

Äänioikeutta ei saa käyttää asiamiehen välityksellä.

3 § (29.6.2021/649)**Vaalikelpoisuus**

Vaalikelpoisuudesta eduskuntavaaleissa ja kelpoisuudesta tasavallan presidentiksi säädetään perustuslaissa. Vaalikelpoisuudesta aluevaaleissa säädetään hyvinvointialueesta annetussa laissa ja vaalikelpoisuudesta kuntavaaleissa kuntalaissa. Vaalikelpoisuudesta europarlamenttivaaleissa säädetään tämän lain 164 §:ssä.

4 § (14.12.2017/939)**Vaalitoimitus**

Vaalit toimitetaan järjestämällä ennakkoäänestys, kirjeäänestys ja vaalipäivän äänestys. Ennakkoäänestyksen ja vaalipäivän äänestyksen järjestämisestä kotimaassa vastaa kunta sekä ennakkoäänestyksen järjestämisestä ulkomailla ulkoasiainministeriö. Kirjeäänestyksen järjestämisestä vastaa oikeusministeriö.

5 § (20.5.2016/361)**Vaalipiirit eduskuntavaaleissa****6 §****Kansanedustajien paikkojen jako vaalipiirien kesken****7 §****Vaalipiirit muissa vaaleissa**

Aluevaaleissa vaalipiirinä on hyvinvointialue ja kuntavaaleissa kunta. (29.6.2021/649)

8 §

Äänestysalueet

Äänestysalueena on kunta, jollei sitä ole tarpeen jakaa useampaan äänestysalueeseen. Äänestysalueista päättää valtuusto. Päätöstä tehtäessä on otettava huomioon seuraavan kalenterivuoden alusta voimaan tulevat kuntajaon muutokset. Valtuuston on myös määrättävä, mihin äänestysalueeseen kuuluvat ne henkilöt, joita ei ole väestötietojärjestelmässä merkitty minkään kiinteistön kohdalle.

Päätös äänestysalueista tulee voimaan kalenterivuoden alussa, jos se on tehty ja siitä on ilmoitettu Digi- ja väestötietovirastolle sen määräämällä tavalla viimeistään voimaantuloa edeltävän vuoden elokuussa. (29.11.2019/1132)

Jos päätös kuntajaon muuttamisesta on tehty äänestysalueista tehdyn päätöksen jälkeen, valtuuston tai, jos muutoksesta on päättänyt ministeriö, kunnanhallituksen on viipymättä tarkistettava äänestysaluejako.

Äänestysalueista tehtyä päätöstä, josta on ilmoitettu Digi- ja väestötietovirastolle, noudatetaan hallinto-oikeudelle tehdystä valituksesta huolimatta, kunnes valitusasia on ratkaistu, jollei hallinto-oikeus toisin määrää. Hallinto-oikeuden valituksesta antamaan päätökseen ei saa hakea muutosta valittamalla. (29.11.2019/1132)

9 §

Ennakköäänestyspaikat ja vaalipäivän äänestyspaikat

Ennakköäänestyspaikkoja ovat:

- 1) ne kotimaan yleiset ennakköäänestyspaikat, joiden lukumäärästä ja sijainnista kunnanhallitus päättää ja joita on oltava, jollei erityisestä syystä muuta johdu, jokaisessa kunnassa vähintään yksi;

- 2) valtioneuvoston asetuksella säädettävät Suomen edustustot ja niiden toimipaikat sekä valtioneuvoston asetuksella säädettävät aluevaalien ja kuntavaalien yleiset ennakköäänestyspaikat Ahvenanmaan maakunnassa;
- 3) sairaalat, ympärivuorokautista hoitoa antavat ja muut, kunnanhallituksen päätöksellä määrätty, sosiaalihuollon toimintayksiköt sekä rangaistuslaitokset (laitos);
- 4) suomalaiset laivat, jotka ovat ulkomailla, kun ennakköäänestys toimitetaan.

(29.6.2021/649)

Lisäksi ennakköäänestys voidaan jäljempänä säädetyin edellytyksin järjestää äänestäjän kotona (kotiäänestys).

Jokaisella äänestysalueella on kunnanhallituksen päätöksellä määrätty vaalipäivän äänestyspaikka. Erityisistä syistä äänestyspaikka voidaan sijoittaa äänestysalueen tai kunnan ulkopuolelle, jollei siitä aiheudu äänestäjille kohtuutonta haittaa. (5.4.2002/247)

Kunnanhallituksen on huolehdittava siitä, että Digi- ja väestötietoviraston ylläpitämään äänestyspaikkarekisteriin viipymättä merkitään Digi- ja väestötietoviraston määräämällä tavalla jokaisen kunnassa olevan yleisen ennakköäänestyspaikan nimi, käyntiosoite, aukiolopäivät ja päivittäiset aukioloajat sekä vaalipäivän äänestyspaikan nimi ja käyntiosoite sekä muut oikeusministeriön määräämät tiedot. Ne kotimaan yleiset ennakköäänestyspaikat ja vaalipäivän äänestyspaikat, jotka ovat äänestyspaikkarekisterissä 51. päivänä ennen vaalipäivää päivän päättyessä, ovat vaaleissa äänestyspaikkoina, vaikka tässä pykälässä tarkoitetusta kunnanhallituksen päätöksestä tehtyä oikaisuvaatimusta ei ole käsitelty ja vaikka hallinto-oikeudelle tehtyä kunnallisvalitusta, jolla oikaisuvaatimuksesta tehtyyn päätökseen on haettu muutosta, ei ole ratkaistu. Kunnanhallitukselle tehty oikaisuvaatimus ja kunnanhallituksen päätöksestä

tehty kunnallisvalitus on käsiteltävä kiireellisesti. Hallinto-oikeuden valituksesta antamaan päätökseen ei saa hakea muutosta valittamalla. (29.11.2019/1132)

2 luku

Vaaliviranomaiset

9 a § (20.5.2016/361)

Vaaliviranomaisen puolueettomuus

Vaaliviranomaisen on tehtävässänsä toimittava puolueettomasti.

10 §

Vaaliasioiden käsittely valtioneuvostossa

Valtioneuvostossa oikeusministeriö toimii ylimpänä vaaliviranomaisena.

2 momentti on kumottu L:lla 5.4.2002/247.

11 § (12.4.2013/271)

Vaalipiirilautakunta

12 § (20.5.2016/361)

Vaalipiirilautakunnan työskentely

12 a § (29.6.2021/649)

Aluevaalilautakunta

Aluevaltuuston on asetettava hyvinvointialueelle toimikaudekseen aluevaalilautakunta. Siihen kuuluu puheenjohtaja, varapuheenjohtaja ja kolme muuta jäsentä sekä tarpeellinen määrä varajäseniä, joita on kuitenkin ol-

tava vähintään viisi. Varajäsenet on asetettava siihen järjestykseen, jossa he tulevat jäsenten sijaan. Sekä jäsenten että varajäsenten tulee mahdollisuuksien mukaan edustaa hyvinvointialueella edellisissä aluevaaleissa ehdokkaita asettaneita äänestäjäryhmiä. Jäsen tai varajäsen, joka aluevaalilautakunnalle toimitetun ehdokashakemuksen mukaan on asetettu puolueen tai valitsijayhdistyksen ehdokkaaksi aluevaaleissa, ei voi osallistua aluevaalilautakunnan työskentelyyn kyseisissä vaaleissa.

12 b § (29.6.2021/649)

Aluevaalilautakunnan työskentely

Aluevaalilautakunta on päätösvaltainen viisijäseninen. Jos varajäsen on kuollut taikka estynyt tai esteellinen, aluehallitus saa tarvittaessa määrätä väliaikaisen varajäsenen.

Aluevaalilautakunnan jäsenen ja varajäsenen esteellisyydestä säädetään hallintolain 27–30 §:ssä.

Aluevaalilautakunta ottaa itselleen sihteerin ja muun tarvittavan henkilöstön. Se päättää muiden kuin sen kokouksiin tässä laissa tarkoitettujen tehtäviensä vuoksi osallistumaan oikeutettujen henkilöiden läsnäolo- ja puheoikeudesta kokouksissaan.

Aluevaalilautakuntaan ei sovelleta hyvinvointialueesta annetussa laissa tarkoitetun hallintosäännön määräyksiä aluehallituksen edustajan ja hyvinvointialuejohtajan läsnäolo- ja puheoikeudesta kokouksissa eikä oikeudesta ottaa asia ylemmän toimielimen käsiteltäväksi.

13 §

Kunnan keskusvaalilautakunta

Valtuuston on asetettava kuntaan toimikaudekseen kunnan keskusvaalilautakunta.

Kunnan keskusvaalilautakuntaan kuuluu puheenjohtaja, varapuheenjohtaja ja kolme muuta jäsentä sekä tarpeellinen määrä vara-

jäseniä, joita on kuitenkin oltava vähintään viisi. Varajäsenet on asetettava siihen järjestykseen, jossa he tulevat jäsenten sijaan. Sekä jäsenten että varajäsenten tulee mahdollisuuksien mukaan edustaa kunnassa edellisissä kuntavaaleissa ehdokkaita asettaneita äänestäjäryhmiä. Jäsen tai varajäsen, joka keskusvaalilautakunnalle toimitetun ehdokashakemuksen mukaan on asetettu puolueen tai valitsijayhdistyksen ehdokkaaksi, ei voi osallistua keskusvaalilautakunnan työskentelyyn kyseisissä vaaleissa. (8.5.2015/563)

Ahvenanmaan maakunnassa toimii kussakin kunnassa kunnan keskusvaalilautakuntana eduskuntavaaleissa, presidentinvaaleissa ja europarlamenttivaaleissa maakunnassa toimitettavia kuntavaaleja varten asetettu lautakunta, josta on soveltuvin osin voimassa, mitä kunnan keskusvaalilautakunnasta tässä laissa säädetään. (8.5.2015/563)

Kunnan keskusvaalilautakunnan on ilmoitettava yhteystietonsa Digi- ja väestötietovirastolle sen määräämällä tavalla. (29.11.2019/1132)

14 § (20.5.2016/361)

Kunnan keskusvaalilautakunnan työskentely

Kunnan keskusvaalilautakunta on päätösvaltainen viisijäsenisenä. Jos varajäsen on kuollut taikka estynyt tai esteellinen, saa kunnanhallitus tarvittaessa määrätä väliaikaisen varajäsenen.

Kunnan keskusvaalilautakunnan jäsenen ja varajäsenen esteellisyydestä säädetään hallintolain 27–30 §:ssä.

Kunnan keskusvaalilautakunta ottaa itselleen sihteerin ja muun tarvittavan henkilöstön. Se päättää muiden kuin sen kokouksiin tässä laissa tarkoitettujen tehtäviensä vuoksi osallistumaan oikeutettujen henkilöiden läsnäolo- ja puheoikeudesta kokouksissaan.

Kunnan keskusvaalilautakuntaan ei sovel-

leta kuntalaissa tarkoitetun hallintosäännön määräyksiä kunnanhallituksen edustajan ja kunnanjohtajan tai pormestarin läsnäolo- ja puheoikeudesta kokouksissa eikä oikeudesta ottaa asia ylemmän toimielimen käsiteltäväksi.

15 § (20.5.2016/361)

Vaalilautakunta ja vaalitoimikunta

Kunnanhallituksen on hyvissä ajoin ennen vaaleja asetettava:

- 1) kutakin äänestysaluetta varten vaalilautakunta, johon kuuluu puheenjohtaja, varapuheenjohtaja ja kolme muuta jäsentä sekä tarpeellinen määrä varajäseniä, joita on kuitenkin oltava vähintään kolme; sekä
- 2) laitoksessa toimitettavaa ennakkoäänestystä varten yksi tai useampi vaalitoimikunta, joihin kuhunkin kuuluu puheenjohtaja, varapuheenjohtaja ja yksi muu jäsen sekä tarpeellinen määrä varajäseniä, joita on kuitenkin oltava vähintään kolme.

Sekä vaalilautakunnan ja vaalitoimikunnan jäsenten että niiden varajäsenten tulee mahdollisuuksien mukaan edustaa asianomaisessa vaaliipiirissä edellisissä eduskuntavaaleissa ehdokkaita asettaneita puoluekisteriin merkityjä puolueita. Kuntavaaleissa jäsenten ja varajäsenten tulee kuitenkin edustaa kunnassa edellisissä kuntavaaleissa ehdokkaita asettaneita äänestäjäryhmiä. Vaalilautakunnan varajäsenet ja vaalitoimikunnan varajäsenet on asetettava siihen järjestykseen, jossa he tulevat jäsenten sijaan.

Ehdokas ei voi olla vaalilautakunnan jäsenenä eikä varajäsenenä. Ehdokas tai hänen puolisonsa, lapsensa, sisaruksensa tai vanhempansa ei voi olla vaalitoimikunnan jäsenenä eikä varajäsenenä. Puolisoilla tarkoitetaan aviopuolisoita sekä avioliitonomaisissa olosuhteissa ja rekisteröidyssä parisuhteessa eläviä henkilöitä.

Vaalilautakuntien ja vaalitoimikuntien puheenjohtajien ja varapuheenjohtajien nimet ja yhteystiedot on ilmoitettava kunnan keskusvaalilautakunnalle.

16 § (20.5.2016/361)

Vaalilautakunnan ja vaalitoimikunnan työskentely

Vaalilautakunta ja vaalitoimikunta ovat päätösvaltaisia kolmijäsenisinä.

Vaalilautakunnan ja vaalitoimikunnan jäseniin ja varajäseniin ei sovelleta hallintolain esteellisyyttä koskevia säännöksiä.

Vaalilautakunta nimeää vaalipäivän äänestystä varten yhden tai useamman vaaliavustajan. Vaaliavustajasta säädetään 73 §:ssä. Vaalilautakunta voi ottaa avustavaa henkilöstöä äänestyslippujen laskemista ja järjestämistä varten sekä 77 §:ssä tarkoitettua äänioikeusrekisterin ja muiden oikeusministeriön tietojärjestelmien käyttämistä varten.

Vaalilautakuntaan ja vaalitoimikuntaan ei sovelleta kuntalaissa tarkoitetun hallintosäännön määräyksiä pöytäkirjan laatisesta, tarkastamisesta ja tiedoksi antamisesta, asian jatkokokoukseen siirtämisestä, kunnanhallituksen edustajan ja kunnanjohtajan tai pormestarin läsnäolosta ja puheoikeudesta kokouksissa, viranhaltijaesittelystä, menettelystä otettaessa asia ylemmän toimielimen käsiteltäväksi eikä kunnan taloudesta.

17 § (20.5.2016/361)

Vaalitoimitsijat

Ennakkoäänestyksestä kotimaan yleisessä ennakkoäänestyspaikassa, Suomen edustustossa ja suomalaisessa laivassa sekä kotiaäänestyksestä huolehtivat vaalitoimitsijat. Kussakin kotimaan yleisessä ennakkoäänestyspaikassa on oltava ainakin kaksi vaalitoimitsijaa. Muissakin ennakkoäänestyspaikoissa vaalitoimitsijoita voi tarvittaessa olla kaksi tai

useampia.

Vaalitoimitsijat kotimaan yleiseen ennakkoäänestyspaikkaan ja kotiaäänestykseen määrää kunnan keskusvaalilautakunta. Muutoin vaalitoimitsijoina ovat:

- 3) Suomen edustustossa sen päällikkö tai hänen nimeämänsä henkilö;
- 4) suomalaisessa laivassa sen päällikkö tai hänen määräämänsä laivassa palveleva henkilö.

Ennakkoäänestystä kotimaan yleisessä ennakkoäänestyspaikassa toimitettaessa vähintään kahden vaalitoimitsijan on oltava yhtä aikaa saapuvilla. Muissa ennakkoäänestyspaikoissa, joihin vaalitoimitsijoita on nimetty tai määrätty kaksi tai useampia, riittää, että ennakkoäänestystä toimitettaessa on saapuvilla yksi vaalitoimitsija. Kunkin yksittäisen kotiaäänestyksen toimittamisesta huolehtii yksi vaalitoimitsija.

Ehdokas tai hänen puolisonsa, lapsensa, sisaruksensa tai vanhempansa ei voi olla vaalitoimitsijana. Puolisoilla tarkoitetaan aviopuolisoita sekä avioliitonomaisissa olosuhteissa ja rekisteröidyssä parisuhteessa eläviä henkilöitä. Vaalitoimitsijaan ei sovelleta hallintolain esteellisyyttä koskevia säännöksiä.

Suomen edustustossa tai suomalaisessa laivassa ehdokas tai ehdokkaana olevan henkilön edellä tarkoitettu läheinen voi kuitenkin olla vaalitoimitsijana, mikäli vaalitoimitsijaksi soveltuvaa muuta henkilöä ei ole saatavilla ja ennakkoäänestyksen toimittaminen siitä syystä muutoin estyisi.

3 luku

Äänioikeusrekisteri

18 § (29.11.2019/1132)

Äänioikeusrekisterin perustaminen ja tiedot

Digi- ja väestötietovirasto perustaa viimeistään 46. päivänä ennen vaalipäivää rekisterin, johon otetaan jokainen väestötietojärjestelmän tietojen mukaan tulevissa vaaleissa äänioikeutettu (äänioikeusrekisteri).

Jokaisesta äänioikeutetusta otetaan äänioikeusrekisteriin seuraavat tiedot sellaisina kuin ne ovat väestötietojärjestelmässä 51. päivänä ennen vaalipäivää kello 24:

- 5) henkilötunnus;
- 6) täydellinen nimi;
- 7) muissa kuin kuntavaaleissa 5 §:ssä tarkoitettu vaalipiiri;
- 8) kotikuntalaissa tarkoitettu kotikunta Suomessa;
- 9) äänestysalue;
- 10) äänestyspaikka vaalipäivänä ja sen osoite;
- 11) äidinkieli, jos se on islanti, norja, ruotsi tai tanska;
- 12) muissa kuin kuntavaaleissa asuinvaltio, jollei se ole Suomi;
- 13) rekisteriin ottamisen päivämäärä;
- 14) väestötietojärjestelmästä ja Digi- ja väestötietoviraston varmennepalveluista annetun lain 36 §:ssä tarkoitettu turvakielto.

Jollei äänioikeutetulla ole kotikuntaa Suomessa 51. päivänä ennen vaalipäivää, kotikunnan sijasta äänioikeusrekisteriin merkitään kotikuntalain mukainen väestökirjanpito-kunta. Jollei tämä kunta enää kuulu Suomen alueeseen, merkitään sen sijasta Helsingin kaupunki. Jollei europarlamenttivaaleissa tai kuntavaaleissa äänioikeutetulla muun valtion kansalaisella ole kotikuntaa Suomessa, kotikunnan sijasta äänioikeusrekisteriin merkitään äänioikeuskunta. Äänioikeutettu kuuluu näissä tapauksissa äänestysalueeseen, jonka valtuusto on 8 §:n 1 momentin nojalla määrännyt niitä äänioikeutettuja varten, joita ei ole väestötietojärjestelmässä merkitty min-kään kiinteistön kohdalle.

Äänioikeusrekisterin perustamisen jälkeen äänioikeutetun kohdalle rekisteriin merkitään:

- 1) kuolintieto, jos äänioikeutettu on kuollut;
- 2) jos henkilö on merkitty 26 §:ssä säädettyllä tavalla äänioikeusrekisterissä äänioikeutta vailla olevaksi, tieto siitä;
- 3) tiedot mahdollisesta oikaisuvaatimuksesta ja siihen annetuista päätöksistä;
- 4) tieto siitä, onko äänioikeutettu käyttänyt äänioikeuttaan;
- 5) tieto 2 momentin 10 kohdassa tarkoitettua turvakiellosta, jos se on talletettu väestötietojärjestelmään äänioikeusrekisterin perustamisen jälkeen;
- 6) tieto siitä, että hallinnon yhteisistä sähköisen asioinnin tukipalveluista annetun lain (571/2016) 11 §:n 1 momentissa tarkoitettuun rekisteriin on merkitty äänioikeutetun antama sähköistä tiedoksiantomenettelyä koskeva suostumus.

19 §**Äänioikeusrekisteriin merkittävät
vaalikohtaiset lisätiedot (29.6.2021/649)**

Aluevaaleissa ja kuntavaaleissa jokaisesta äänioikeutetusta, joka ei ole Suomen kansalainen, otetaan äänioikeusrekisteriin sen lisäksi, mitä 18 §:n 2 momentissa säädetään:

- 1) tieto kansalaisuudesta;
- 2) tieto ajasta, jona hänellä yhtäjaksoisesti on ollut kotikunta Suomessa, jollei hän ole Euroopan unionin muun jäsenvaltion, Islannin tai Norjan kansalainen;
- 3) tieto siitä, että hän on tehnyt Digi- ja väestötietovirastolle hyvinvointialueesta annetun lain 28 §:n 2 momentin 2 kohdan tai kuntalain 20 §:n 2 momentin 2 kohdan mukaisen ilmoituksen.

20 §**Presidentinvaalin äänioikeusrekisterin
käyttäminen****21 §****Ilmoituskortti**

Digi- ja väestötietovirasto laatii jokaisesta äänioikeusrekisteriin otetusta ilmoituskortin, jossa ovat:

- 4) 18 §:n 2 momentin 2, 5 ja 6 kohdassa tarkoitetut tiedot;
- 5) äänioikeutetun se osoite, joka on väestötietojärjestelmässä 51. päivänä ennen vaalipäivää kello 24;
- 6) tieto siitä, missä vaaleissa ja missä vaalipiirissä taikka millä hyvinvointialueella

tai missä kunnassa kortin vastaanottajalla on äänioikeus;

- 7) tiedot vaalipäivästä ja ennakkoäänestyksen ajanjaksosta;
- 8) Digi- ja väestötietoviraston tai Ahvenanmaan valtionviraston sekä kunnan keskusvaalilautakunnan yhteystiedot;
- 9) tieto rekisteristä tai tietojärjestelmästä, johon kortissa olevat tiedot perustuvat;
- 10) oikeusministeriön laatimat ohjeet kortin käyttämisestä ja menettelystä äänestettäessä.

(29.6.2021/649)

Ilmoituskortissa voi lisäksi olla optisesti luetavassa muodossa 18 §:n 2 ja 3 momentissa tarkoitetut tiedot tarpeellisin osin.

Ilmoituskorttiin voidaan liittää oikeusministeriön laatimaa tietoa äänestysmenettelystä ja vaaleissa valittavasta toimielimestä. (19.12.2018/1223)

Digi- ja väestötietovirasto huolehtii siitä, että ilmoituskortit lähetetään viimeistään 24. päivänä ennen vaalipäivää niille äänioikeutetuille, joiden osoite on tiedossa. Europarlamenttivaaleissa korttia ei kuitenkaan lähetetä sellaiselle äänioikeusrekisteriin otetulle, jonka Digi- ja väestötietovirasto 26 §:n 5 momentin mukaisesti merkitsee äänioikeusrekisterissä äänioikeutta vailla olevaksi. Ilmoituskortti lähetetään äänioikeutetulle pelkästään sähköisesti, jos hänen kohdalleen äänioikeusrekisteriin on tehty 18 §:n 4 momentin 6 kohdassa tarkoitettu merkintä. (29.11.2019/1132)

22 § (29.6.2021/649)**Tiedottaminen Euroopan unionin muun
jäsenvaltion kansalaisille**

Digi- ja väestötietoviraston on hyvissä ajoin ennen aluevaaleja, kuntavaaleja ja europarlamenttivaaleja mahdollisuuksien mukaan toimitettava kaikille äänioikeuden edellytykset täyttävälle Euroopan unionin muun jäsenvaltion kansalaisille sopivalla tavalla tieto siitä, että heillä väestötietojärjestelmän tietojen mukaan tulee olemaan vaaleissa äänioikeus ja vaalikelpoisuus, sekä tieto menettelystä, joka on tarpeen äänioikeuden käyttämiseksi ja vaalikelpoisuuden toteuttamiseksi.

23 § (29.11.2019/1132)

Äänioikeusrekisterin tietojen tarkastaminen

Äänioikeusrekisteriin 18 §:n 2 ja 3 momentin sekä 19 §:n nojalla merkityt tiedot lukuun ottamatta henkilötunnuksia ovat tarkastusta varten nähtävillä Digi- ja väestötietoviraston määräämissä paikoissa tai puhelimitse maksutta saatavissa arkipäivinä virka-aikana 41. päivästä ennen vaalipäivää.

Digi- ja väestötietovirasto voi antaa äänioikeusrekisteristä otteita. Ote annetaan maksutta sille, josta otteesta on tietoja, ja tässä laissa tarkoitettulle viranomaiselle.

Digi- ja väestötietovirasto tiedottaa virallisessa lehdessä ja muulla sopivaksi katsomallaan tavalla äänioikeusrekisterin tietojen saatavillapidosta sekä siitä, miten oikaisuvaatimus tehdään.

Jos äänioikeusrekisteriin on merkitty henkilön kohdalle 18 §:n 2 momentin 10 kohdassa tai 4 momentin 5 kohdassa tarkoitettu tieto turvakiellosta, äänioikeusrekisterissä olevista henkilötiedoista voidaan pitää tarkastusta varten nähtävinä vain 18 §:n 2 momentin 2, 7 ja 9 kohdassa tarkoitettut tiedot.

24 § (29.11.2019/1132)

Oikaisuvaatimus

Joka katsoo, että hänet on oikeudettomasti jätetty pois äänioikeusrekisteristä tai että häntä

koskeva merkintä siinä on virheellinen, voi tehdä kirjallisen oikaisuvaatimuksen Digi- ja väestötietovirastolle viimeistään 16. päivänä ennen vaalipäivää ennen kello 16:ta.

Oikaisuvaatimus voidaan perustaa myös sellaisiin äänioikeuteen vaikuttaviin seikkoihin, jotka ovat sattuneet äänioikeusrekisterin perustamisen jälkeen.

Jos äänioikeutetun kotikuntalaissa tarkoitettu muuttoilmoitus saapuu Digi- ja väestötietovirastolle myöhemmin kuin 51. päivänä ennen vaalipäivää, äänioikeutettu ei tämän muuttoilmoituksen perusteella voi vaatia oikaisua äänioikeusrekisterissä oleviin häntä koskeviin 18 §:n 2 momentin 3–6 kohdassa tarkoitettuihin tietoihin.

Oikaisuvaatimus voidaan tehdä käyttäen tarkoitusta varten laadittua lomaketta. Digi- ja väestötietoviraston on huolehdittava, että lomakkeita on painettuina tai monistettuina saatavilla niissä paikoissa, joissa äänioikeusrekisterin tiedot ovat nähtävillä.

25 § (29.11.2019/1132)

Digi- ja väestötietoviraston päätös

Digi- ja väestötietoviraston on ratkaistava oikaisuvaatimus viimeistään 13. päivänä ennen vaalipäivää ja tehtävä ratkaisusta mahdollisesti aiheutuvat muutokset äänioikeusrekisteriin viimeistään 12. päivänä ennen vaalipäivää ennen kello 12:ta.

Digi- ja väestötietoviraston on viipymättä annettava päätös tiedoksi oikaisuvaatimuksen tehneelle. Päätös on lähetettävä postitse kirjattuna lähetyksenä, mutta se voidaan toimittaa muullakin todistettavalla tavalla, jos se ei aiheuta viivytystä. Jos päätös sisältää sen, että henkilö otetaan äänioikeusrekisteriin, Digi- ja väestötietoviraston on samalla toimitettava hänelle ilmoituskortti. Jollei vastaanottajan postiosoitetta tunneta, päätös on julkaistava virallisessa lehdessä.

26 §

Itseoikaisu

Jos Digi- ja väestötietovirasto katsoo, että joku on oikeudettomasti jätetty pois äänioikeusrekisteristä tai oikeudettomasti otettu siihen taikka että jotakuta koskeva merkintä äänioikeusrekisterissä on virheellinen, sillä on viran puolesta oikeus lisätä henkilö äänioikeusrekisteriin tai merkitä hänet äänioikeutta vailla olevaksi taikka korjata häntä koskeva virheellinen merkintä. Muutokset on tehtävä viimeistään 12. päivänä ennen vaalipäivää ennen kello 12:ta. (29.11.2019/1132)

Merkittäessä henkilö äänioikeusrekisterissä äänioikeutta vailla olevaksi on siitä tehtävä kirjallinen päätös ja annettava se tiedoksi asianomaiselle henkilölle siten kuin 25 §:n 2 momentissa säädetään. Kirjallista päätöstä ei kuitenkaan tehdä, jos henkilö on kuollut tai julistettu kuolleeksi äänioikeusrekisterin perustamisen jälkeen.

Lisättäessä henkilö äänioikeusrekisteriin hänelle on viipymättä lähetettävä ilmoituskortti.

Korjattaessa äänioikeusrekisterissä oleva henkilöä koskeva virheellinen merkintä on korjauksesta viipymättä ilmoitettava asianomaiselle henkilölle, jollei se ole ilmeisen tarpeetonta.

27 § (29.11.2019/1132)
Valitus hallinto-oikeuteen

Päätöksestä, jolla oikaisuvaatimus on hylätty tai jätetty tutkimatta sekä 26 §:n 2 momentissa tarkoitetusta päätöksestä saa valittaa hallinto-oikeuteen. Valitus on tehtävä viimeistään seitsemäntenä päivänä siitä päivästä, jona asianosainen on saanut päätöksen tiedoksi tai päätös on julkaistu virallisessa lehdessä. Hallinto-oikeudelle osoitetun valituskirjelmän voi valitusajan kuluessa toimittaa

Digi- ja väestötietovirastolle edelleen hallinto-oikeudelle toimitettavaksi. Valituksen tekemiseen sovelletaan muutoin, mitä oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetussa laissa (808/2019) säädetään.

Hallinto-oikeuden on viipymättä annettava päätöksestään tieto valittajalle ja Digi- ja väestötietovirastolle. Jos päätös sisältää sen, että joku on otettava äänioikeusrekisteriin tai että jotakuta koskevia tietoja on muutettava, Digi- ja väestötietoviraston on tehtävä äänioikeusrekisteriin tarvittavat muutokset. Jos hallinto-oikeus antaa tällaisen päätöksensä myöhemmin kuin 4. päivänä ennen vaalipäivää kello 19, sen on viipymättä toimitettava päätös myös asianomaisen kunnan keskusvaalilautakunnalle, joka liittää sen 71 §:ssä tarkoitettuun vaaliluetteloon. Jos valitus on hylätty tai jätetty tutkimatta, hallinto-oikeuden on ilmoitettava siitä Digi- ja väestötietovirastolle, jonka on tehtävä äänioikeusrekisteriin siitä merkintä.

Hallinto-oikeuden tässä pykälässä tarkoitettuun päätökseen ei saa hakea valittamalla muutosta.

28 § (28.6.2013/496)**Äänioikeusrekisterin lainvoimaisuus**

Äänioikeusrekisteri on lainvoimainen 12. päivänä ennen vaalipäivää kello 12 lukien.

Lainvoimaista äänioikeusrekisteriä on vaaleissa noudatettava muuttamattomana. Äänioikeusrekisteriä pidetään lainvoimaisena sen estämättä, että hallinto-oikeus ei ole ennen äänioikeusrekisterin tulemistä lainvoimaiseksi antanut päätöstä sille tehtyyn valitukseen.

Jos joku on ilmeisen virheellisesti 26 §:n 1 tai 5 momentin nojalla merkitty äänioikeusrekisterissä äänioikeutta vailla olevaksi, Digi- ja väestötietovirasto voi poistaa merkinnän lainvoimaisesta äänioikeusrekisteristä. (29.11.2019/1132)

Sen, joka esittää vaalilautakunnalle vaalipäivänä hallinto-oikeuden tai korkeimman hallinto-oikeuden päätöksen, jonka mukaan hän on äänioikeutettu, on annettava äänestää. Hän on velvollinen luovuttamaan päätöksen tai sen jäljennöksen vaalilautakunnalle.

29 §

Äänioikeusrekisterin käyttö

Äänioikeusrekisteriin merkitään sen mukaan kuin 5 ja 6 luvussa säädetään, milloin ja missä äänioikeutettu on äänestänyt. Merkinnän voi tehdä kotimaassa olevan yleisen ennakkoäänestyspaikan vaalitoimitsija tai vaalitoimikunnan puheenjohtaja taikka vaalilautakunta tai kunnan keskusvaalilautakunta tai keskusvaalilautakunnan pyynnöstä Digi- ja väestötietovirasto. Jos merkintä havaitaan virheelliseksi, sen voi korjata vain kunnan keskusvaalilautakunta tai sen pyynnöstä Digi- ja väestötietovirasto. (29.11.2019/1132)

Äänestämistä koskevat merkinnät eivät ole julkisia, ennen kuin vaalipäivän äänestys on päättynyt. Jos presidentinvaalissa toimitetaan toinen vaali, ensimmäisen vaalin äänestämistä koskevat merkinnät ovat julkisia vasta toisen vaalin vaalipäivän äänestyksen päätyttyä. (5.4.2002/247)

Sen jälkeen kun vaalien tulos on saanut lainvoiman, äänioikeusrekisteristä otetaan oikeusministeriön määräämät arkistotulosteet. Tämän jälkeen Digi- ja väestötietovirasto hävittää rekisterissä olevat tiedot. (29.11.2019/1132)

4 luku

Ehdokasasettelun viranomaistehtävät

30 §

Ehdokasasettelu

Puoluekisteriin merkittyjen puolueiden (puolue) ja äänioikeutettujen perustamien valitsijayhdistysten ehdokkaiden asettamisesta sekä hakemuksesta ehdokaslistan julkaisemiseksi ehdokaslistojen yhdistelmässä ja hakemuksesta ehdokkaan ottamiseksi presidentinvaalin ehdokasluetteloon (ehdokashakemukset) ja hakemusten toimittamisesta ehdokashakemukset käsittelevälle viranomaiselle säädetään II osassa.

31 § (8.5.2015/563)

Ehdokashakemukset käsittelevä viranomainen

Ehdokashakemukset käsittelee:

3) aluevaaleissa aluevaalilautakunta;

(29.6.2021/649)

Ehdokashakemukset käsittelevä viranomainen on ehdokaslistojen yhdistelmän ja presidentinvaalin ehdokasluettelon rekisterinpitäjä. (8.5.2020/333)

32 § (21.5.2010/431)

Puolueita koskevat ilmoitukset

Oikeusministeriön on viimeistään 55. päivänä ennen presidentinvaalin vaalipäivää ja 48. päivänä ennen muiden vaalien vaalipäivää ilmoitettava ehdokashakemukset käsitteleville viranomaisille, lukuun ottamatta Ahvenanmaan maakunnan vaalipiirilautakuntaa, ne puolueet, jotka on merkitty puoluekisteriin, ja ne henkilöt, jotka ovat oikeutettuja kirjoittamaan puolueen nimen.

33 § (21.5.2010/431)

Viranomaisen lakimääräiset kokoukset

Ehdokashakemukset käsittelevä viranomaisen kokoontuu puheenjohtajan kutsusta hyvissä ajoin, viimeistään 55. päivänä ennen presidentinvaalin vaalipäivää ja 48. päivänä ennen muiden vaalien vaalipäivää, ja sen jälkeen, jos asioita on käsiteltävinä, 47., 41., 39. ja 38. päivänä ennen presidentinvaalin vaalipäivää sekä 40., 34., 32. ja 31. päivänä ennen muiden vaalien vaalipäivää, vaalipäivänä, vaalipäivän jälkeisenä päivänä ja 3. päivänä vaalipäivän jälkeen sekä muulloin, jos asiain käsittely sitä vaatii.

34 § (21.5.2010/431)

Asiakirjojen jättämisestä määrääminen ja kuuluttaminen

Ehdokashakemukset käsittelevä viranomaisen määrää viimeistään 55. päivänä ennen presidentinvaalin vaalipäivää ja 48. päivänä ennen muiden vaalien vaalipäivää pidettävässä kokouksessaan, kenelle, minä päivinä ja kellon-aikoina sekä missä sille tarkoitetut ehdokashakemukset ja muut ehdokkaiden asettamista koskevat asiakirjat on annettava.

Määräyksestä on laadittava kuulutus, joka on annettava tiedoksi puolueiden ilmoittamille vaaliasiamiehille ja pantava nähtäväksi viranomaisen kokoushuoneistossa. Kuulutus on julkaistava aluevaaleissa sillä tavalla kuin hyvinvointialueen ilmoitukset ja kuntavaaleissa sillä tavalla kuin kunnan ilmoitukset saatetaan tiedoksi sekä muissa vaaleissa virallisessa lehdessä. (29.6.2021/649)

35 §

Velvollisuus asiakirjojen tarkastamiseen

Ehdokashakemukset käsittelevän viranomaisen on tutkittava, onko ehdokashakemukset ja ilmoitukset vaaliliitosta ja yhteislistasta jätetty sille laissa säädetyssä määräajassa ja onko asiakirjat laadittu laissa tai sen nojalla säädetyin tai määrätyin muodoin sekä ovatko ehdokkaat vaalikelpoisia ja onko heidän ehdokkuudelleen muutoin laissa

säädettyä estettä.

Ehdokashakemukset käsittelevän viranomaisen asiana ei ole tutkia, miten jäsenännestys ja ehdokkaiden asettaminen siihen liittyvine menettelyineen puolueessa taikka sen piiri-, perus- tai muussa järjestössä taikka puolueen jäseniä kunnassa edustavassa yhdistyksessä on toimitettu.

36 § (21.5.2010/431)

Ehdokashakemusten käsittely ja huomautukset

Ehdokashakemukset niihin liitettyine asiakirjoinaan tarkastetaan 41. päivänä ennen presidentinvaalin vaalipäivää ja 34. päivänä ennen muiden vaalien vaalipäivää pidettävässä kokouksessa.

Jos ehdokashakemusta taikka ilmoitusta vaaliliitosta tai yhteislistasta ei ole annettu viranomaiselle määräaikana, se jätetään tutkimatta.

Puolueen, yhteislistan tai yhteislistaan kuulumattoman valitsijayhdistyksen vaaliasiamiehelle on viipymättä huomautettava, jos:

- 1) ehdokashakemusta taikka ilmoitusta vaaliliitosta tai yhteislistasta ei ole tehty tämän lain tai sen nojalla annettujen määräysten mukaisesti taikka ehdokashakemukseen ei ole liitetty tässä laissa edellytetyjä asiakirjoja;
- 2) ehdokashakemusasiakirjoja ei muusta kuin 1 kohdassa mainitusta syystä voida pitää lainmukaisina; taikka
- 3) ehdokkaaksi on asetettu henkilö, joka ei ole vaalikelpoinen tai joka on asetettu samoissa vaaleissa ehdokkaaksi kahdella tai useammalla listalla.

37 §

Ehdokkaiden järjestyksen määrääminen

Edellä 36 §:ssä tarkoitetussa kokouksessa määrätään puolueiden, yhteislistojen ja valitsijayhdistysten keskinäinen järjestys ehdokaslistojen yhdistelmää varten sekä presidentinvaalin ehdokkaiden keskinäinen järjestys ehdokasluetteloa varten.

Eduskuntavaaleissa, aluevaaleissa, kuntavaaleissa ja europarlamenttivaaleissa arvotaan:

- 1) vaaliliittoon kuulumattomien puolueiden ja vaaliliittojen keskinäinen järjestys;
- 2) vaaliliitossa sen muodostaneiden puolueiden keskinäinen järjestys;
- 3) yhteislistojen keskinäinen järjestys.

(29.6.2021/649)

Yhteislistaan kuulumattomat valitsijayhdistykset järjestetään aakkosjärjestykseen.

38 § (21.5.2010/431)

Vaaliasiamiesten toimenpiteet huomautusten johdosta

Vaaliasiamiehillä, joille huomautuksia on tehty, on oikeus viimeistään 39. päivänä ennen presidentinvaalin vaalipäivää ja 32. päivänä ennen muiden vaalien vaalipäivää ennen kello 16 tehdä huomautuksista johtuvat oikaisut sekä täydentää ehdokashakemusta ja siihen liitettyjä asiakirjoja. Saman ajan kuluessa vaaliasiamiehillä on oikeus tehdä tarvittavia ehdokkaan nimeä, arvoa, ammattia tai tointa taikka kotikuntaa koskevia tarkistuksia. Jos huomautus koskee ilmoitusta vaaliliitosta, puolueiden vaaliasiamiehillä on oikeus antaa yhteinen kirjallinen ehdotuksensa ilmoituksen oikaisemiseksi.

Jos huomautus on tehty 36 §:n 3 momentin 3 kohdassa mainitusta syystä, vaaliasiamiehellä on oikeus tämän pykälän 1 momentissa säädetyn ajan kuluessa poistaa ensin mainitussa

lainkohdassa tarkoitettu ehdokas.

39 § (21.5.2010/431)

Ehdokashakemusten ratkaiseminen

Määräaikana saapuneet ehdokashakemukset niihin liitettyine asiakirjoina käsitellään uudelleen 39. päivänä ennen presidentinvaalin ja 32. päivänä ennen muiden vaalien vaalipäivää pidettävässä kokouksessa. Samalla tehdään päätökset ehdokashakemusten sekä vaaliliittoa ja yhteislistaa koskevien ilmoitusten johdosta.

Ne määräaikana perille toimitetut ehdokashakemukset sekä ilmoitukset vaaliliitosta ja yhteislistasta, joita vastaan huomautuksia ei ole tehty, on hyväksyttävä.

40 § (21.5.2010/431)

Ehdokashakemusten ratkaisemisen jälkeen tehtävät päätökset

Jos 38 §:n 2 momentissa tarkoitettu huomautus on tehty ja hyväksyttävää ilmoitusta oikaisusta ei ole annettu tai ilmoitusta kyseisen ehdokkaan poistamisesta tehty määräajassa taikka jos ehdokas on kuollut, ehdokasta ei oteta ehdokaslistojen yhdistelmään tai presidentinvaalin ehdokasluetteloon. Puolueen, valitsijayhdistyksen tai yhteislistan vaaliasiamies on velvollinen viipymättä ilmoittamaan ehdokkaan kuolemasta ehdokashakemukset käsittelevälle viranomaiselle.

Puolueella tai valitsijayhdistyksellä, jonka ilmoitusta vaaliliittoon tai yhteislistaan liittymisestä ei ole hyväksytty, on oikeus peruuttaa ehdokashakemuksensa. Puolueen tai valitsijayhdistyksen vaaliasiamiehen on tehtävä peruutus kirjallisesti ehdokashakemukset käsittelevälle viranomaiselle viimeistään 31. päivänä ennen vaalipäivää ennen kello 12. Ehdokashakemuksen hyväksymistä koskeva asia on peruutuksen johdosta käsiteltävä uudelleen.

Päätökset tässä pykälässä tarkoitetuissa

asioissa tehdään 38. päivänä ennen presidentinvaalin vaalipäivää ja 31. päivänä ennen muiden vaalien vaalipäivää pidettävässä kokouksessa ennen presidentinvaalin ehdokasluettelon tai ehdokaslistojen yhdistelmän laatimista.

41 § (28.6.2013/496)

Ehdokaslistojen yhdistelmän laatiminen

Ehdokashakemukset käsittelevän viranomaisen on laadittava 31. päivänä ennen vaalipäivää viimeistään kello 16 aloitettavassa kokouksessaan ehdokaslistojen yhdistelmä, jossa on samalle puolelle lehteä painettuna:

- 1) yhteinen otsikko sen selvittämiseksi, mitä vaaleja varten yhdistelmä on laadittu; sekä
- 2) puolueiden ehdokaslistat, yhteislistat ja yhteislistaan kuulumattomien valitsijayhdistysten ehdokaslistat.

Vaaliliittoon kuulumattomien ja vaaliliiton muodostaneiden puolueiden ehdokaslistat sekä yhteislistat ja yhteislistaan kuulumattomien valitsijayhdistysten ehdokaslistat sijoitetaan 37 §:n 2 ja 3 momentissa tarkoitettuun järjestykseen siten, että ensin ovat puolueiden ehdokaslistat ryhmiteltyinä vasemmalta oikealle, sitten yhteislistat vastaavalla tavalla ryhmiteltyinä ja lopuksi yhteislistaan kuulumattomien valitsijayhdistysten ehdokaslistat aakkosjärjestyksessä allekkain. Ehdokkaille annetaan tässä järjestyksessä numerot alkaen numerosta 2.

Jos puolueita, vaaliliittoja tai yhteislistoja on niin paljon, että niiden ryhmittely vasemmalta oikealle oleellisesti häiritäisi yhdistelmän luettavuutta, ne tai osa niistä voidaan ryhmitellä yhdistelmään arvонnan mukaista järjestystä noudattaen myös allekkain. Vaaliliiton muodostaneiden puolueiden ehdokaslistat erotetaan riittävän selkeästi vaaliliittoon kuulumattomien puolueiden ehdokaslistoista. Vaaliliiton muodostaneiden puolueiden ehdo-

kaslistojen alapuolelle tehdään merkintä siitä, että kyseiset puolueet ovat vaaliliitossa.

Puolueiden ja yhteislistojen ehdokkaiden tiedot merkitään asianomaisen puolueen nimen tai yhteislistan nimityksen alle ryhmiteltyinä yhdelle tai useammalle palstalle ylhäältä alaspäin. Yhteislistaan kuulumattomien ehdokkaiden tiedot merkitään äärimmäiseksi oikealle allekkain numerojärjestyksessä erotettuina selvästi toisistaan.

Jokaisesta ehdokkaasta merkitään yhdistelmään numero, nimi ja arvo, ammatti tai toimi enintään kahta ilmaisua käyttäen sekä muissa kuin kuntavaaleissa kotikunta. Ehdokkaan etunimen rinnalla tai sen sijasta voidaan käyttää ehdokkaan yleisesti tunnettua puhutelu-nimeä tai etunimeä lyhennettynä. Muita tietoja ehdokkaasta ei saa merkitä, paitsi jos ne ovat tarpeen henkilöllisyyden täsmentämiseksi. Yhdistelmään ei merkitä henkilötunnuksia. (8.5.2015/563)

Puolueiden nimet merkitään yhdistelmään noudattaen puoluelain (10/1969) 4 §:n ja yhdistyslain (503/1989) 9 §:n 2 momentin säännöksiä. Yhteislistalle merkitään sille ehdotettu nimitys tai, jos se ei huomautuksen jälkeenkään ole sen mukainen kuin siitä II osassa säädetään tai jos ehdotusta ei ole tehty, ehdokashakemukset käsittelevä viranomaisen määrää nimityksen, joka ilmaisee vain yhteislistan järjestyksen yhdistelmässä muihin yhteislistoihin nähden. Yhteislistaan kuulumattomalle valitsijayhdistykselle ei merkitä nimitystä.

42 § (21.5.2010/431)

Presidentinvaalin ehdokasluettelot

43 § (28.6.2013/496)

Valtakunnallinen ehdokasrekisteri

Oikeusministeriö perustaa rekisterin, johon otetaan kaikki koko maassa asianomaisissa

vaaleissa ehdokaslistojen yhdistelmiin tai presidentinvaalin ehdokasluetteloon otetut ehdokkaat (valtakunnallinen ehdokasrekisteri). Oikeusministeriö on valtakunnallisen ehdokasrekisterin rekisterinpitäjä. (8.5.2020/333)

Ehdokashakemukset käsittelevän viranomaisen on 38. päivänä ennen presidentinvaalin vaalipäivää ja 31. päivänä ennen muiden vaalien vaalipäivää huolehdittava siitä, että valtakunnalliseen ehdokasrekisteriin merkitään jokaisesta ehdokkaasta ehdokaslistojen yhdistelmässä tai presidentinvaalin ehdokasluettelossa olevat tiedot, ikä vaalipäivänä sekä henkilötunnus.

Ehdokasrekisteristä annetaan maksutta tietoja ehdokkaalle, ehdokkaan asettaneelle puolueelle ja yhteislistalle sekä tässä laissa tarkoitetuille viranomaisille.

Oikeusministeriö laatii tarvittaessa valtakunnallisesta ehdokasrekisteristä tulosteen, johon otetaan vaalipiireittäin tai kunnittain kunkin ehdokkaan ehdokaslistojen yhdistelmässä olevat tiedot. Ministeriö huolehtii siitä, että tulostetta toimitetaan tarpeellinen määrä kuntien keskusvaalilautakunnille, vaalitoimikunnille ja kotimaan ennakkoäänestyspaikkojen vaalitoimitsijoille sekä ulkoasiainministeriölle jaettavaksi edelleen ennakkoäänestyspaikkoina oleviin Suomen edustustoihin ja suomalaisiin laivoihin.

44 §

Ehdokaslistojen yhdistelmän ja presidentinvaalin ehdokasluettelon jakelu ja tiedoksisaattaminen

Aluevaalilautakunnan tulee toimittaa aluevaalien ehdokaslistojen yhdistelmiä tarpeellinen määrä:

- 1) hyvinvointialueen kuntien keskusvaalilautakunnille jaettavaksi edelleen vaalilautakunnille, vaalitoimikunnille ja

vaalitoimitsijoille;

- 2) hyvinvointialueella ehdokkaita asettaneiden puolueiden, yhteislistojen ja yhteislistaan kuulumattomien valitsijayhdistysten vaaliasiamiehille;

- 3) oikeusministeriölle.

(29.6.2021/649)

45 §

Muutoksenhakukielto

Tässä luvussa tarkoitettuun viranomaisen päätökseen, lukuun ottamatta ehdokasrekisteristä annettavia tietoja koskevaa päätöstä, ei saa hakea erikseen muutosta.

5 luku

Ennakkoäänestys

46 § (21.5.2010/431)

Ennakkoäänestysoikeus

Jokainen äänioikeutettu saa äänestää ennakolta kotimaan yleisissä ennakkoäänestyspaikoissa ja ulkomailla Suomen edustustoissa.

Äänioikeutettu, joka on hoidettavana sairaalassa, ympärivuorokautista hoitoa antavassa tai muussa kunnanhallituksen ennakkoäänestyspaikaksi määräämässä sosiaalihuollon toimintayksikössä taikka joka on otettu rangaistuslaitokseen, saa äänestää ennakolta kyseisessä laitoksessa. Suomalaisen laivan henkilökuntaan kuuluva äänioikeutettu saa äänestää ennakolta laivassa sen ollessa ulkomailla.

Äänioikeutettu, jonka kyky liikua tai toimia

on siinä määrin rajoittunut, ettei hän pääse äänestys- eikä ennakköäänestyspaikkaan ilman kohtuuttomia vaikeuksia, saa, sen mukaisesti kuin 55 §:ssä säädetään, äänestää ennakolta kotonaan Suomessa siinä kunnassa, joka on merkitty äänioikeusrekisteriin hänen kotikunnakseen. Kotiäänestyksen yhteydessä voi äänestää myös kotiäänestykseen oikeutetun kanssa samassa taloudessa asuva omaishoidon tuesta annetussa laissa (937/2005) tarkoitettu omaishoitaja, jos kyseinen kunta on merkitty äänioikeusrekisterissä hänen kotikunnakseen.

47 § (5.4.2002/247)

Ennakkoäänestyksen ajanjakso

Ennakkoäänestys aloitetaan 11. päivänä ennen vaalipäivää sekä lopetetaan ulkomailla 8. päivänä ja kotimaassa 5. päivänä ennen vaalipäivää. Suomalaisessa laivassa ennakkoäänestys voidaan, presidentinvaalin toista vaalia lukuun ottamatta, kuitenkin aloittaa jo 18. päivänä ennen vaalipäivää.

Kotimaan yleinen ennakkoäänestyspaikka on ennakkoäänestystä varten avoinna kaikkina päivinä 1 momentissa tarkoitettuna ajanjaksona, jollei kunnanhallituksen päätöksellä erityisistä syistä toisin määrätä.

Suomen edustustoissa ja niiden toimipaikoissa ennakkoäänestyksen ajanjakso voi, sen mukaan kuin valtioneuvoston asetuksella säädetään, olla lyhyempi kuin 1 momentissa säädetään.

48 § (28.6.2013/496)

Ennakkoäänestysajat

Ennakkoäänestys toimitetaan ennakkoäänestyksen ajanjaksona:

- 1) kotimaan yleisessä ennakkoäänestyspaikassa kunnanhallituksen päätöksellä määrättyinä aikana, joka ei saa olla arkipäivisin ennen kello 8:aa eikä kello 20:n

jälkeen eikä lauantaisin ja sunnuntaisin ennen kello 9:ää eikä kello 18:n jälkeen;

- 2) Suomen edustustossa jokaisena päivänä edustuston päällikön määrääminä aikoina, ei kuitenkaan pitkäperjantaina, ensimmäisenä pääsiäispäivänä, helluntaipäivänä, juhannuspäivänä, jouluaattona eikä ensimmäisenä tai toisena joulupäivänä;
- 3) laitoksessa vähintään yhtenä ja enintään kahtena päivänä vaalitoimikunnan määrääminä aikoina;
- 4) suomalaisessa laivassa vähintään yhtenä päivänä laivan päällikön määrääminä aikoina;
- 5) kotiäänestyksessä äänestäjälle erikseen ilmoitettuna, kello 9:n ja 20:n välisenä aikana.

Sen lisäksi, mitä 1 momentin 1 kohdassa säädetään, ennakkoäänestystä ei toimiteta uudenvuodenaattona tai -päivänä, loppiaisena, ensimmäisenä pääsiäispäivänä, vapunaattona tai -päivänä, helatorstaina, helluntaipäivänä, juhannusaattona tai -päivänä, itsenäisyyspäivänä, jouluaattona eikä ensimmäisenä tai toisena joulupäivänä.

Äänioikeutettu, joka 1 momentissa tarkoitettuna aikana on saapunut asianomaiseen ennakkoäänestyspaikkaan, mutta ei ole voinut käyttää äänioikeuttaan vielä tuona aikana, saa äänestää sanotun ajan päätyttyäkin.

48 a § (5.4.2002/247)

Ennakkoäänestystila

Kunnan keskusvaalilautakunnan on huolehdittava siitä, että kaikissa kunnanhallituksen päätöksellä kotimaan yleisiksi ennakkoäänestyspaikoiksi määrättyissä paikoissa on ennakkoäänestystä varten asianmukainen ennakkoäänestystila ja tarvittava kalusto.

Ennakkoäänestystilassa tulee olla riittävästi tilaa myös niitä äänestäjiä varten, jotka odottavat vuoroaan päästäkseen äänestämään.

49 §

Ennakkoäänestyksestä tiedottaminen

Kunnan keskusvaalilautakunnan on tiedotettava kunnan alueella olevista kotimaan yleisistä ennakkoäänestyspaikoista ja äänestysajoista niissä sillä tavalla kuin kunnan ilmoitukset saatetaan tiedoksi.

Vaalitoimitsijoiden ja vaalitoimikunnan on huolehdittava siitä, että äänestysajoista ja ennakkoäänestyksen tarkemmasta järjestelystä tiedotetaan ennakkoäänestyspaikalla julkipantavin kuulutuksin ja tarvittaessa muullakin sopivalla tavalla. (5.4.2002/247)

Oikeusministeriön on riittävällä ja sopivalla tavalla tiedotettava yleisistä ennakkoäänestyspaikoista ja äänestysajoista niissä. (5.4.2002/247)

50 §

Ennakkoäänestysasiakirjat

Ennakkoäänestyksessä on käytettävä äänestyslippua, vaalikuorta, lähetekirjettä ja lähetekuorta (ennakkoäänestysasiakirjat), jotka oikeusministeriö valmistuttaa.

Lähetekirjeenä käytetään joko 21 §:ssä tarkoitettua ilmoituskorttia tai erillistä lähetekirjelomaketta. Kotiäänestyksessä lähetekirjeenä on kuitenkin käytettävä erillistä kotiäänestyksen lähetekirjelomaketta.

51 § (8.5.2009/300)

Äänestyslippu

Vaaleissa käytettävä äänestyslippu on painettava valkealle paperille, jollei 3 momentista muuta johdu. Äänestyslipusta on käytävä selvästi ilmi, miten se taitetaan kokoon, ja sen on

turvattava vaalisalaisuuden säilyminen.

Äänestyslipun on oltava vakiokokoa 148 x 210 mm, ja sen sisäpuolelle on painettava otsikko, jossa mainitaan, missä vaaleissa sitä käytetään, sekä lisäksi ympyrä, joka on halkaisijaltaan 90 mm ja joka lippua kokoon taitettaessa jää taittamattomaksi. Keskellä ympyrää tulee olla selvästi havaittava merkintä N:o sen ehdokkaan numeron merkitsemistä varten, jonka hyväksi äänestäjä tahtoo antaa äänensä. Mitään muita merkintöjä äänestyslipussa ei saa olla.

Jos säännönmukaisesti toimitettavien vaalien yhteydessä toimitetaan samanaikaisesti jotkin toiset vaalit, oikeusministeriö päättää näissä toisissa vaaleissa käytettävän äänestyslipun väristä.

52 §

Vaalileimasimet

Äänestysliput leimataan vaalileimalla, joka on samanlainen kaikissa ennakkoäänestys- ja äänestyspaikoissa. Oikeusministeriö vahvistaa vaalileiman sekä valmistuttaa vaalileimasimet ja antaa kuntien keskusvaalilautakunnille ohjeet niiden hankkimisesta ja säilyttämisestä.

53 §

Asiakirjojen ja vaalileimasimien toimittaminen

Oikeusministeriön on hyvissä ajoin ennen ennakkoäänestyksen alkamista tarpeellisin ohjein varustettuina lähetettävä ennakkoäänestysasiakirjoja ja lomakkeita äänestäjistä pidettäviä luetteloja varten kotimaan yleisten ennakkoäänestyspaikkojen vaalitoimitsijoille sekä kuntien keskusvaalilautakunnille toimitettaviksi vaalitoimikunnille. Näitä asiakirjoja ja lomakkeita on lähetettävä myös ulkoasiainministeriölle toimitettaviksi ennakkoäänestyspaikkoina oleville Suomen edustustoille ja suomalaisten laivojen päälliköille.

Kunnan keskusvaalilautakunnan on toimittava vaalileimasimia kunnassa olevien kotimaan yleisten ennakkoäänestyspaikkojen vaalitoimitsijoille sekä vaalitoimikunnille. Helsingin kaupungin keskusvaalilautakunnan on lisäksi toimitettava niitä ulkoasiainministeriölle lähetettäväksi edelleen edustustoille ja laivojen päälliköille.

Laivan päällikön tulee tilata ennakkoäänestysasiakirjat, lomakkeet äänestäjistä pidettäviä luetteloja varten ja vaalileimasin ulkoasiainministeriöltä tai Suomen edustustolta.

54 §

Kotiaänestyksessä läsnä oleva henkilö

Kotiaänestyksen vaalitoimitsijan on huolehdittava, että hänen lisäkseen kotiaänestyksessä on läsnä äänestäjän valitsema tai hyväksymä 18 vuotta täyttänyt henkilö, joka tässä tehtävässään ei toimi vaaliviranomaisen ominaisuudessa. Asianomaisissa vaaleissa ehdokkaana oleva henkilö ei voi toimia tässä tehtävässä.

55 § (21.5.2010/431)

Kotiaänestyksen valmistavat toimenpiteet

Kotiaänestykseen oikeutetun on kirjallisesti tai puhelimitse ilmoitettava halukkuudestaan äänestää ennakolta kotonaan viimeistään 12. päivänä ennen vaalipäivää ennen kello 16 kotikuntansa keskusvaalilautakunnalle. Ilmoituksen voi äänestäjän puolesta tehdä tämän valitsema henkilö. Kirjallinen ilmoitus, joka on allekirjoitettava, voidaan tehdä käyttäen taroitusta varten laadittua lomaketta.

Ilmoituksessa on mainittava:

- 1) äänestäjän täydellinen nimi, henkilötunnus, osoite, kotikunta ja puhelinnumero sekä, jos ilmoituksen tekee äänestäjän valitsema henkilö, myös tämän nimi ja yhteystiedot;

- 2) että äänestäjän kyky liikkua tai toimia on siinä määrin rajoittunut, ettei hän ilman kohtuuttomia vaikeuksia pääse äänestystai ennakkoäänestyspaikkaan ja että hän tämän vuoksi haluaa äänestää ennakolta kotonaan;
- 3) voiko äänestäjä itse huolehtia siitä, että kotiaänestyksessä on läsnä 54 §:ssä tarkoitettu henkilö; sekä
- 4) 46 §:n 3 momentissa tarkoitetun kotiaänestäjän omaishoitajan täydellinen nimi, henkilötunnus ja puhelinnumero sekä tieto omaishoitosopimuksen voimassaoloajasta, jos myös omaishoitaja haluaa äänestää kotiaänestyksessä.

Vaaliviranomaisen on, jos se on mahdollista, tarvittaessa poistettava ilmoituksessa oleva puutteellisuus ja varmistettava, että ilmoituksen on tehnyt siinä mainittu äänestäjä tai tämän valitsema henkilö.

Kunnan keskusvaalilautakunnan puheenjohtajan on huolehdittava siitä, että äänestäjälle annetaan viipymättä kirjallisesti tai puhelimitse tieto ainakin kahden tunnin tarkkuudella siitä ajankohdasta, jolloin vaalitoimitsija saapuu hänen luokseen. Samalla on mainittava vaaliviranomaisen puhelinnumero mahdollista yhteydenottoa varten. Jos vaalitoimitsija on estynyt saapumasta ilmoitettuna ajankohtana, estyneisyydestä ja uuden käynnin ajankohdasta on viipymättä ilmoitettava äänestäjälle.

Jollei äänestyksen toimittamiseen vaikuttavaa, ilmoituksessa olevaa puutteellisuutta ole voitu poistaa tai jos ilmoitus kunnan keskusvaalilautakunnalle on tehty säädetyn määräajan jälkeen taikka jos kotiaänestystä ei voida lainkaan toimittaa kulkuyhteyksien katkeamisen tai muun ylivoimaisen esteen vuoksi, äänestäjälle on annettava 4 momentissa säädetyin tavoin tieto siitä, ettei kotiaänestystä toimiteta.

56 §

Järjestys ennakkoäänestyspaikassa

Ennakkoäänestyspaikassa tai sen välittömässä läheisyydessä ei saa äänestysaikana pitää puheita, julkipanna tai jakaa painettuja tai kirjoitettuja kehoituksia eikä muutoinkaan vaikuttaa tai yrittää vaikuttaa äänestäjien vaalivapauteen. (5.4.2002/247)

Äänestys ennakkoäänestyspaikassa on järjestettävä siten, että vaalisalaisuus säilyy. Saapuvilla olevien on noudatettava vaalitoimitsijan tai vaalitoimikunnan järjestyksen ylläpitämiseksi ja äänestyksen häiriöttömän kulun turvaamiseksi antamia määräyksiä.

Jos äänestäjän vaalivapautta tai äänestyksen häiriötöntä kulkua ei kotiäänestyksessä voida turvata, vaalitoimitsijan on keskeytettävä äänestys. Keskeyttämisestä ja, jos äänestystä ei voida jatkaa, myös sen lopettamisesta on tehtävä merkintä kotiäänestyksistä pidettävään luetteloon.

57 §

Ennakkoäänestyksen aloittaminen ennakkoäänestyspaikassa

Äänioikeutetun, joka haluaa äänestää ennakolta, on ilmoittauduttava ennakkoäänestyspaikassa vaalitoimitsijalle tai vaalitoimikunnalle. Laitoksessa ennakkoäänestys on tarvittaessa järjestettävä myös eri osastoissa ja potilashuoneissa.

Äänestäjä on velvollinen esittämään vaalitoimitsijalle tai vaalitoimikunnalle selvityksen henkilöllisyydestään. Tämän jälkeen hänelle annetaan äänestyslippu, vaalikuori ja lähetekuori sekä tarvittaessa lähetekirjelomake.

Äänestäjälle on varattava tilaisuus tutustua asianomaista vaalia varten laadittuun vaalipiirinsä, hyvinvointialueensa tai kuntansa ehdokaslistojen yhdistelmään, europarlamenttivaalien ehdokaslistojen yhdistelmään tai presidentinvaalin ehdokasluetteloon taikka valtakunnalliseen ehdokasrekisteriin tai siitä laadittuun tulosteeseen. (29.6.2021/649)

58 § (20.5.2016/361)

Äänestäminen ennakkoäänestyksessä

Äänestäjällä on oikeus äänestää eduskuntavaaleissa, aluevaaleissa ja kuntavaaleissa sen vaalipiirin, hyvinvointialueen tai kunnan ehdokaslistojen yhdistelmässä olevaa ehdokasta, jossa äänestäjä on asianomaisissa vaaleissa merkitty äänioikeutetuksi, europarlamenttivaaleissa ehdokaslistojen yhdistelmässä olevaa ehdokasta ja presidentinvaalissa ehdokasluettelossa olevaa ehdokasta. (29.6.2021/649)

Äänestäjän on niin selvästi merkittävä äänestyslippuun sen ehdokkaan numero, jonka hyväksi hän antaa äänensä, ettei voi syntyä epätietoisuutta siitä, ketä ehdokasta hän tarkoittaa. Merkintä on tehtävä äänestyskopissa tai muutoin siten, että vaalisalaisuus säilyy.

Äänestäjän pyynnöstä on vaalitoimitsijan tai vaalitoimikunnan jäsenen avustettava häntä äänestämisessä. Henkilö, jonka kyky tehdä äänestysmerkintä on olennaisesti heikentynyt, saa käyttää äänestyksessä apuna valitsemaansa avustajaa. Ehdokas tai hänen puolionsa, lapsensa, sisaruksensa tai vanhempansa ei voi olla avustajana. Puolisoilla tarkoitetaan aviopuolisoita sekä avioliitonomaisissa olosuhteissa ja rekisteröidyssä parisuhteessa eläviä henkilöitä. Avustaja on velvollinen tunnollisesti täyttämään äänestäjän osoitukset sekä pitämään salassa äänestyksen yhteydessä saamansa tiedot.

59 § (28.6.2013/496)

Lähetekirje

Lähetekirje on osoitettava sen kunnan keskusvaalilautakunnalle, joka on merkitty äänioikeusrekisteriin äänestäjän kohdalle.

Lähetekirjeessä on oltava äänestäjästä seuraavat tiedot:

- 1) täydellinen nimi;

- 2) henkilötunnus, jos lähetekirjeeseen tehdään 60 §:n 2 momentissa tarkoitettu lähetekirjeen kuittausmerkintä;
- 3) henkilötunnus tai syntymäaika ja nykyinen osoite, jos lähetekirjeenä käytetään erillistä lähetekirjelomaketta tai kotiaänestysten lähetekirjelomaketta, johon ei tehdä lähetekirjeen kuittausmerkintää.

Äänestäjän on allekirjoitettava lähetekirjeessä oleva vakuutus siitä, että hän itse vaalisalaisuuden säilyttäen on täyttänyt äänestyslipun ja sulkenut sen leimattuna vaalikuoreen.

Kotiaänestyksessä äänestäjän on lisäksi allekirjoitettava kotiaänestysten lähetekirjelomakkeessa oleva vakuutus siitä, että hänen kykynsä liikkuu tai toimia on siinä määrin rajoittunut, ettei hän pääse äänestys- eikä ennakkoaänestyspaikkaan ilman kohtuuttomia vaikeuksia.

60 §

Ennakkoaänestyksen päättämistoimet

Äänestäjän on esitettävä äänestyslippu taitettuna vaalitoimitsijalle tai laitoksessa vaalitoimikunnalle leimattavaksi ja, kun äänestyslippu on leimattu, suljettava se välittömästi vaaliviranomaisen nähten vaalikuoreen. Suljettu vaalikuori, johon ei saa tehdä mitään merkintöjä, ja allekirjoitettu lähetekirje on tämän jälkeen annettava vaalitoimitsijalle tai vaalitoimikunnalle.

Silloin kun äänioikeusrekisteri on käytössä ennakkoaänestyspaikassa, vaalitoimitsija tai vaalitoimikunnan puheenjohtaja:

- 1) tarkastaa rekisteristä, että äänestäjä on äänioikeutettu;
- 2) tekee rekisteriin merkinnän siitä, että äänestäjä on käyttänyt äänioikeuttaan; sekä

- 3) tekee lähetekirjeeseen oikeusministeriön määräämällä tavalla merkinnän siitä, että rekisteriin on tehty 2 kohdassa tarkoitettu merkintä (lähetekirjeen kuittausmerkintä), jolloin jos äänestys on toimitettu laitoksessa, laitoksen nimi ei saa ilmetä lähetekirjeen kuittausmerkinnästä.

Silloin kun äänioikeusrekisteri ei ole käytössä ennakkoaänestyspaikassa, äänestäjistä on pidettävä luetteloa.

61 § (5.4.2002/247)

Vaaliviranomaisen toimet ennakkoaänestyksen lopuksi

Vaalitoimitsijan tai vaalitoimikunnan puheenjohtajan on allekirjoitettava lähetekirjeeseen todistus siitä, että äänestys on toimitettu laissa säädetyin tavoin ja, jos lähetekirjeeseen ei tehdä lähetekirjeen kuittausmerkintää, merkittävä siihen myös päiväys ja ennakkoaänestyspaikan nimi tai, jos ennakkoaänestys on toimitettu laitoksessa tai kotiaänestystenä, sen kunnan nimi, jossa äänestys on toimitettu. Kotiaänestysten vaalitoimitsijan on lisäksi huolehdittava siitä, että 54 §:ssä tarkoitettu kotiaänestyksessä läsnä oleva henkilö merkitsee lähetekirjeeseen nimikirjoituksensa. Vaalikuori ja lähetekirje on tämän jälkeen suljettava lähetekuoreen. Vaalitoimitsijan ja vaalitoimikunnan on säilytettävä hallussaan olevia lähetekuoria huolellisesti ja luotettavalla tavalla.

62 §

Lähetekuorten toimittaminen kunnan keskusvaalilautakunnalle

Kotimaan yleisen ennakkoaänestyspaikan vaalitoimitsijan ja vaalitoimikunnan on viipymättä huolehdittava siitä, että oman kunnan keskusvaalilautakunnalle osoitetut lähetekuoret toimitetaan keskusvaalilautakunnalle sen määräämällä tavalla sekä siitä, että muiden kuntien keskusvaalilautakunnille osoi-

tetut lähetekuoret toimitetaan keskusvaalilautakunnille postitse tai muulla luotettavalla tavalla. Vaalitoimitsijan ja vaalitoimikunnan on otettava kuittaus lähetekuorten vastaanottamisesta siltä, jolle kuoret luovutetaan. (5.4.2002/247)

Suomalaisen laivan vaalitoimitsijan on toimitettava lähetekuori viivytyksettä ulkoasiainministeriölle tai Suomen edustustolle siinä maassa, jonka satamassa laiva on tai johon se ensiksi saapuu. Suomen edustuston vaalitoimitsijan tai, jos edustusto ei ole ennakkoäänestyspaikkana, edustuston päällikön on huolehdittava siitä, että siellä annettu tai sinne saapunut lähetekuori toimitetaan ulkoasiainministeriölle sen määräämällä tavalla. Ministeriö huolehtii lähetekuoren toimittamisesta viipymättä asianomaiselle kunnan keskusvaalilautakunnalle noudattaen soveltuvien osin, mitä 1 momentissa säädetään.

63 §

Ennakkoäänestysasiakirjojen tarkastaminen

Kunnan keskusvaalilautakuntaan saapuneet ennakkoäänestysasiakirjat tarkastetaan vaalikuoria avaamatta kokouksissa, jotka on pidettävä siten, että vaalipäivää edeltävänä perjantaina ennen kello 19 saapuneet ennakkoäänestysasiakirjat ehditään niissä käsitellä. Määräajan jälkeen saapuneet lähetekuoret jätetään niitä avaamatta huomioon ottamatta.

Äänestys on jätettävä huomioon ottamatta, jos:

- 1) ennakkoon äänestänyttä henkilöä ei ole otettu äänioikeusrekisteriin;
- 2) vaalikuoreen on tehty äänestäjää tai ehdokasta koskeva taikka muu asiaton merkintä; (5.4.2002/247)
- 3) lähetekirje on niin puutteellinen tai epäselvä, ettei varmasti voida vakuuttua, onko äänestys tapahtunut laissa säädetyin tavoin, tai päätellä, kuka on

äänestänyt; taikka

- 4) kotiaänestyksen lähetekirjeestä puuttuu 54 §:ssä tarkoitetun henkilön nimikirjoitus.

Äänestyksen huomioon ottamatta jättämisestä on tehtävä merkintä kokouksessa pidettävään pöytäkirjaan, johon on liitettävä huomioon ottamatta jätetty vaalikuori lähetekirjeineen ja -kuorineen.

Jos lähetekirje, jossa ei ole lähetekirjeen kuitausmerkintää, ja siihen liitetty vaalikuori voidaan hyväksyä, äänioikeusrekisteriin merkitään, että lähetekirjeessä mainittu henkilö on käyttänyt äänioikeuttaan. Jos hyväksyminen tapahtuu myöhemmin kuin 4. päivänä ennen vaalipäivää kello 19, merkintä lähetekirjeessä mainitun henkilön äänestämisestä tehdään oikeusministeriön määräämällä tavalla lisäksi vaaliluetteloon. Jos kunnan keskusvaalilautakunnalle on 71 §:n 3 momentin mukaisesti erityisestä syystä toimitettu äänioikeusrekisteristä heti sen tultua lainvoimaiseksi tulotetut vaaliluettelot, merkintä tehdään ainoastaan vaaliluetteloon.

Sen jälkeen kun ennakkoäänestysasiakirjat on tarkastettu, kunnan keskusvaalilautakunnan on lajiteltava hyväksytyt vaalikuoret äänestysalueittain sekä laskettava vaalikuorten lukumäärä äänestysalueittain ja merkittävä lukumäärät pöytäkirjaan. Hyväksytyt vaalikuoret on äänestysalueittain lajiteltuina ja lähetekirjeistä erotettuina säilytettävä avaamattomina varmassa tallessa. (5.4.2002/247)

64 § (5.4.2002/247)

Vaalikuorten toimittaminen vaalipiirilautakunnalle

65 §

Vaalileimasimien palauttaminen

Ennakkoäänestyksen päätyttyä vaalileimasimet palautetaan kunnassa olevista ennakkoäänestyspaikoista kunnan keskusvaalilautakunnalle. Ulkomailla olevien ennakkoäänestyspaikkojen vaalitoimitsijoiden käytössä olleet vaalileimasimet palautetaan ulkoasiainministeriölle, joka toimittaa ne Helsingin kaupungin keskusvaalilautakunnalle.

66 §

Muutoksenhakukielto ennakkoäänestystä koskevassa asiassa

Tässä luvussa tarkoitettuun vaaliviranomaisen päätökseen ei saa erikseen hakea muutosta.

5 a luku

Kirjeäänestys

66 a § (14.12.2017/939)

Oikeus kirjeäänestykseen

Äänioikeutettu, jolla ei ole kotikuntaa Suomessa, ja muu äänioikeutettu, joka asuu tai oleskelee ulkomailla koko ennakkoäänestysajanjakson ja vaalipäivän, saa äänestää kirjeitse ulkomailta (kirjeäänestys) siten kuin tässä luvussa säädetään.

66 b § (14.12.2017/939)

Kirjeäänestysasiakirjat

Kirjeäänestyksessä käytettävät asiakirjat (kirjeäänestysasiakirjat) ovat:

- 1) kirjeäänestyskuori;
- 2) 51 §:ssä tarkoitettu äänestyslippu;
- 3) kirjeäänestyksen vaalikuori;
- 4) kirjeäänestyksen lähetekirje;

5) kirjeäänestyksen lähetekuori;

6) kirjeäänestyksen äänestysohjeet.

Oikeusministeriö valmistuttaa kirjeäänestysasiakirjat.

66 c § (14.12.2017/939)

Kirjeäänestysasiakirjojen tilaaminen

Äänestääkseen kirjeitse äänioikeutetun tulee tilata kirjeäänestysasiakirjat oikeusministeriön tilauspalvelusta. Tilaus tulee tehdä kirjallisesti oikeusministeriön vahvistaman kaavan mukaisella lomakkeella.

Tilauksen voi tehdä aikaisintaan kolme kuukautta ennen vaalipäivää. Äänioikeutettu vastaa itse siitä, että hän tilaa kirjeäänestysasiakirjat riittävän ajoissa, jotta hänen palauttamansa kirjeäänestyksen lähetekuori saapuu asianomaisen kunnan keskusvaalilautakunnalle 66 e §:n 3 momentissa säädettyssä määräajassa.

Tilauksessa tulee mainita ainakin:

- 1) äänioikeutetun nimi ja henkilötunnus;
- 2) äänioikeutetun vakuutus siitä, että hän on äänioikeutettu kyseisissä vaaleissa ja että hänellä ei ole kotikuntaa Suomessa tai että hän asuu tai oleskelee ulkomailla koko ennakkoäänestysajanjakson ja vaalipäivän eikä hänellä siten ole mahdollisuutta äänestää Suomessa;
- 3) se ulkomailla oleva osoite, johon kirjeäänestysasiakirjat halutaan lähetettävän.

Tilauksen vastaanotettuaan oikeusministeriö lähettää viivytystä kirjeäänestysasiakirjat tilauksessa ilmoitettuun osoitteeseen.

Oikeusministeriön tilauspalvelun tiedot kirjeäänestysasiakirjat tilanneista eivät ole julkisia ennen kuin vaalipäivän äänestys on päätynyt. Tilauspalveluun sisältyvät henkilötiedot

hävitetään, kun vaalien tulos on tullut lainvoimaiseksi.

66 d § (14.12.2017/939)

Kirjeäänestyksen toimittaminen

Äänestäjä voi äänestää kirjeitse presidentinvaalissa aikaisintaan 38. päivänä ennen vaalipäivää ja muissa vaaleissa aikaisintaan 31. päivänä ennen vaalipäivää.

Äänestäjän on itse huolehdittava oman vaalisalaisuutensa ja vaalivapautensa säilymisestä äänestäessään kirjeitse.

Äänestäjän on itse selvitettävä sen vaalipiirin tai kunnan, jossa hän on äänioikeutettu, ehdokaslistojen yhdistelmän tiedot sekä presidentinvaalin ehdokasluettelon ja europarlamenttivaalien ehdokaslistojen yhdistelmän tiedot.

Äänestäjä täyttää äänestyslipun noudattaen, mitä 58 §:n 1 ja 2 momentissa säädetään, ja sulkee sen kirjeäänestyksen vaalikuoreen. Sen jälkeen äänestäjän on merkittävä kirjeäänestyksen lähetekirjeeseen täydellinen nimensä, suomalainen henkilötunnuksensa tai syntymäaikansa ja osoitteensa, äänestämipaikka ja päiväys sekä omakätisesti allekirjoitettava lähetekirjeessä oleva vakuutus siitä, että:

- 1) hän on äänioikeutettu kyseisissä vaaleissa ja että hänellä ei ole kotikuntaa Suomessa tai että hän asuu tai oleskelee ulkomailla koko ennakoäänestysajanjakson ja vaalipäivän eikä hänellä siten ole mahdollisuutta äänestää Suomessa; ja
- 2) hän on itse täyttänyt äänestyslipun ja sulkenut sen vaalikuoreen vaalisalaisuutensa ja vaalivapautensa säilyttäen.

Äänestäjän on huolehdittava, että kirjeäänestystä toimitettaessa paikalla on samanaikaisesti hänen lisäksi kaksi 18 vuotta täyttänyttä henkilöä kirjeäänestyksen todistajina. Todistajana ei voi toimia äänestäjän puoliso,

lapsi tai vanhempi eikä myöskään vaaleissa ehdokkaana oleva, hänen puolisonsa, lapsensa, sisaruksensa tai vanhempansa. Molemmat todistajat allekirjoittavat omakätisesti kirjeäänestyksen lähetekirjeessä olevan vakuutuksen siitä, että äänestäjä on äänestänyt vaalisalaisuuden säilyttäen ja niin, ettei hänen vaalivapauttaan ole loukattu. Molemmat todistajat merkitsevät lähetekirjeeseen lisäksi nimenselvennyksensä, syntymäaikansa ja osoitteensa.

66 e § (14.12.2017/939)

Kirjeäänestyksen lähetekuoren postittaminen

Äänestäjän on osoitettava kirjeäänestyksen lähetekirje sen kunnan keskusvaalilautakunnalle, joka on merkitty äänioikeusrekisteriin hänen kotikunnakseen, äänioikeuskunnakseen tai väestökirjanpitokunnakseen Suomessa. Äänestäjän on tarvittaessa itse selvitettävä, mikä tämä kunta on.

Äänestäjän on suljettava kirjeäänestyksen vaalikuori ja allekirjoittamansa kirjeäänestyksen lähetekirje kirjeäänestyksen lähetekuoreen siten, että lähetekirjeeseen merkitty vastaanottajan osoite näkyy kuoren ikkunasta.

Äänestäjä vastaa itse omalla kustannuksellaan siitä, että kirjeäänestyksen lähetekuori toimitetaan ulkomailta Suomeen asianomaisen kunnan keskusvaalilautakunnalle ja että se on perillä keskusvaalilautakunnassa viimeistään 2. päivänä ennen vaalipäivää ennen kello 19:ää. Tätä varten äänestäjän on varustettava lähetekuori riittävällä määrällä postimerkkejä ja annettava kuori asuin- tai oleskeluvaltionsa postilaitoksen kuljetettavaksi. Äänestäjä voi halutessaan toimittaa lähetekuoren keskusvaalilautakunnalle myös käyttämällä kansainvälistä kuriiripalvelua.

66 f § (14.12.2017/939)

Äänestäjän avustaminen kirjeäänestyksessä

Äänestäjä, jonka kyky tehdä äänestysmerkintä on oleellisesti heikentynyt, saa käyttää avustajanaan valitsemaansa henkilöä 66 c–66 e §:ssä tarkoitetuissa toimenpiteissä. Avustajana 66 d §:n 4 momentissa tarkoitettussa äänestystilanteessa ei kuitenkaan saa toimia vaaleissa ehdokkaana oleva henkilö, hänen puolisonsa, lapsensa, sisaruksensa tai vanhempansa eikä myöskään kumpikaan 66 d §:n 5 momentissa tarkoitetuista kirjeäänestyksen todistajista. Avustajan velvollisuuksista on voimassa, mitä 58 §:n 3 momentissa ja 73 §:n 5 momentissa säädetään. Avustajan nimi ja osoite on merkittävä kirjeäänestyksen lähete-kirjeeseen.

66 g § (14.12.2017/939)

Kirjeäänestysasiakirjojen tarkastaminen kunnan keskusvaalilautakunnassa

Kunnan keskusvaalilautakunnalle saapuneet kirjeäänestysasiakirjat tarkastetaan noudattaen, mitä 63 §:ssä säädetään.

Kirjeäänestys on 63 §:n 1–3 momentissa tarkoitettujen syiden lisäksi jätettävä huomioon ottamatta, jos:

- 1) kirjeäänestyksen lähetekuoreen tehtyjen postitus- tai lähetyksmerkintöjen perusteella ei voida varmasti vakuuttua siitä, että kuori on postitettu tai lähetetty ulkomailta;
- 2) kirjeäänestyksen vaalikuori on avonainen ja voidaan päätellä, että avonaisuus johtuu muusta kuin vaalikuoren tekniestä toimimattomuudesta, tai muutoin sellainen, ettei varmasti voida vakuuttua, että äänestys on tapahtunut laissa säädettyin tavoin;
- 3) kirjeäänestyksen lähetekirjeestä puuttuvat 66 d §:n 5 momentissa tarkoitettujen kirjeäänestyksen todistajien allekirjoitukset.

Kirjeäänestysasiakirjojen tarkastamisen jäl-

keen keskusvaalilautakunnan on vaalisalaisuus säilyttäen avattava hyväksytyt kirjeäänestyksen vaalikuoret, leimattava niissä olevat äänestysliput ja suljettava leimatut äänestysliput 50 §:n 1 momentissa tarkoitettuihin vaalikuoriin. Leimaaminen ja uudelleen kuoritus on tehtävä muissa kuin kuntavaaleissa ennen kuin vaalikuoret toimitetaan 64 §:n mukaisesti vaalipiirilautakunnalle ja kuntavaaleissa viimeistään vaalipäivää edeltävänä lauantaina ennen kello 15:tä.

6 luku

Vaalipäivän äänestys

67 §

Vaalipäivän äänestyksen toimittaminen

Vaalipäivän äänestys toimitetaan yhtäaikaaisesti jokaisessa kunnassa äänestysalueittain. Äänioikeutettu saa äänestää vain siinä äänestysalueessa, joka on merkitty äänioikeusrekisteriin hänen kohdalleen.

Äänestyksen järjestämisestä kullakin äänestysalueella huolehtii vaalilautakunta.

Kunnan keskusvaalilautakunnan on saatettava vaalipäivä ja äänestysalueiden äänestyspaikat tiedoksi sillä tavalla kuin kunnan ilmoitukset saatetaan tiedoksi.

Vaalipäivästä säädetään II osassa.

68 §

Äänestysaika

Vaalipäivän äänestys aloitetaan kello 9, ja sitä jatketaan yhtäjaksoisesti kello 20:een.

Kaikilla niillä äänestäjillä, jotka ovat ennen kello 20:tä tulleet saapuville odottamaan äänestysvuoroaan, on oikeus äänestää. Odotus-

tila on suljettava kello 20. Sulkemisesta on sitä ennen ilmoitettava saapuville tulleille äänestäjille.

69 §

Äänestystila (5.4.2002/247)

Kunnan keskusvaalilautakunnan on huolehdittava siitä, että vaalipäivän äänestystä varten kullakin äänestysalueella on kunnan tähän tarkoitukseen käytettäväksi antama asianmukainen äänestystila ja tarvittava kalusto. (5.4.2002/247)

Äänestyspaikalla tulee olla riittävästi tilaa myös niitä äänestäjiä varten, jotka odottavat vuoroaan päästäkseen vaalihuoneeseen äänestämään.

70 §

Valmistavat toimenpiteet

Kunnan keskusvaalilautakunnan on ryhdyttävä kaikkiin vaalipäivän äänestyksen toimitamista varten tarpeellisiin toimenpiteisiin ja siinä tarkoituksessa muun ohella huolehdittava siitä, että jokaisella vaalilautakunnalla on äänestyspaikalla käytettävään:

- 1) sellaiset äänestyskopit äänestysmerkin tekemistä varten, jotka turvaavat vaalisalaisuuden säilymisen;
- 2) tarpeellinen määrä 51 §:ssä tarkoitettuja äänestyslippuja, 52 §:ssä tarkoitettuja vaalileimasimia ja lomakkeita 79 §:ssä tarkoitettua vaalipöytäkirjaa varten;
- 3) ehdokaslistojen yhdistelmiä tai presidentinvaalin ehdokasluetteloita, jotka asetetaan nähtäviksi vaalihuoneeseen, odotustilaan ja jokaiseen äänestyskoppiin;
- 4) sinetöimisvälineet;
- 5) vaaliluettelo; sekä

- 6) vaaliurna.

Oikeusministeriö huolehtii äänestyslippujen, vaalipöytäkirjaa varten tarvittavien lomakkeiden, sinetöimisvälineiden ja tarvittaessa myös vaaliurnien toimittamisesta vaalilautakunnille.

71 § (28.6.2013/496)

Vaaliluettelot ja niiden toimittaminen

Ennakköäänestyksen päätyttyä oikeusministeriö huolehtii siitä, että äänioikeusrekisteristä tulostetaan alkaen 4. päivänä ennen vaalipäivää kello 19 vaaliluettelot äänestysalueittain ja että luettelot toimitetaan kuntien keskusvaalilautakunnille hyvissä ajoin ennen vaalipäivää. Ministeriö voi määrätä, että keskusvaalilautakunta tulostaa vaaliluettelot kunnan äänestysalueiden osalta. Ministeriö voi myös määrätä, että vaaliluetteloissa olevat tiedot toimitetaan keskusvaalilautakunnalle konekielisinä.

Vaaliluetteloihin otetaan vain ne henkilöt, jotka äänioikeusrekisteriin tehtyjen merkintöjen mukaan eivät ole käyttäneet äänioikeutta ennakköäänestyksessä. Vaaliluettelot tulostetaan äänestysalueittain henkilöiden nimien mukaisessa aakkosjärjestyksessä tai oikeusministeriön määräämällä tavalla. Vaaliluetteloissa ovat otsikkotietoina eduskuntavaaleissa, presidentinvaalissa ja europarlamenttivaaleissa vaalipiiri ja kaikissa vaaleissa kunta ja äänestysalue sekä jokaisesta henkilöstä hänen täydellinen nimensä ja henkilötunnuksensa. Jos äänioikeusrekisteriin on merkitty henkilön kohdalle 18 §:n 2 momentin 10 kohdassa tai 4 momentin 5 kohdassa tarkoitettu tieto turvakiellosta, myös vaaliluetteloon tulostetaan merkintä siitä. (29.11.2019/1132)

Oikeusministeriö voi tarvittaessa erityisestä syystä määrätä, että vaaliluettelot tulostetaan äänioikeusrekisteristä heti rekisterin tultua lainvoimaiseksi ja että ne viipymättä toimitetaan asianomaiselle kunnan keskusvaalilautakunnalle.

kunnalle.

Kunnan keskusvaalilautakunnan on huolehdittava siitä, että vaaliluettelot ovat ennen vaalipäivän äänestyksen alkamista vaalilautakuntien käytettävissä. Vaaliluettelot eivät ole julkisia, ennen kuin vaalipäivän äänestys on päättynyt. Jos presidentinvaalissa toimitetaan toinen vaali, ensimmäisen vaalin vaaliluettelot ovat julkisia vasta toisen vaalin vaalipäivän äänestyksen päätyttyä. Vaaliluettelon tiedot eivät kuitenkaan ole julkisia niiden henkilöiden osalta, joiden kohdalle on tulostettu 2 momentissa tarkoitettu merkintä turvakielosta.

72 §

Järjestys äänestyspaikalla

Äänestyspaikalla taikka sen välittömässä läheisyydessä ei saa äänestysaikana pitää puheita, julkipanna tai jakaa painettuja tai kirjoitettuja kehoituksia eikä muutoinkaan vaikuttaa tai yrittää vaikuttaa äänestäjien vaalivapauteen.

Äänestys on järjestettävä siten, että vaalislaisuus säilyy. Saapuvilla olevien on noudatettava vaalilautakunnan järjestyksen ylläpitämiseksi ja äänestyksen häiriöttömän kulun turvaamiseksi antamia määräyksiä.

73 § (20.5.2016/361)

Avustaja

Jokaisella äänestyspaikalla tulee olla saapuvilla vaalilautakunnan nimeämä, asianmukaisin tunnusmerkein tai -merkinnöin osoitettu vaaliavustaja, joka äänestäjän pyynnöstä avustaa häntä merkinnän tekemisessä äänestyslippuun.

Äänestäjällä, joka haluaa käyttää vaalilautakunnan jäsentä avustajana äänestysmerkinnän tekemisessä, on siihen oikeus, jolle se viivytä äänestystä. Vaalilautakunnan jäsenestä on silloin voimassa, mitä vaaliavustajasta on

säädetty.

Henkilö, jonka kyky tehdä äänestysmerkintä on olennaisesti heikentynyt, saa käyttää äänestysmerkinnän tekemisessä apuna valitsemaansa avustajaa.

Ehdokas tai hänen puolisonsa, lapsensa, sisaruksensa tai vanhempansa ei voi olla vaaliavustajana eikä äänestäjän valitsemana avustajana. Puolisoilla tarkoitetaan aviopuolisoita sekä avioliitonomaisissa olosuhteissa ja rekisteröidyssä parisuhteessa eläviä henkilöitä.

Avustaja on velvollinen tunnollisesti täyttämään äänestäjän osoitukset sekä pitämään salassa äänestyksen yhteydessä saamansa tiedot.

74 §

Vaalipäivän äänestyksen aloittaminen

Vaalipäivän äänestyksen alkaessa vaalilautakunnan puheenjohtajan tai varapuheenjohtajan on näytettävä läsnä oleville äänestäjille, että vaaliurna on tyhjä, sekä sen jälkeen suljettava urna oikeusministeriön määräämällä tavalla ja avattava päälly, jossa vaalilautakunnalle lähetetyt äänestysliput ovat. Vaaliurnaa ei saa avata sen jälkeen, kun se on vaalipäivän äänestyksen alkaessa suljettu ennen kuin äänestyksen päätyttyä ryhdytään laskemaan ääniä.

75 §

Äänestämään ilmoittautuminen

Äänestäjän on ilmoittauduttava äänestysalueensa äänestyspaikassa vaalilautakunnalle, jonka tulee huolehtia siitä, ettei äänestäjä saa äänestää ennen kuin hänet on todettu äänioikeutetuksi.

Äänestäjä on velvollinen esittämään vaalilautakunnalle selvityksen henkilöllisyydestään.

76 § (28.6.2013/496)

Äänestämisen vaalipäivänä

Äänestäjällä on oikeus äänestää eduskuntavaaleissa, aluevaaleissa ja kuntavaaleissa sen vaalipiiriin, hyvinvointialueen tai kunnan ehdokaslistojen yhdistelmässä olevaa ehdokasta, jossa äänestäjä on asianomaisissa vaaleissa merkitty äänioikeutetuksi, europarlamenttivaaleissa ehdokaslistojen yhdistelmässä olevaa ehdokasta ja presidentinvaalissa ehdokasluettelossa olevaa ehdokasta. (29.6.2021/649)

Äänestäjän on niin selvästi merkittävä äänestyslippuun sen ehdokkaan numero, jonka hyväksi hän antaa äänensä, ettei voi syntyä epätietoisuutta siitä, ketä ehdokasta hän tarkoittaa. Merkintä on tehtävä äänestyskopissa tai, jos se ei ole mahdollista ilman äänestäjälle aiheutuvaa kohtuutonta haittaa, muutoin siten, että vaalisalaisuus säilyy.

77 §

Äänestämisen päättämistoimet

Äänestäjän, joka on tehnyt merkintänsä äänestyslippuun, on annettava äänestyslippu taitettuna vaalilautakunnalle leimattavaksi. Leima on lyötävä keskelle taitetun äänestyslipun kääntöpuolta. Äänestäjän on sen jälkeen pantava äänestyslippu vaaliurnaan.

Vaalilautakunta tekee vaaliluetteloon merkinnän siitä, että äänestäjä on käyttänyt äänioikeuttaan. Merkintä tehdään kuitenkin äänioikeusrekisteriin silloin, kun se on vaalilautakunnan käytettävissä.

78 §

Vaalipäivän äänestyksen päättäminen ja alustava ääntenlaskenta

Vaalilautakunnan puheenjohtajan tai varapuheenjohtajan julistettua vaalipäivän äänestyksen päättyneeksi otetaan äänestysliput

viipymättä vaaliurnasta ja lasketaan niiden lukumäärä. Samoin lasketaan niiden henkilöiden lukumäärä, jotka vaaliluetteloon tai äänioikeusrekisteriin tehtyjen merkintöjen mukaan ovat käyttäneet äänioikeuttaan vaalipäivänä.

Kun äänestyslippujen lukumäärä on laskettu, vaalilautakunta tarkastaa äänestysliput. Ne äänestysliput, jotka on katsottava mitättömiksi, erotetaan eri ryhmäksi. Jäljellä olevat liput jaotellaan siten, että kunkin ehdokkaan hyväksi annetut liput ovat omana ryhmänään. Kussakin ryhmässä olevien äänestyslippujen lukumäärä lasketaan (alustava ääntenlaskenta).

Vaalilautakunnan on suoritettava äänestyslippujen jaotteleminen ja laskeminen keskeytyksettä loppuun.

Sen jälkeen kun alustava ääntenlaskenta on suoritettu, laitetaan äänestysliput, jaoteltuina 2 momentin mukaisesti, kestäväan päällykseen, joka suljetaan huolellisesti sinetöimällä se oikeusministeriön määräämällä tavalla. Päällykseen merkitään 81 §:n 1 momentissa tarkoitetun vastaanottajan osoite, lähetyksen sisältö ja lähettäjä.

79 §

Vaalipöytäkirja

Vaalilautakunnan on määrättävä yksi jäsenistään pitämään vaalipöytäkirjaa, johon merkitään:

- 1) päivä sekä kellonajat, jolloin vaalipäivän äänestys alkoi ja julistettiin päättyneeksi;
- 2) läsnä olleet vaalilautakunnan jäsenet;
- 3) vaaliavustajat ja äänestäjien itsensä valitsemat avustajat;
- 4) äänestäneiden lukumäärä;
- 5) annettujen äänestyslippujen

kokonaismäärä ja niiden lukumäärä kuskakin ryhmässä, joihin ne 78 §:n 2 momentin mukaisesti on jaoteltu;

- 6) päivä ja kellonaika, jolloin äänestysliput suljettiin päällykseen; (2.4.2004/218)
- 7) äänestyslippuja jaoteltaessa ja laskettaessa saapuvilla olleet puolueiden, valitsijayhdistysten ja yhteislistojen vaaliasiamiehet tai heidän valtuuttamansa henkilöt sekä muut läsnä olleet henkilöt, joilla on ollut siihen oikeus; (2.4.2004/218)
- 8) pienillä äänestysalueilla, joilla 5 kohdassa mainittuja tietoja ei merkitä, tiedot vaalisalaisuuden turvaamisesta johtuvasta 82 §:n mukaisesta menettelystä. (2.4.2004/218)

Pöytäkirjaan merkitään myös ne kunnan keskusvaalilautakunnan jäsenet, jotka ovat tuoneet äänestyspaikkaan vaalikuoret sen mukaisesti kuin 82 §:ssä säädetään, sekä heidän tuomiensa vaaliurnaansa pantujen äänestyslippujen lukumäärä. (2.4.2004/218)

Pöytäkirjaan on liitettävä vaalilautakunnalle annetut 1 momentin 7 kohdassa tarkoitettujen vaaliasiamiesten valtuuttamien henkilöiden valtakirjat.

Lopuksi pöytäkirja luetaan julki, tarkastetaan ja varustetaan vaalilautakunnan puheenjohtajan tai varapuheenjohtajan ja vähintään yhden muun jäsenen allekirjoituksin sekä suljetaan liitteineen päällykseen, johon merkitään 81 §:n 1 momentissa tai 82 §:n 2 momentissa tarkoitettua vastaanottajan osoite, lähetyksen sisältö ja lähettäjä.

80 §

Tiedottaminen alustavan ääntenlaskennan tuloksesta

Vaalipiirilautakunnat ja kunnan keskusvaalilautakunnat ja vaalilautakunnat tiedottavat

alustavan ääntenlaskennan tuloksesta oikeusministeriön määräämällä tavalla.

81 §

Äänestyslippujen ja vaalipöytäkirjan toimittaminen vaalilautakunnista

Vaalilautakunnan puheenjohtajan tai varapuheenjohtajan ja yhden muun jäsenen on yhdessä viipymättä vietävä äänestysliput sisältävä lähetyksen ja vaalipöytäkirjan sisältävä lähetyksen aluevaaleissa ja kuntavaaleissa kunnan keskusvaalilautakunnalle ja muissa vaaleissa vaalipiirilautakunnalle. (29.6.2021/649)

Vaalipiirilautakunta ja kunnan keskusvaalilautakunta voivat määrätä myös lähetyksen muunlaisesta toimittamisesta.

82 § (5.4.2002/247)

Vaalisalaisuuden turvaaminen pienillä äänestysalueilla

Jos äänestysalueella on 63 §:n mukaisesti hyväksyttyjä vaalikuoria vähemmän kuin 50 tai jos voidaan perustellusti arvioida, että äänestysalueella äänestää vaalipäivänä vähemmän kuin 50 henkilöä, kunnan keskusvaalilautakunnan on määrättävä, että äänestysalueen ennakkooänet ja vaalipäivän äänet lasketaan yhdessä. Tällöin äänestysalueen vaalilautakunta ei suorita vaalipäivän äänten alustavaa laskentaa, vaan toimittaa äänestysliput alustavaa laskentaa varten keskusvaalilautakunnalle.

Jos voidaan perustellusti arvioida, että äänestysalueella äänestää enakkoon ja vaalipäivänä yhteensä vähemmän kuin 50 henkilöä tai jos perustellusta syystä vaalisalaisuuden turvaaminen muutoin sitä edellyttää, kunnan keskusvaalilautakunnan on hyvissä ajoin ennen vaalipäivää määrättävä ja muissa kuin kuntavaaleissa vaalipiirilautakunnalle ilmoitettava, että äänestysalueen ennakkooänet ja vaalipäivän äänet sekä jonkin toisen äänestysalueen tai joidenkin toisten äänestysalueiden

ennakkoäännet ja vaalipäivän äännet lasketaan yhdessä. Tällöin kyseisten äänestysalueiden vaalilautakunnat eivät suorita vaalipäivän äänen alustavaa laskentaa, vaan toimittavat äänestysliput alustavaa laskentaa varten keskusvaalilautakunnalle. (8.5.2015/563)

Edellä 1 momentissa tarkoitetun äänestysalueen vaalilautakunnan ja 2 momentissa tarkoitettujen äänestysalueiden vaalilautakuntien on sen jälkeen, kun äänestysliput vaalisalaisuus säilyttäen on otettu vaaliurnasta ja niiden lukumäärä laskettu, suljettava äänestysliput kestävään päällykseen oikeusministeriön määräämällä tavalla. Päällykseen merkitään kunnan keskusvaalilautakunnan osoite, lähetyksen sisältö ja lähettäjä. Lähetys toimitetaan viipymättä keskusvaalilautakunnalle. (2.4.2004/218)

Kunnan keskusvaalilautakunnan on avattava 1 momentissa tarkoitetun äänestysalueen ja 2 momentissa tarkoitettujen äänestysalueiden vaalikuoret sekä yhdistettävä niissä olevat äänestysliput äänestysalueissa vaalipäivänä annettuihin äänestyslippuihin ja lisäksi 2 momentissa tarkoitettujen äänestysalueiden äänestysliput keskenään. Keskusvaalilautakunta suorittaa näiden äänestyslippujen alustavan äänenlaskennan noudattaen soveltuvin osin, mitä 78 §:ssä säädetään. Muissa kuin kunta-vaaleissa keskusvaalilautakunta toimittaa sen jälkeen äänestysliput, keskusvaalilautakunnan kokouksesta laaditun pöytäkirjan sekä vaalilautakuntien vaalipöytäkirjat vaaliپیirilautakunnalle noudattaen, mitä 64 §:n 1 momentissa säädetään. (8.5.2015/563)

Edellä 1 momentissa tarkoitetun äänestysalueen ennakkoäännet ja vaalipäivän äännet voidaan kunnan keskusvaalilautakunnan niin päättäessä vaihtoehtoisesti siitä poiketen, mitä edellä tässä pykälässä säädetään, laskea yhdessä siten, että keskusvaalilautakunnan puheenjohtaja tai varapuheenjohtaja ja yksi muu jäsen vievät vaalipäivänä ennen vaalitoimituksen päättymistä ennakkoäännet sisältävät hyväksytyt vaalikuoret kyseisen äänestysalueen äänestyspaikkaan ja vaalilautakunnan

läsnä ollessa avaavat ne ja pudottavat äänestysliput vaalisalaisuus säilyttäen vaaliurnaan. (2.4.2004/218)

83 §

Muutoksenhakukielto vaaliviranomaisen päätökseen

Tässä luvussa tarkoitettuun vaaliviranomaisen päätökseen ei saa erikseen hakea muutosta.

7 luku

Vaalien tuloksen laskenta ja vahvistaminen

84 § (29.6.2021/649)

Tuloksen laskennasta vastaavat viranomaiset

Ennakkoäänestyksessä ja kirjeäänestyksessä annettujen äänestyslippujen laskennasta sekä vaalipäivän äänestyksessä annettujen äänestyslippujen tarkastuslaskennasta huolehtii koukouksissaan:

2) aluevaaleissa ja kuntavaaleissa kunnan keskusvaalilautakunta.

85 §

Äänestyslipun mitättömyys

Äänestyslippu on mitätön, jos:

- 1) vaalikuoreissa on useampi tai muitakin kuin yksi äänestyslippu;
- 2) vaalikuoreen on tehty äänestäjää tai ehdokasta koskeva taikka muu asiaton merkintä; (5.4.2002/247)
- 3) äänestyslippuna on käytetty muuta kuin

oikeusministeriön painattamaa äänestyslippua;

- 4) äänestyslippua ei ole leimattu;
- 5) ehdokkaan numero on merkitty siten, ettei selvästi ilmene, ketä ehdokasta se tarkoittaa;
- 6) äänestyslippuun on kirjoitettu äänestäjän nimi tai erityinen tuntomerkki taikka siihen on tehty muunlainen asiaton merkintä; taikka
- 7) äänestyslipulla on eduskuntavaaleissa äänestetty ehdokasta, joka on asetettu ehdokkaaksi kahdessa tai useammassa vaalipiirissä.

Asiattomana ei pidetä äänestyslippuun tehtyä merkintää, joka ainoastaan selventää, ketä ehdokasta äänestäjä on tarkoittanut äänestää.

86 § (29.6.2021/649)

Ennakkoäänten ja kirjeäänten laskenta

Vaalikuorissa olevien ennakkoäänestyksessä ja kirjeäänestyksessä annettujen äänestyslippujen laskenta voidaan aloittaa vaalipäivänä aikaisintaan kello 10. Kunkin laskentaa suorittavan lautakunnan on tehokkaasti huolehdittava siitä, ettei mitään laskennan tietoja välity laskentatilan ulkopuolelle ennen vaalihuoneistojen sulkeutumista.

Laskennassa mitättömät äänestysliput erotetaan eri ryhmäksi. Muut äänestysliput jaotellaan siten, että kunkin ehdokkaan hyväksi annetut liput ovat omana ryhmänään. Kussakin ryhmässä olevien äänestyslippujen lukumäärä lasketaan.

Ennakkoäänestyksen ja kirjeäänestyksen yhdistetty tulos lasketaan kunnan kultakin äänestysalueelta erikseen, lukuun ottamatta 82 §:ssä tarkoitettuja tapauksia.

Ennakkoäänten ja kirjeäänten laskennan tu-

loksesta tiedotetaan vaalihuoneistojen sulkeutumisen jälkeen oikeusministeriön määrittämällä tavalla.

87 § (28.6.2013/496)

Äänten tarkastuslaskenta

Vaalipäivää seuraavana maanantaina viimeistään kello 12 on ryhdyttävä tarkastamaan vaalipäivän äänestyksessä annettuja äänestyslippuja sekä vaalilautakuntien ja 82 §:n 4 momentissa tarkoitettuja kuntien keskusvaalilautakuntien laskelmia. Tarkastuslaskennassa on päätettävä, mitkä äänestysliput luetaan ehdokkaiden hyväksi ja mitkä jätetään mitättöminä huomioon ottamatta.

Kunkin ehdokkaan hyväksi ennakkoäänestyksessä ja vaalipäivän äänestyksessä annetut hyväksytyt äänet on laskettava yhteen.

88 §

Ehdokkaiden saamien äänimäärien laskeminen yhteen

Ehdokkaiden saamat äänimäärät lasketaan yhteen siten, että samaan vaaliliittoon kuuluvien puolueiden ehdokkaiden äänimäärät tulevat vaaliliiton hyväksi, vaaliliittoon kuulumattoman puolueen ehdokkaiden äänimäärät puolueen hyväksi ja yhteislistaan kuuluvien valitsijajyhdistysten ehdokkaiden äänimäärät yhteislistan hyväksi.

Jos käy ilmi, että ehdokas ei ole vaalikelpoinen tai on kuollut taikka on europarlamenttivaaleissa asetettu ehdokkaaksi samoissa vaaleissa myös muussa Euroopan unionin jäsenvaltiossa, tulevat sellaisen ehdokkaan saamat äänet kuitenkin sen vaaliliiton, puolueen tai yhteislistan hyväksi, johon ehdokas kuuluu.

89 §

Vaalien tuloksen laskentatapa

Vaaliliittoon kuulumattomaan puolueeseen ja

kuhunkin yhteislistaan kuuluvien ehdokkaiden keskinäinen järjestys puolueessa tai yhteislistassa määräytyy heidän saamiensa henkilökohtaisten äänimäärien mukaan. Tässä järjestyksessä ehdokkaille annetaan vertausluvut siten, että kunkin puolueen tai yhteislistan ensimmäinen ehdokas saa vertausluvukseen puolueen tai yhteislistan hyväksi annettujen äänten koko lukumäärän, toinen puolet siitä, kolmas kolmanneksen, neljäs neljänneksen ja niin edelleen.

Vaaliliittoon kuuluvien puolueiden ehdokkaiden keskinäinen järjestys määräytyy puolueesta riippumatta heidän saamiensa henkilökohtaisten äänimäärien mukaan. Tässä järjestyksessä ehdokkaille annetaan vertausluvut siten, että ensimmäinen ehdokas saa vertausluvukseen vaaliliiton hyväksi annettujen äänten koko lukumäärän, toinen puolet siitä, kolmas kolmanneksen, neljäs neljänneksen ja niin edelleen.

Yhteislistaan kuulumattoman valitsijayhdistyksen ehdokkaan vertauslukuna on hänen saamansa äänimäärä.

90 §

Arvan käyttö

Jos äänimäärät tai vertausluvut ovat yhtä suuret, niiden keskinäinen järjestys ratkaistaan arpomalla.

91 § (8.5.2015/563)

Vaalien tuloksen määrittäminen eduskuntavaaleissa ja kuntavaaleissa

92 §

Kansanedustajien varaedustajat

93 §

Varavaltuutetut

94 § (28.6.2013/496)

Eduskuntavaalien tuloksen vahvistaminen ja julkaiseminen sekä tuloksesta tiedottaminen

95 § (28.6.2013/496)

Kuntavaalien tuloksen vahvistaminen ja julkaiseminen sekä tuloksesta tiedottaminen (8.5.2015/563)

96 § (29.6.2021/649)

Presidentinvaalia, aluevaaleja ja europarlamenttivaaleja koskevat säännökset

Ehdokkaiden saamien äänimäärien laskemisesta presidentinvaalissa, aluevaaleissa ja europarlamenttivaaleissa sekä näiden vaalien tuloksen laskentatavasta, määrittämisestä, vahvistamisesta ja julkaisemisesta sekä siitä tiedottamisesta säädetään II osassa.

97 §

Europarlamentin jäsenen varajäsen

98 §

Vaalien tuloksen merkitseminen pöytäkirjaan

Kun vaalien tulos on vahvistettu, tuloksen vahvistavan viranomaisen on pöytäkirjassa mainittava sekä valitut henkilöt että ne, jotka edustajanpaikan joutuessa avoimeksi varaedustajina tulevat valittujen tilalle tai jotka on valittu varavaltuutetuiksi.

Kukin valittu merkitään pöytäkirjaan ilmoittamalla hänen nimensä ja arvonsa, ammatinsa tai toimensa sekä kuntavaaleja lukuun ottamatta kotikuntansa samoin kuin hänen saamansa vertausluku ja äänimäärä. (8.5.2015/563)

99 § (22.12.2009/1404)

Asiakirjojen ja tarvikkeiden säilyttäminen

Jos äänestyslippujen laskenta tai käsittely keskeytetään, kaikki äänestysliput ja laskelmat on säilytettävä siten, ettei kukaan ulkopuolinen saa niitä käsiinsä.

Vaalien tuloksen vahvistamisen jälkeen äänestysliput ja kappale ehdokaslistojen yhdistelmää tai presidentinvaalin ehdokasluetteloa on pantava päällykseen, joka sinetöidään oikeusministeriön määräämällä tavalla. Ne on säilytettävä, kunnes lähinnä seuraavat vastaavat vaalit on toimitettu. Laskelmat on säilytettävä pöytäkirjan liitteenä. Hallussaan olevat asiakirjat ja vaaleissa käytetyt tarvikkeet vaali-piirilautakunnan on luovutettava aluehallintovirastolle säilytettäväksi.

8 luku

Muutoksenhaku

100 §

Valituksen kohde

Päätökseen, jolla vaalien tulos on vahvistettu, saa hakea muutosta valittamalla sen mukaan kuin tässä luvussa säädetään.

101 §

Valitusoikeus ja valitusperusteet

Valitusoikeus on sillä, jonka etua tai oikeutta päätös loukkaa, sekä jokaisella vaaleissa ehdokkaana olleella henkilöllä ja ehdokashakemuksen antaneella puolueella ja yhteislistalla sillä perusteella, että päätös on lainvastainen.

Lisäksi saavat päätöksestä valittaa sillä perusteella, että vaalit on toimitettu virheellisessä järjestyksessä ja että se on saattanut vaikuttaa vaalien tulokseen:

2) aluevaaleissa hyvinvointialueen jäsen ja kuntavaaleissa kunnan jäsen.

(29.6.2021/649)

102 § (8.5.2009/300)

Valituksen tekeminen ja käsittely

Valitus tehdään toimivaltaiselle hallinto-oikeudelle 14 päivän kuluessa siitä, kun vaalien tulos on julkaistu. Europarlamenttivaaleissa valitus tehdään kuitenkin aina Helsingin hallinto-oikeudelle.

Valitusmenettelyyn ja valituksen käsittelyyn sovelletaan muutoin, mitä oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetussa laissa säädetään. (29.11.2019/1132)

Valitus on käsiteltävä kiireellisesti.

103 § (29.6.2021/649)

Valitusviranomaisen päätös

Jos vaaliviranomaisen päätös tai toimenpide on ollut lainvastainen ja lainvastaisuus on ilmeisesti saattanut vaikuttaa vaalien tulokseen, vaalit on määrättävä uusittaviksi asianomaisessa vaalipiirissä, hyvinvointialueella tai kunnassa taikka europarlamenttivaaleissa koko maassa, jollei vaalien tulos ole oikaistavissa.

Jos vaalipiirilautakunta, aluevaalilautakunta

tai kunnan keskusvaalilautakunta on vaalien tulosta laskiessaan tai vahvistaessaan menettelyt lainvastaisesti ja lainvastaisuus on vaikuttanut vaalien tulokseen, vaalien tulosta on oikaistava.

104 § (8.5.2009/300)

Päätöksen tiedoksianto

Aluevaaleissa hallinto-oikeuden päätöksestä on annettava tieto valittajalle, aluehallitukselle ja aluevaalilautakunnalle, puolueiden ja yhteislistojen vaaliasiamiehille sekä, jos päätöksellä on määrätty vaalien tulos oikaistavaksi tai vaalit uusittaviksi, oikeusministeriölle. Aluevaalilautakunnan on saatettava hallinto-oikeuden päätös viipymättä tiedoksi asettamalla päätös seitsemän päivän ajaksi nähtäväksi siten kuin hyvinvointialueen ilmoitukset saatetaan tiedoksi. (29.6.2021/649)

105 § (8.5.2009/300)

Jatkovalitus

Hallinto-oikeuden päätöksestä saa valittaa korkeimpaan hallinto-oikeuteen 30 päivän kuluessa päätöksen tiedoksi saamisesta.

Jos päätöksellä on määrätty vaalien tulos oikaistavaksi tai vaalit uusittaviksi, valitusoikeus on 101 §:ssä mainituilla sekä aluevaaleissa myös aluehallituksella ja kuntavaaleissa myös kunnanhallituksella. Niiden, jotka eivät ole saaneet päätöstä erikseen tiedoksi, katsotaan saaneen päätöksestä tiedon, kun päätöksestä ensimmäistä kertaa kuulutettiin yleisradiotointintaa harjoittavan laitoksen lähetyksessä tai kun päätös asetettiin nähtäväksi 104 §:ssä säädetyin tavoin. (29.6.2021/649)

Korkeimman hallinto-oikeuden päätöksen tiedoksi antamiseen ja kuuluttamiseen sovelletaan, mitä hallinto-oikeuden päätöksestä 104

§:ssä säädetään.

106 §

Valituksen johdosta uusittavat vaalit

Jos vaalit valituksen johdosta määrätään uusittaviksi, on uusittavien vaalien vaalipäivä:

2) aluevaaleissa aluevaalilautakunnan ja kuntavaaleissa kunnan keskusvaalilautakunnan määräämänä sunnuntaina viimeistään 90 päivän kuluttua siitä, kun valitusviranomaisen päätös on saanut lainvoiman.

(29.6.2021/649)

Uusittavien vaalien toimittamisesta huolehtivat samat vaaliviranomaiset kuin kumotuissa vaaleissa. Jos aluevaalilautakunnan tai kunnan keskusvaalilautakunnan toimikausi on kuitenkin jo päättynyt, vaalien toimittamisesta huolehtii sen sijaan tullut lautakunta. (29.6.2021/649)

Uusittavissa vaaleissa noudatetaan samaa äänestysaluejakoa sekä käytetään samaa lainvoimaista äänioikeusrekisteriä ja samaa ehdokaslistojen yhdistelmää kuin kumotuissa vaaleissa, jollei valitusviranomaisen päätöksessään toisin määrää. Digi- ja väestötietovirasto huolehtii siitä, että äänioikeusrekisteriin otetuille lähetetään uusi ilmoituskortti. Ennakkoäänestys toimitetaan vain siinä vaalipiirissä, hyvinvointialueella tai kunnassa, jota määräys vaalien uusimisesta koskee. Uusittavien vaalien toimittamiseen sovelletaan muutoin, mitä varsinaisista vaaleista säädetään. (29.6.2021/649)

Kumotuissa vaaleissa valituiksi tulleet edustajat tai valtuutetut pysyvät toimissaan, kunnes uusittavien vaalien tulos on vahvistettu.

Uusittavien eduskuntavaalien tuloksesta on heti ilmoitettava eduskunnalle, uusittavien

aluevaalien tuloksesta asianomaiselle aluevaltuustolle ja uusittavien kuntavaalien tuloksesta asianomaisen kunnan valtuustolle. (29.6.2021/649)

II OSA

VAALIKOHTAISET SÄÄNNÖKSET

9 luku

Eduskuntavaalit

10 luku

Presidentinvaali

10 a luku (29.6.2021/649)

Aluevaalit

Aluevaalien ajankohta (29.6.2021/649)

143 a § (29.6.2021/649)

Aluevaalien vaalipäivä

Aluevaalien vaalipäivä on huhtikuun kolmas sunnuntai.

Aluevaalit toimitetaan samanaikaisesti kuntavaalien kanssa.

Ehdokasasettelu aluevaaleissa
(29.6.2021/649)

143 b § (29.6.2021/649)

Aluevaaleissa valittavien valtuutettujen määrästä kuuluttaminen

Aluevaalilautakunnan on kuulutettava, montako valtuutettua hyvinvointialueella valitaan. Kuulutus on viipymättä julkaistava sillä tavalla kuin hyvinvointialueen ilmoitukset saatetaan tiedoksi. Kuulutus voidaan antaa 34 §:n 2 momentissa tarkoitetun kuulutuksen yhteydessä.

143 c § (29.6.2021/649)

Oikeus asettaa ehdokkaita aluevaaleissa

Aluevaaleissa voivat ehdokkaita asettaa:

- 1) puolueet;
- 2) äänioikeutetut, jotka ovat perustaneet valitsijayhdistyksen.

Ehdokkaita asetettaessa kahdella tai useammalla puolueella on oikeus yhtyä vaaliliitoksi sopimalla siitä keskenään. Kahdella tai useammalla valitsijayhdistyksellä on oikeus vastavalla tavalla muodostaa yhteislistat.

Puolueella, vaaliliitolla tai yhteislistalla on oikeus asettaa ehdokkaita hyvinvointialueella enintään valittavien valtuutettujen määrä kerrottuna 1,25:llä.

Sama henkilö saadaan samoissa vaaleissa asettaa vain yhden puolueen tai yhden valitsijayhdistyksen ehdokkaaksi.

143 d § (29.6.2021/649)

Puolueiden ehdokkaiden asettaminen aluevaaleissa

Puolueen ehdokkaat asettaa puolueen aluevaalilautakunnalle ilmoittama puolueen henkilöjäseniä hyvinvointialueella edustava yhdistys.

143 e § (29.6.2021/649)

Valitsijayhdistyksen perustaminen aluevaaleja varten

Valitsijayhdistyksen perustamiseen ehdokkaan asettamiseksi aluevaaleja varten tarvitaan vähintään 50 äänioikeutettua, joilla on kotikunta hyvinvointialueella.

Valitsijayhdistys perustetaan laatimalla päivityt ja allekirjoitettu perustamisasiakirja, jossa on oltava seuraavat tiedot:

- 1) maininta siitä, mitkä aluevaalit ovat kyseessä;
- 2) ehdokkaan nimi ja arvo, ammatti tai toimi enintään kahta ilmaisua käyttäen sekä hänen kotikuntansa;
- 3) jokaisen valitsijayhdistyksen jäsenen nimi, syntymäaika ja osoite;
- 4) jokaisen valitsijayhdistyksen jäsenen allekirjoittama vakuutus siitä, että hän on kysymyksessä olevissa vaaleissa asianomaisella hyvinvointialueella äänioikeutettu;
- 5) valitsijayhdistyksen vaaliasiamiehen ja hänen varamiehensä nimi ja yhteystiedot.

Äänioikeutettu voi olla jäsenenä vain yhdessä valitsijayhdistyksessä. Jos hän on jäsenenä kahdessa tai useammassa valitsijayhdistyksessä, aluevaalilautakunnan on poistettava hänen nimensä kaikista perustamisasiakirjoista.

Ehdokashakemus aluevaaleissa (29.6.2021/649)

143 f § (29.6.2021/649)

Vaaliasiamiehet aluevaaleissa

Kullakin ehdokkaita asettavalla puolueella ja ehdokkaan asettavalla valitsijayhdistyksellä tulee olla vaaliasiamies ja jokaisella vaaliasiamiehellä varamies. Lisäksi yhteislistan muodostaneiden valitsijayhdistysten on valtuutettava jonkin valitsijayhdistyksen vaaliasiamies toimimaan yhteislistan vaaliasiamiehenä ja toinen hänen varamiehenään.

Puolueen tai yhteislistan vaaliasiamies ei saa olla toisen puolueen tai yhteislistan vaaliasiamiehenä. Valitsijayhdistyksen vaaliasiamies ei saa olla puolueen vaaliasiamiehenä eikä muun yhteislistan vaaliasiamiehenä kuin mihin hänen valitsijayhdistyksensä kuuluu eikä toisen valitsijayhdistyksen vaaliasiamiehenä. Puolueen tai valitsijayhdistyksen vaaliasiamies ei saa olla aluevaalilautakunnan jäsenenä eikä varajäsenenä.

Vaaliasiamiehen puolesta saa tässä laissa tarkoitetun hakemuksen, ilmoituksen tai oikaisun tehdä hänen kirjallisesti valtuuttamansa henkilö. Mitä tässä laissa säädetään puolueen, yhteislistan tai valitsijayhdistyksen vaaliasiamiehstä, sovelletaan myös varamieheen.

143 g § (29.6.2021/649)

Ehdokashakemuksen jättäminen aluevaaleissa

Puolueen, yhteislistan tai valitsijayhdistyksen vaaliasiamiehen on annettava ehdokashakemus aluevaalilautakunnalle viimeistään 40. päivänä ennen vaalipäivää ennen kello 16:ta.

143 h § (29.6.2021/649)

Puolueen ehdokashakemus aluevaaleissa

Puolueen ehdokashakemukseen on liitettävä:

- 1) ehdotus puolueen ehdokaslistaksi, jossa on mainittava siinä järjestyksessä kuin ehdokkaat ehdokaslistojen yhdistelmässä asetetaan, kunkin ehdokkaan nimi ja arvo, ammatti tai toimi enintään kahta ilmaisua käyttäen sekä kotikunta; etunimen rinnalla tai sen sijasta voidaan käyttää yleisesti tunnettua ehdokkaan puhuttelunimeä tai etunimeä lyhennettynä; ehdokaslistassa ei saa olla muita merkintöjä, paitsi jos ne ovat tarpeen ehdokkaan henkilöllisyyden täsmentämiseksi;
- 2) kunkin ehdokkaan allekirjoittama ja hänen henkilötunnuksellaan varustettu suostumus hänet asettaneen puolueen ehdokkaaksi ja suostumus ottaa vastaan valtuutetun toimii sekä vakuutus, ettei hän ole samoissa aluevaaleissa suostunut toisen puolueen eikä valitsijayhdistyksen ehdokkaaksi;
- 3) puolueen nimen kirjoittamiseen oikeutettujen antama ilmoitus siitä, että yhdistys, jonka puolesta puolueen vaaliasiamies esiintyy, edustaa puolueen henkilöjäseniä hyvinvointialueella;
- 4) puoluetta edustavan yhdistyksen antama ilmoitus puolueen vaaliasiamiehen ja hänen varamiehensä nimestä, henkilötunnuksesta ja yhteystiedoista sekä yhdistyksen puolueen vaaliasiamiehelle ja hänen varamiehelleen antama valtakirja.

Puolueen vaaliasiamiehen on päivättävä ja allekirjoitettava ehdokashakemus ja vakuutettava siinä, että ehdokkaat ovat vaalikelpoisia.

143 i § (29.6.2021/649)

Ilmoitus vaaliliitosta aluevaaleissa

Jos puolueet ovat sopineet yhtymisestä vaaliliitoksi, siitä on laadittava yhteinen ilmoitus, jossa luetellaan vaaliliittoon yhtyvät puolueet

ja joka kaikkien vaaliliittoon yhtyvien puolueiden vaaliasiamiesten on allekirjoitettava. Vaaliliittoon yhtyneen puolueen vaaliasiamiehen on annettava ilmoitus aluevaalilautakunnalle samanaikaisesti puolueen ehdokashakemuksen kanssa.

143 j § (29.6.2021/649)

Valitsijayhdistyksen ehdokashakemus aluevaaleissa

Valitsijayhdistyksen ehdokashakemukseen on liitettävä:

- 1) ehdotus valitsijayhdistyksen ehdokaslistaksi, jossa ehdokkaasta on 143 h §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitetut tiedot;
- 2) ehdokkaan allekirjoittama ja hänen henkilötunnuksellaan varustettu suostumus hänet asettaneen valitsijayhdistyksen ehdokkaaksi ja suostumus ottaa vastaan valtuutetun toimii sekä vakuutus, ettei hän ole samoissa aluevaaleissa suostunut toisen valitsijayhdistyksen eikä puolueen ehdokkaaksi;
- 3) valitsijayhdistyksen perustamisasiakirja.

Valitsijayhdistyksen vaaliasiamiehen on päivättävä ja allekirjoitettava ehdokashakemus, merkittävä siihen henkilötunnuksensa sekä vakuutettava siinä, että ehdokas on vaalikelpoinen ja että valitsijayhdistyksen jäsenet ovat itse allekirjoittaneet perustamisasiakirjan.

143 k § (29.6.2021/649)

Ilmoitus yhteislistasta aluevaaleissa

Jos valitsijayhdistys on sopinut yhteislistasta yhden tai useamman muun valitsijayhdistyksen kanssa, ilmoitus yhteislistasta ja siihen kuuluvista valitsijayhdistyksistä sekä niiden ehdokkaista siinä järjestyksessä kuin ehdokkaat ehdokaslistojen yhdistelmässä asetetaan, on annettava samanaikaisesti valitsijayhdistyksen ehdokashakemuksen kanssa. Ilmoi-

tuksen allekirjoittavat yhteislistan muodostaneiden valitsijayhdistysten vaaliasiamiehet.

Ilmoituksessa on lisäksi mainittava yhteislistan vaaliasiamiehen ja hänen varamiehensä nimi ja yhteystiedot.

Ilmoituksessa voidaan ehdottaa ehdokaslistojen yhdistelmään otettavaksi yhteislistan nimitys, johon tulee sisältyä sana ”yhteislista”. Nimitys ei saa olla sopimaton eikä merkitykseltään yleistävä tai muutoin harhaanjohtava. Nimitykseen saa aina sisältyä yhdistysrekisteriin merkitty nimi, jos yhteislistan muodostaneet valitsijayhdistykset ovat saaneet sen käyttämiseen yhdistykseltä todisteellisesti luvan. Nimitykseen ei kuitenkaan saa sisältyä puolurekisteriin merkityn puolueen nimeä.

Vaalien tuloksen laskenta ja vahvistaminen (29.6.2021/649)

143 I § (29.6.2021/649)

Vaalien tuloksen vahvistaminen aluevaaleissa

Kunkin kunnan keskusvaalilautakunta vahvistaa 3. päivänä vaalipäivän jälkeen viimeistään kello 18 aloitettavassa kokouksessaan äänimäärät, jotka kukin ehdokas sekä puolue, vaaliliitto ja yhteislista yhteensä ovat aluevaaleissa saaneet kunnassa, sekä ilmoittaa viipymättä näin vahvistetut äänimäärät ja vaaleissa annettujen äänten kokonaismäärän sekä mittattömien äänten määrän oikeusministeriön määräämällä tavalla aluevaalilautakunnalle.

Saatuaan I momentissa tarkoitetun ilmoituksen kaikkien kuntien keskusvaalilautakunnilta aluevaalilautakunta vahvistaa viipymättä aluevaalien tuloksen noudattaen, mitä 88–91 §:ssä säädetään vertauslukujen laskemisesta, arvan käytöstä ja vaalien tuloksen määräämisestä.

Aluevaalilautakunnan on tuloksen vahvistamisen jälkeen viipymättä:

1) julkaistava vaalien tuloksen sisältävä

pöytäkirja valitusosoituksineen seitsemän päivän ajan siten kuin hyvinvointialueen ilmoitukset saatetaan tiedoksi;

2) annettava luettelo valtuutetuiksi valituista ja heidän varajäsenistään maakuntavaltuustolle ja tiedotettava siitä sillä tavalla kuin hyvinvointialueen ilmoitukset saatetaan tiedoksi;

3) annettava tieto vaalien tuloksesta oikeusministeriölle sen määräämällä tavalla.

143 m § (29.6.2021/649)

Varavaltuutettujen valitseminen

Varavaltuutettujen valitsemisesta säädetään hyvinvointialueesta annetun lain 25 §:ssä.

Jos valtuuston toimikauden aikana varavaltuutettujen määrä jää vajaaksi, aluevaalilautakunnan on valtuuston puheenjohtajan pyynnöstä määrättävä uusia varavaltuutettuja hyvinvointialueesta annetun lain 25 §:n mukaisesti.

Jollei kaikkia varavaltuutetun toimia saada täytetyiksi tässä pykälässä olevien säännösten nojalla, varavaltuutettujen määrä jää vajaaksi.

11 luku

Kuntavaalit (8.5.2015/563)

12 luku

Europarlamenttivaalit

III OSA

ERINÄISET SÄÄNNÖKSET

13 luku

Täydentävät säännökset

183 §

Kielto hakea muutosta puolueen päätökseen

Yhdistyslain säännöksiä yhdistyksen päätöksen mitättömyydestä tai moittimisesta ei sovelleta puolueen tai sen piiri-, perus- tai muun järjestön päätökseen, joka koskee ehdokkaiden asettamista vaaleihin siihen liittyvine menettelyineen tai ehdokashakemusta.

184 § (28.6.2013/496)

Vaaliasiamiesten ja vaalitarkkailijoiden läsnäolo-oikeus

Puolueiden ja yhteislistojen sekä yhteislistaan kuulumattomien valitsijayhdistysten vaaliasiamiehillä taikka heidän kutakin vaaliviranomaista varten erikseen kirjallisesti valtuuttamillaan henkilöillä on oikeus olla läsnä vaalipiirilautakunnan, aluevaalilautakunnan, kunnan keskusvaalilautakunnan ja vaalilautakunnan kokouksissa, jotka pidetään ehdokkaiden numeroiden määräämistä, äänestyslippujen järjestämistä tai laskemista taikka vaalien tuloksen määräämistä varten. (29.6.2021/649)

Oikeusministeriö voi valtuuttaa kotimaisen tai ulkomaisen vaalitarkkailijan koko maan alueelle ja kunnan keskusvaalilautakunta kunnan alueelle. Vaalitarkkailijalla on oikeus olla läsnä silloin kun tässä laissa tarkoitettu vaaliviranomainen suorittaa tehtäviään.

185 § (29.6.2021/649)

Vaaliviranomaisen rikosoikeudellinen vastuu

Vaalipiirilautakunnan, aluevaalilautakunnan, kunnan keskusvaalilautakunnan, vaalilautakunnan ja vaalitoimikunnan jäsenen, vaalitoimitsijaan sekä muuhun henkilöön sovelletaan rikosoikeudellista virkavastuuta koskevia säännöksiä hänen toimiessaan tässä laissa tarkoitettuna vaaliviranomaisena.

186 §

Rikokset vaaleissa

Rangaistus vaalirikoksesta, vaalilahjonnasta, vilpillisestä äänestämisestä ja vaalituloksen vääristämisestä säädetään rikoslain 14 luvun 1–4 §:ssä.

187 § (28.6.2013/496)

Otteen tai jäljennöksen antaminen

Jos tässä laissa tarkoitettu asiakirjasta annetaan ote tai jäljennös muulle kuin sille, jota asiakirja koskee, taikka tässä laissa tarkoitettuja tai siitä johtuvia tehtäviä hoitavalle viranomaiselle, siitä on jätettävä henkilötunnus pois. Tietojen massaluvutuksesta säädetään erikseen.

188 §

Kustannusten jako vaaliviranomaisten välillä (5.4.2002/247)

Oikeusministeriö vastaa:

- 1) äänioikeusrekisterin, valtakunnallisen ehdokasrekisterin ja äänestyspaikkarekisterin sekä muiden vaaleissa käytettävien oikeusministeriön tietojärjestelmien ja tuloslaskentaohjelmistojen kustannuksista;
- 2) ilmoituskorttien laatimisesta ja niiden lähettämisestä äänioikeutetuille aiheutuneista kustannuksista;
- 3) äänestyslippujen, vaaliluetteloiden ja muiden vaaliasiakirjojen sekä

vaalileimasinten, sinetöimisvälineiden ja vaaliurnien valmistamisesta sekä niiden lähettämisestä kuntien keskusvaalilautakunnille sekä lisäksi kirjeäänestysasiakirjojen lähettämisestä äänioikeutetuille aiheutuneista kustannuksista; (14.12.2017/939)

- 4) 62 §:ssä tarkoitettujen ennakkoäänestyksen lähetekuorten postittamisesta aiheutuneista kustannuksista;
- 5) ennakkoäänestyksen järjestämisestä ulkomailla aiheutuvista kustannuksista;
- 6) vaalipiirilautakuntien kuluista.

(5.4.2002/247)

Hyvinvointialue vastaa aluevaalilautakunnan toiminnasta aiheutuneista kustannuksista. (29.6.2021/649)

Kunta vastaa kunnan keskusvaalilautakunnan, vaalilautakuntien, vaalitoimikuntien, yleisten ennakkoäänestyspaikkojen vaalitoimitsijoiden ja kotiaäänestyksen vaalitoimitsijoiden toiminnasta aiheutuneista sekä muista kuin 1 momentissa tarkoitetuista vaalien toimittamisesta aiheutuneista kustannuksista. Muissa kuin kuntavaaleissa oikeusministeriö suorittaa kunnalle kertakorvauksena ministeriön vahvistaman euromäärän jokaiselta vaaleista äänioikeutetulta kunnan asukkaalta. Aluevaaleissa hyvinvointialue korvaa kunnalle ne kustannukset, jotka aiheutuvat pelkästään aluevaaleista. (29.6.2021/649)

Muu viranomainen vastaa sille kuuluvien tehtävien suorittamisesta aiheutuvista muista kuin 1 momentissa tarkoitetuista kustannuksista.

189 § (28.6.2013/496)

Vaalipäivän ja määräpäivän siirtyminen

Jos vaalipäivä sattuu uudenvuodenaatoksi tai -päiväksi, loppiaiseksi, vapunaatoksi tai -päi-

väksi, helluntaipäiväksi, itsenäisyyspäiväksi, jouluaatoksi tai ensimmäiseksi tai toiseksi joulupäiväksi, vaalipäivän äänestys järjestetään seuraavana sunnuntaina. Jos vaalipäivä sattuu pääsiäispäiväksi tai pääsiäispäivän jälkeiseksi sunnuntaiksi, vaalipäivän äänestys järjestetään pääsiäispäivää edeltävänä sunnuntaina.

Jos määräpäivä, joka on säädetty tai määrätty muuta kuin vaalipäivän äänestystä, ennakkoäänestyksen aloittamista tai lopettamista, vaaleja toimittamatta valittavien valtuutettujen valituksi julistamista tai vaalien tuloksen vahvistamista varten, sattuu pyhäpäiväksi tai arkilauantaiksi taikka juhannus- tai jouluaatoksi, pidetään seuraavaa arkipäivää määräpäivänä. Oikeusministeriöllä on tarvittaessa oikeus siirtää tällainen määräpäivä lähinnä soveliaaksi päiväksi, jos vaalit on valituksen johdosta määrätty uusittaviksi tai jos on määrätty toimitettaviksi uudet eduskuntavaalit tai valtuutettujen täydennysvaalit taikka jos presidentinvaali on määrätty aloitettavaksi uudelleen tai valtuutettujen vaalit toimitettaviksi uutena aikana.

190 §

Vammaisten kuljetuspalvelut

Vammaisten äänestäjien kuljetuksesta äänestys- tai ennakkoäänestyspaikalle on voimassa, mitä vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista annetussa laissa (380/1987) säädetään kuljetuspalveluista.

191 §

Jäsenjärjestösuhteessa olevat puolueet

Jos jotkin oikeusministeriössä pidettävään puoluekisteriin merkityistä puolueista ovat toisiinsa sellaisessa suhteessa kuin puoluelain 2 §:n 2 momentissa tarkoitetaan, niitä pidetään tätä lakia sovellettaessa yhtenä puolueena.

192 § (29.11.2019/1132)**Ahvenanmaan valtionviraston toimivalta****193 §****Kaavat**

Oikeusministeriö vahvistaa tarvittavat kaavat vaaleissa käytettävillä asiakirjoille ja lomakkeille sekä antaa tarkemmat ohjeet ehdokaslistojen yhdistelmän ja presidentinvaalin ehdokasluettelon muodosta.

194 §
**Ehdokasasettelun aikataulu
poikkeuksellisenä aikana toimitettavissa
vaaleissa**
195 § (21.12.2007/1263)**Tarkemmat säännökset**

Tarkempia säännöksiä tässä laissa tarkoitettujen vaaliviranomaisten tehtävistä annetaan tarvittaessa oikeusministeriön asetuksella.

14 luku**Voimaantulo- ja siirtymäsäännökset****196 §****Voimaantulo**

Tämä laki tulee voimaan 8 päivänä lokakuuta 1998.

Tällä lailla kumotaan seuraavat lait niihin myöhemmin tehtyine muutoksineen:

- 1) kansanedustajain vaaleista 13 päivänä kesäkuuta 1969 annettu laki (391/1969);
- 2) tasavallan presidentin vaalista 22 päivänä heinäkuuta 1991 annettu laki (1076/1991);
- 3) 12 päivänä toukokuuta 1972 annettu kunnallisvaalilaki (361/1972); sekä
- 4) Suomesta Euroopan parlamenttiin valittavien edustajien vaaleista 3 päivänä maaliskuuta 1995 annettu laki (272/1995).

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

197 §**Siirtymäsäännökset**

Laki hyvinvointialueesta 611/2021

23 §

Aluevaalit

Valtuutetut ja varavaltuutetut aluevaltuustoon valitaan hyvinvointialueella toimitettavissa vaaleissa (aluevaalit). Aluevaltuuston toimikausi on neljä vuotta ja se alkaa vaalivuoden kesäkuun alusta.

Aluevaalit toimitetaan välittöminä, salaisina ja suhteellisin. Kaikilla äänioikeutetuilla on yhtäläinen äänioikeus.

Aluevaalien toimittamisesta säädetään vaalilaissa (714/1998).

24 §

Valtuutettujen lukumäärä

Valtuutettujen lukumäärästä päättää aluevaltuusto. Valtuutettuja valitaan pariton lukumäärä hyvinvointialueen asukasluvun perusteella seuraavasti:

Asukasluku	Valtuutettuja vähintään
enintään 200 000	59
200 001–400 000	69
400 001–600 000	79
yli 600 000	89

Jollei aluevaltuusto tee päätöstä valtuutettujen lukumäärästä, valtuutettuja valitaan laissa säädetty vähimmäismäärä. Aluevaltuuston päätös vähimmäismäärää suuremmasta lukumäärästä tai aiemman päätöksen muuttamisesta on ilmoitettava oikeusministeriölle vaalivuotta edeltävän vuoden loppuun mennessä. Aluevaltuuston päätös valtuutettujen määrästä voidaan panna täytäntöön ennen kuin se on saanut lainvoiman.

Tässä pykälässä tarkoitettu asukasluku mää-

räytyy väestötietojärjestelmästä ja Digi- ja väestötietoviraston varmennepalveluista annetussa laissa (661/2009) tarkoitettuun väestötietojärjestelmään vaalivuotta edeltävän vuoden marraskuun 30 päivän päätyessä talletettujen tietojen mukaan.

25 §

Varavaltuutetut

Valtuutetuille valitaan varavaltuutettuja jokaisen vaaleissa esiintyneen vaaliliiton, puolueen ja yhteislistan ensimmäisistä valitsematta jääneistä ehdokkaista sama määrä kuin valtuutettuja, kuitenkin vähintään kaksi. Yhteislistan ulkopuolella olleen valitsijayhdistyksen ehdokkaana valitulla valtuutetulla ei ole varavaltuutettua.

Jos valtuutetun on todettu menettäneen vaalikelpoisuutensa, hänet on vapautettu toimestaan tai hän on kuollut, aluevaltuuston puheenjohtaja kutsuu hänen sijaansa jäljellä olevaksi toimikaudeksi asianomaisen vaaliliiton, puolueen tai yhteislistan järjestyksessä ensimmäisen vielä valtuutetuksi kutsumattoman varavaltuutetun.

Jos aluevaltuusto ei ole päätösvaltainen valtuutettujen ja varavaltuutettujen esteellisyyden vuoksi, aluevaalilautakunnan on aluevaltuuston puheenjohtajan pyynnöstä määrättävä uusia varavaltuutettuja noudattaen, mitä 1 momentissa ja vaalilain 143 m §:ssä säädetään. Näin määrätyt varavaltuutetut osallistuvat aluevaltuuston kokoukseen niissä asioissa, joissa valtuutetut ja varavaltuutetut ovat esteellisiä.

28 §

Äänioikeus aluevaaleissa ja äänestys-oikeus hyvinvointialueen kansanäänestyksessä

Äänioikeus aluevaaleissa on sillä Suomen, muun Euroopan unionin jäsenvaltion, Islannin

ja Norjan kansalaisella, joka viimeistään vaalipäivänä täyttää 18 vuotta ja jonka kotikunta-laissa tarkoitettu kotikunta kuuluu kyseiseen hyvinvointialueeseen väestötietojärjestelmässä olevien tietojen mukaan 51. päivänä ennen vaalipäivää päivän päättyessä. Äänioikeus aluevaaleissa on myös muulla edellä säädetyt edellytykset täyttävällä ulkomaalaisella, jos hänellä mainittuna ajankohtana on ollut kotikunta Suomessa vähintään kahden vuoden ajan.

Äänioikeus aluevaaleissa on lisäksi sillä Euroopan unionin tai Suomessa toimivan kansainvälisen järjestön palveluksessa olevalla henkilöllä ja hänen perheenjäsenellään, joka viimeistään vaalipäivänä täyttää 18 vuotta ja jolla on asuinpaikka hyvinvointialueeseen kuuluvassa kunnassa väestötietojärjestelmässä olevien tietojen mukaan 51. päivänä ennen vaalipäivää päivän päättyessä, jos:

- 1) hänen tietonsa on hänen pyynnöstään talletettu väestötietojärjestelmään väestötietojärjestelmästä ja Digi- ja väestötietoviraston varmennepalveluista annettussa laissa säädetyllä tavalla; ja
- 2) hän on kirjallisesti ilmoittanut Digi- ja väestötietovirastolle viimeistään 52. päivänä ennen vaalipäivää ennen kello 16:ta haluavansa käyttää äänioikeuttaan aluevaaleissa tai kuntavaaleissa tai ei ole kirjallisesti peruuttanut aikaisempaa ilmoitustaan.

Äänestysosoikeuteen hyvinvointialueella toimitettavassa kansanäänestyksessä sovelletaan, mitä 1 ja 2 momentissa säädetään äänioikeudesta aluevaaleissa.

76 §

Yleinen vaalikelpoisuus

Vaalikelpoinen hyvinvointialueen luottamustoimeen on henkilö:

- 1) joka on kyseisen hyvinvointialueen asukas;
- 2) jolla on jollakin hyvinvointialueella äänioikeus aluevaaleissa sinä vuonna, jona valtuutetut valitaan tai vaali muuhun luottamustoimeen toimitetaan; ja
- 3) jota ei ole julistettu vajaavaltaiseksi.

77 §

Vaalikelpoisuus aluevaltuustoon

Vaalikelpoinen aluevaltuustoon ei ole:

- 1) valtion virkamies, joka hoitaa välittömästi hyvinvointialuetta koskevia valvontatehtäviä;
- 2) hyvinvointialueen palveluksessa oleva henkilö, joka toimii aluehallituksen tai lautakunnan tehtäväalueen tai hyvinvointialueen liikelaitoksen johtavassa tehtävässä tai sellaiseen rinnastettavassa vastuullisessa tehtävässä;
- 3) hyvinvointialueen määräysvallassa olevan yhteisön tai säätöön palveluksessa oleva henkilö, joka asemaltaan voidaan rinnastaa 2 kohdassa tarkoitettuun hyvinvointialueen palveluksessa olevaan henkilöön;
- 4) hyvinvointiyhtymän jäsenenä olevan hyvinvointialueen aluevaltuuston osalta hyvinvointiyhtymän palveluksessa oleva henkilö, joka asemaltaan voidaan rinnastaa 2 kohdassa tarkoitettuun hyvinvointialueen palveluksessa olevaan henkilöön.

Edellä 1 momentissa tarkoitettussa palvelussuhteessa oleva on kuitenkin vaalikelpoinen valtuutetuksi, jos palvelussuhde päättyy ennen kuin valtuutettujen toimikausi alkaa.

Laki sosiaali- ja terveydenhuoltoa ja pelastustoimea koskevan uudistuksen toimeenpanosta ja sitä koskevan lainsäädännön voimaanpanosta 616/2021

16 §

Ensimmäiset aluevaalit

Ensimmäiset aluevaalit toimitetaan sunnuntaina 23 päivänä tammikuuta 2022. Vaaleissa valittavan aluevaltuuston toimikausi alkaa 1 päivänä maaliskuuta 2022 ja kestää 31 päivään toukokuuta 2025. Vaaleissa valitaan valtuutettuja kullakin hyvinvointialueella hyvinvointialueesta annetun lain 24 §:n 1 momentissa tarkoitettu vähimmäismäärä. Mainitun pykälän 3 momentissa tarkoitettu asukasluvun määräytymisajankohta on 31 päivä elokuuta 2021.

Ensimmäisiä aluevaaleja varten kukin aluehallintovirasto asettaa viipymättä tämän lain tultua voimaan kutakin toimialueensa hyvinvointialuetta varten aluevaalilautakunnan, jonka jäsenten tulee mahdollisuuksien mukaan edustaa hyvinvointialueen alueen kunnissa edellisissä kuntavaaleissa ehdokkaita asettaneita äänestäjäryhmiä. Tähän aluevaalilautakuntaan sovelletaan muutoin, mitä vaalilain (714/1998) 12 a ja 12 b §:ssä säädetään.

Ensimmäisissä aluevaaleissa Helsingin kaupunki järjestää alueellaan ennakkoäänestyksen vaalilain 9 §:n 1 momentin 1 ja 3 kohdassa tarkoitetuissa ennakkoäänestyspaikoissa.

Ensimmäisissä aluevaaleissa oikeusministeriö suorittaa kunnalle vaalilain 188 §:n 3 momentissa tarkoitetun kertakorvauksen.

LIITE 1d

Hallintolain säännöksiä esteellisyydestä sovelletaan keskusvaalilautakuntaan. Hallintolain muita säännöksiä, joita ei ole tässä esitetty, sovelletaan kaikkien vaaliviranomaisten toimintaan.

HALLINTOLAKI 6.6.2003/434

27 §

Esteellisyys

Virkamies ei saa osallistua asian käsittelyyn eikä olla läsnä sitä käsiteltäessä, jos hän on esteellinen.

Mitä virkamiehen esteellisyydestä säädetään, koskee myös monijäsenen toimielimen jäsentä ja muuta asian käsittelyyn osallistuvaa sekä tarkastuksen suorittavaa tarkastajaa.

28 §

Esteellisyyserusteet

Virkamies on esteellinen:

- 1) jos hän tai hänen läheisensä on asianosainen;
- 2) jos hän tai hänen läheisensä avustaa taikka edustaa asianosaista tai sitä, jolle asian ratkaisusta on odotettavissa erityistä hyötyä tai vahinkoa;
- 3) jos asian ratkaisusta on odotettavissa erityistä hyötyä tai vahinkoa hänelle tai hänen 2 momentin 1 kohdassa tarkoitetulle läheiselleen;
- 4) jos hän on palvelussuhteessa tai käsiteltävään asiaan liittyvässä toimeksiantosuhteessa asianosaiseen tai siihen, jolle asian ratkaisusta on odotettavissa erityistä hyötyä tai vahinkoa;

5) jos hän tai hänen 2 momentin 1 kohdassa tarkoitettu läheisensä on hallituksen, hallintoneuvoston tai niihin rinnastettavan toimielimen jäsenenä taikka toimitusjohtajana tai sitä vastaavassa asemassa sellaisessa yhteisössä, säätiössä, valtion liikelaitoksessa tai laitoksessa, joka on asianosainen tai jolle asian ratkaisusta on odotettavissa erityistä hyötyä tai vahinkoa;

6) jos hän tai hänen 2 momentin 1 kohdassa tarkoitettu läheisensä kuuluu viraston tai laitoksen johtokuntaan tai siihen rinnastettavaan toimielimeen ja kysymys on asiasta, joka liittyy tämän viraston tai laitoksen ohjaukseen tai valvontaan; tai

7) jos luottamus hänen puolueettomuuteensa muusta erityisestä syystä vaarantuu.

Läheisellä tarkoitetaan 1 momentissa:

- 1) virkamiehen puolisoa ja virkamiehen lasta, lapsenlasta, sisarusta, vanhempaa, isovanhempaa ja virkamiehelle muuten erityisen läheistä henkilöä samoin kuin tällaisen henkilön puolisoa;
- 2) virkamiehen vanhempien sisarusta sekä hänen puolisoaan, virkamiehen sisarusten lapsia ja virkamiehen entistä puolisoa; sekä
- 3) virkamiehen puolison lasta, lapsenlasta, sisarusta, vanhempaa ja isovanhempaa samoin kuin tällaisen henkilön puolisoa sekä virkamiehen puolison sisarusten lapsia.

Läheisenä pidetään myös vastaavaa puoliskulaista. Puolisoilla tarkoitetaan aviopuolisoita sekä avioliitonomaisissa olosuhteissa ja rekisteröidyssä parisuhteessa eläviä henkilöitä.

29 §

Esteellisyyden ratkaiseminen

Virkamiehen esteellisyyttä koskeva kysymys on ratkaistava viipymättä.

Virkamies ratkaisee itse kysymyksen esteellisyydestään. Monijäsenisen toimielimen jäsenen ja esittelijän esteellisyydestä päättää kuitenkin toimielin. Monijäseninen toimielin päättää myös muun läsnäoloon oikeutetun esteellisyydestä. Jäsen tai esittelijä saa osallistua esteellisyyttään koskevan asian käsittelyyn vain, jos toimielin ei olisi ilman häntä päätösvaltainen eikä hänen tilalleen ole ilman huomattavaa viivytystä saatavissa esteetöntä henkilöä.

Esteellisyyttä koskevaan päätökseen ei saa hakea erikseen oikaisua eikä muutosta valittamalla.

30 §

Asian käsittelyn jatkaminen

Esteellisen virkamiehen tilalle on viipymättä määrättävä esteetön virkamies. Virkamies saa kuitenkin käsitellä kiireellisen asian, jonka ratkaisuun esteellisyys ei voi vaikuttaa.

LIITE 2a

Vaalitietojärjestelmä

Valdatasystemet

VAALILUETTELO

(tilanne I) 19.1.2022 klo 19:00

VALLÄNGD

(läge I) 19.1.2022 kl 19:00

Aluevaalit 2022**Välfärdsområdesvalet 2022**

922 Vesilahti
Vesilahti

ÄÄNESTYSALUE:

001 Kirkonkylä

RÖSTNINGSSOMRÅDE:

001 Kirkonkylä

LASKELMA UTRÄKNING 922/001

AV-2022	Tilanne 1 Läge 1 19.1.2022 klo 19:00 19.1.2022 kl 19:00			Tilanne 2 Läge 2 21.1.2022 klo 19:00 21.1.2022 kl 19:00		
OV-2022	Miehet - Män	Naiset - Kvinnor	Yhteensä - Totalt	Miehet - Män	Naiset - Kvinnor	Yhteensä - Totalt
Äänioikeutettuja						
Röstberättigade						
Suomen kansalaiset	691	701	1392			
Finska medborgare						
Muut EU-kansalaiset	14	9	23			
Andra EU-medborgare						
Norjan ja Islannin kansalaiset	0	0	0			
Medborgare av Norge och Island						
Muiden maiden kansalaiset	5	3	8			
Medborgare av andra länder						
Yhteensä	710	713	1423			
Totalt						
Ennakkoon ja kirjeitse äänestäneet						
Röstande på förhand och per brev						
Suomen kansalaiset	134	162	296			
Finska medborgare						
Muut EU-kansalaiset	1	0	1			
Andra EU-medborgare						
Norjan ja Islannin kansalaiset	0	0	0			
Medborgare av Norge och Island						
Muiden maiden kansalaiset	0	0	0			
Medborgare av andra länder						
Yhteensä	135	162	297			
Totalt						
Vaalipäivänä äänioikeutetut						
Röstberättigade på valdagen						
Suomen kansalaiset	557	539	1096			
Finska medborgare						
Muut EU-kansalaiset	13	9	22			
Andra EU-medborgare						
Norjan ja Islannin kansalaiset	0	0	0			
Medborgare av Norge och Island						
Muiden maiden kansalaiset	5	3	8			
Medborgare av andra länder						
Yhteensä	575	551	1126			
Totalt						
Vaalipäivänä äänestäneet						
Röstande på valdagen						
Suomen kansalaiset						
Finska medborgare						
Muut EU-kansalaiset						
Andra EU-medborgare						
Norjan ja Islannin kansalaiset						
Medborgare av Norge och Island						
Muiden maiden kansalaiset						
Medborgare av andra länder						
Yhteensä						
Totalt						
Vaaleissa äänestäneet						
Röstande på valet						
Suomen kansalaiset						
Finska medborgare						
Muut EU-kansalaiset						
Andra EU-medborgare						
Norjan ja Islannin kansalaiset						
Medborgare av Norge och Island						
Muiden maiden kansalaiset						
Medborgare av andra länder						
Yhteensä						
Totalt						

Ohje keskusvaalilautakunnalle:

Jos ennakköäänestys tai kirjäänestys hyväksytään vaaliluettelon tulostamisen jälkeen, merkitse ennakkoon äänestäneen kohdalle E-kirjain sarakkeeseen, jossa on vaalien nimilyhenne ja vuosiluku (lisätietoa vaaliohjeessa nro 1).

Anvisning till centralvalnämnden:

Om en förhandsröstning eller en brevöstning godkänns efter att valängden har skrivits ut, ska du vid personen som röstat på förhand anteckna ett E i kolumnen med valets namnförkortning och årtal (mer information om detta i valanvisning nr. 1).

VAALILUETTELO - VALLÄNGD

Kunta
Kommun

922

Vesilahti
Vesilahti

Äänestysalue
Röstningsområde

001

Kirkonkylä
Kirkonkylä

Älä irrota vaaliluettelosta sivuja - Skij inte sidorna ur vallängden

Ei käytössä Inte i bruk	AV-2022 OV-2022	Sukupuoli Kön	Henkilötunnus Personbeteckning	Sukunimi ja etunimet Släktnamn och förnamn	Asuinmaa Bostadsland	Kansalaisuus Medborgarskap	Huomautuksia Anmärkningar
				AALTO ESSI KAARINA			
				AALTO TARJA EEVA KAARINA			
		M		AALTONEN ERKKI ANTERO			
				AALTONEN IRENE KAARINA			
				AALTONEN PIRKKO TUULIKKI			
		M		AHDE ARI JOHANNES			
				AHDE HEIDI MARJATTA			
		M		AHDE OIVA ARMAS			
				AHDE RIITTA ELINA			
		M		AHOLA TEEMU JUSSI			
		M		AHONEN AARNO TAPANI			
				AHONEN ERJA BIRGITTA			
		M		AHONEN JOUNI PEKKA			
				AHONEN LAURA MARI			
		M		AHONEN TUOMO TAPIO			
		M		AHTIAINEN BORIS			
				AHTIAINEN KATRI JOHANNA			
				AINASOJA SIRPA-LEENA HANNELE			
				ALA-NIKKOLA MARJA ANNIKKI			
		M		ALA-ORVOLA ANTTI-JUHANI GABRIEL			
		M		ALA-ORVOLA MAURI YLERMI			
		M		ALA-ORVOLA PENTTI JAAKKO ALEKSI			
				ALA-ORVOLA TIIA SUSANNA ELISABETH			
				ALA-UOTILA ANNA EMILIA			
				ALAKOSKI SANNA-SINIKKA			
				ALAROVA JENNI MARJAANA			
		M		ALENTOLA JONI MIKAEL			
		M		ALENTOLA KALEVI JOHANNES			
				ALENTOLA KARIN ANNA BEATA			
		M		ALENTOLA OLLI KULLERVO			
				ALENTOLA PIRJO RIITTA			
				ALENTOLA REETTA HENRIIKKA			
				ALI-TOLPPA RAIJA SILJA			
				ALLONEN MAILIS ANNELI			
		M		ALLONEN TAPIO ANTERO			
				ANGEROV EEVA TUULIA			
				ANNALA HELVI HELIANNA			
				ANTILA EVELIINA			
		Yhteensä/Tillsammans					
		joista miehiä/varav män					

Vaalilomake nro 2 / Valblankett nr 2

Sivu
Sida

1/32

Ohje paperisen vaaliluettelon sitomisesta

Vaaliluettelo lähetetään keskusvaalilautakunnalle yhtenä tai useampana pakettina. Pakettien lukumäärä riippuu kunnan äänioikeutettujen määrästä.

Paketissa ensimmäisenä ovat vaaliluettelot äänestysalueittain. Äänestysalueet on eroteltu toisistaan sinireunaisilla papereilla. Ennakkoon äänestäneiden luettelot ovat äänestysalueittain vaaliluetteloiden jälkeen. Molemmat osiot ovat äänestysalueiden numerojärjestyksessä.

Keskusvaalilautakunnan tulee erottaa paketissa olevat vaaliluettelot asianomaisille äänestysalueille. Oikeusministeriö lähettää vaalimateriaalitoimituksen yhteydessä keskusvaalilautakunnalle sen tilaaman määrän sidontatarvikkeita vaaliluettelon yhtenäisenä pysymisen varmistamiseksi. Sitomiseen voidaan käyttää joko valkoisia muovisinettejä tai sinisiä muovisia arkistohaarukoita taikka molempia samanaikaisesti.

Kunta voi halutessaan kansioda vaaliluettelot. Vaaliluettelon yläreunassa on erillinen reikä sinettiä varten. Käsittelyä helpottaa, mikäli sinetissä oleva levy kiinnitetään kansioon teipillä.

Mikäli äänestysalueen nippu on ohut, saattaa olla helpointa käyttää kansioden sijasta muovisia arkistohaarukoita. Arkistohaarukoilla ja niiden mukana tulevilla tarroilla voi varmistaa vaaliluettelon eheyden. Arkistohaarukka on myös mahdollista pujottaa ennen paketoitimuovin poistamista helpottamaan äänestysalueisiin jakoa.

Jos vaalilautakunta aikoo osittaa vaaliluettelon vaalipäivänä, voidaan ositus ja sen mukainen sitominen suorittaa jo valmiiksi keskusvaalilautakunnassa. Vaaliluettelo on valmiiksi laadittu siten, että se voidaan helposti jakaa kahteen osaan niin, että ensimmäisessä osassa ovat äänioikeutetut, joiden sukunimi alkaa kirjaimilla A-L ja toisessa osassa äänioikeutetut, joiden sukunimi alkaa kirjaimilla M-Ö. Tästä johtuen kaikissa vaaliluetteloissa on tyhjä väli kirjainten L ja M välillä. Vaaliluettelon voi kuitenkin osittaa myös muusta kohdasta, esimerkiksi A-Nie ja Nif-Ö.

Sinetöintivälineiden käyttöä on hyvä harjoitella tavallisilla paperinipuilla etukäteen, koska vaaliluetteloiden käsittelyn on oltava virheetöntä ja sujuvaa.

Vaaliluettelon paperi on arkistokelpoista muovia, joten se kestää kosteutta ja repimistä tavallista paperia paremmin. Paperille voi tehdä merkintöjä normaaleilla kynillä. Selausta helpottamaan reunaan voi merkitä eri kirjainten alkukohtia esimerkiksi tarrareunaisilla papereilla.

LIITE 3

Lähettiläjä

Digi- ja väestötietovirasto
Lintulahdenkuja 2 D
00530 HELSINKI
FINLAND

puh. 0295 536 220

Vastaanottaja

Tavallinen
Tiina Marita
Hernetie 25
01300 VANTAA
FINLAND

Hyvinvointialue, jossa Sinulla on äänioikeus

Vantaan ja Keravan hyvinvointialue

Kunta, äänestysalue sekä vaalipäivän äänestyspaikka

Vantaa
312 Tikkurila
Vantaan opistotalo
Lummetie 5

Vaalipäivän äänestysaika

23.1.2022 klo 9.00–20.00

Tietolähde: Väestötietojärjestelmä 3.12.2021

Äänestäminen yleisessä äänestyspaikassa

Voit äänestää **joko vaalipäivänä** tässä ilmoituksessa mainitussa äänestyspaikassa **tai ennakköäänestysaikana** missä tahansa yleisessä ennakköäänestyspaikassa kotimaassa tai ulkomailla. Tämän ilmoituksen liitteenä on luettelo lähialueellasi sijaitsevista yleisistä ennakköäänestyspaikoista. Kaikki yleiset ennakköäänestyspaikat kotimaassa ja ulkomailla: www.vaalit.fi tai oikeusministeriön maksuton vaalipalvelunumero **0800 9 4770**.

Ennakköäänestys laitoksessa ja kotiaänestys

Voit äänestää ennakkoon laitoksessa, jos olet siellä hoidettavana tai sinne otettuna. Jos kykyäsi liikkua tai toimia on siinä määrin rajoittunut, että et pääse äänestyspaikalle ilman kohtuuttomia vaikeuksia, voit tietyin edellytyksin äänestää ennakkoon kotonasi. Kotiaänestykseen oikeutetun henkilön kanssa samassa taloudessa asuva omaishoitaja voi tietyin edellytyksin äänestää samalla kertaa. **Kotiaänestykseen tulee ilmoittautua viimeistään tiistaina 11.1.2022 ennen kello 16 kotikuntasi keskusvaalilautakunnalle** (yhteystiedot kääntöpuolella) puhelimitse tai kirjallisesti. Tarkemmat ohjeet kotiaänestyksestä: www.vaalit.fi/aanestaminen-kotona.

Mitä on otettava mukaan äänestykseen?

Vaalilain (714/1998) mukaan äänestäjä on velvollinen esittämään vaalivirkailijalle selvityksen henkilöllisyydestään. Ota siis mukaasi todistus henkilöllisyydestäsi (henkilökortti, passi, ajokortti tai muu vastaava asiakirja). Jos

Ilmoitus äänioikeudesta aluevaaleissa

Sinulla on äänioikeus 23.1.2022 toimitettavissa aluevaaleissa tässä ilmoituksessa mainitulla hyvinvointialueella.

Voit äänestää **joko vaalipäivänä** tässä ilmoituksessa mainitussa äänestyspaikassa **tai ennakköäänestysaikana** missä tahansa yleisessä ennakköäänestyspaikassa kotimaassa tai ulkomailla taikka tietyin edellytyksin laitos- tai kotiaänestyksessä. Jos asut tai olet ulkomailla ennakköäänestyksen ja vaalipäivän ajan, voit vaihtoehtoisesti äänestää kirjeitse ulkomailta. Tarkemmat äänestysohjeet löytyvät tämän sivun alaosasta sekä kääntöpuolelta.

Sinun on todistettava henkilöllisyytesi äänestäessäsi.

Ennakköäänestyksen ajanjakso.

Ennakköäänestyspaikka voi olla avoinna lyhyemmän ajan.

Suomessa 12. - 18.1.2022 ja

ulkomailla 12. - 15.1.2022

Yleiset ennakköäänestyspaikat aukioaloikoineen

www.vaalit.fi ja tämän ilmoituksen liite

sinulla ei ole henkilöllisyyttä osoittavaa asiakirjaa, voit saada poliisilaitokselta maksuttoman, väliaikaisen henkilökortin äänestämistä varten. Sitä hakiessasi tarvitset kaksi passikuvaa.

Ketä ehdokasta voit äänestää?

Aluevaaleissa sinun tulee äänestää tässä ilmoituksessa mainitun oman hyvinvointialueesi ehdokasta. Kunkin hyvinvointialueen ehdokkaat esitetään hyvinvointialueen ehdokaslistojen yhdistelmässä, joka on nähtävillä äänestyskopeissa. Ennakköäänestyspaikoissa ovat nähtävillä tiedot kaikkien hyvinvointialueiden ehdokaslistojen yhdistelmästä, kuitenkin siten, että äänestyskopissa on aina sen hyvinvointialueen ehdokaslistojen yhdistelmä, jonka alueella ennakköäänestyspaikka sijaitsee. Kaikkien hyvinvointialueiden ehdokastiedot ovat nähtävissä myös osoitteesta www.vaalit.fi.

Kirjeäänestys

Voit äänestää kirjeitse ulkomailta, jos asut tai olet ulkomailla ennakköäänestyksen ja vaalipäivän ajan eikä sinulla siten ole mahdollisuutta äänestää Suomessa etkä voi tai halua äänestää ulkomailla olevassa yleisessä ennakköäänestyspaikassa. Kirjeäänestystä varten sinun tulee tilata haluamaasi **ulkomailla olevaan osoitteeseen** kirjeäänestysasiakirjat oikeusministeriön tilauspalvelusta. Tilaus tulee tehdä kirjallisesti ministeriön vahvistamalla lomakkeella. Tilauslomake ja tilausohjeet löytyvät sivustolta www.vaalit.fi/kirjeaanestys.

Lisätietoa äänestämisestä:

www.vaalit.fi

Tietoa myös muilla kielillä.

Information also in other languages.

0800 9 4770

Oikeusministeriön maksuton
vaalipalvelunumero

**Kotikuntasi
keskusvaalilautakunta**

Yhteystiedot kääntöpuolella

**Äänioikeutta koskevilla
asioissa Digi- ja väestötietovirasto**

Yhteystiedot tämän sivun yläosassa

VAALIPÖYTÄKIRJA

1

VAALIT	Vaalien nimi
	<i>ALUEVAALIT 2022</i>
	Vaalipiiri
	<i>PIRKANMAAN HYVINVOINTIALUE</i>
	Kunta tai kaupunki
	<i>VESILAHTI</i>
	Äänestysalueen tunnus ja mahdollinen nimi
	<i>002 NARVA</i>

VAALILAUTAKUNNAN KOKOONPANO	Puheenjohtaja
	<i>AATOS VAINIKAINEN</i>
	Varapuheenjohtaja
	<i>VOITTO HULKKO</i>
	Jäsenet
	<i>KATRI KUOPPALA</i>
	<i>VILHO VAHE</i>
	<i>PAULI PELTONEN</i>
	Varajäsenet sijaantulojärjestyksessä
	<i>TAIMI MYKKÄNEN</i>
	<i>JORMA OTILA</i>
	<i>VILJA LEHTONEN</i>
	<i>MINNA TAIPALE</i>
	<i>PEKKA PAALASMAA</i>
VAALIAVUSTAJAT	Vaalilautakunnan nimeämät vaaliavustajat
	<i>TAUNO HELENIUS</i>
	<i>HANNA MARTTILA</i>
	Äänestäjien omat vaaliavustajat
	<i>OKE EKHOLMIN AVUSTAJANA</i>
	<i>TOIMII REETTA EKHOLM</i>
AVUSTAVA HENKILÖSTÖ	Avustava henkilöstö (VaaliL 16.3 §)
PÖYTÄKIRJANPITÄJÄ	<i>PAULI PELTONEN</i>

ÄÄNIOKEUTETTUJEN LUKUMÄÄRÄ	Vaaliluettelon mukaan äänestysalueella on äänioikeutettuja:	Miehiä 105	Naisia 102	Yhteensä 207
ENNAKKOON ÄÄNESTÄNEIDEN LUKUMÄÄRÄ	Ennakkoon oli vaaliluettelon mukaan äänestänyt:	Miehiä 35	Naisia 40	Yhteensä 75
VAALIPÄIVÄN ÄÄNESTYKSEN ALOITTAMINEN	Vaalipäivän äänestys aloitettiin kello 9. Vaalilautakunnan ☒ puheenjohtaja ☐ varapuheenjohtaja näytti läsnäolueille äänestäjille, että vaaliuurna oli tyhjä, ja sulki uurnan. ☐ Vaalilautakunta käytti sähköistä vaaliluetteloa.			
VAALIPÄIVÄN ÄÄNESTYKSEN PÄÄTTÄMINEN	Vaalilautakunnan ☒ puheenjohtaja ☐ varapuheenjohtaja julisti vaalipäivän äänestyksen päättyneeksi kello 20.05 Äänestysliput otettiin vaaliuurnasta ja laskettiin niiden lukumäärä. Samoin laskettiin niiden henkilöiden lukumäärä, jotka vaaliluetteloon tai äänioikeusrekisteriin (sähköiseen vaaliluetteloon) tehtyjen merkintöjen mukaan ovat käyttäneet äänioikeuttaan vaalipäivänä.			
VAALIPÄIVÄNÄ ÄÄNESTÄNEIDEN LUKUMÄÄRÄ	Vaalipäivän äänestyksessä oli äänestänyt vaaliluettelon mukaan (Ennakkoon äänestäneitä ei lueta mukaan)	Miehiä 45	Naisia 39	Yhteensä 84
ÄÄNESTYSLIPPUJEN LUKUMÄÄRÄ	Vaaliuurnassa oli äänestyslippuja	Lukumäärä 84		
ÄÄNESTYSLIPPUJEN TARKASTAMINEN JA JÄRJESTÄMINEN	Tarkastuksessa mitättömiksi katsotut äänestysliput erotettiin eri ryhmäksi. Niitä oli Hyväksytyt äänestysliput järjestettiin ryhmiksi ehdokkaittain. Kunkin ryhmän äänestysliput laskettiin ja lukumäärät merkittiin pöytäkirjaan liitetyle lomakkeelle. Hyväksytyttä äänestyslippuja oli ☐ Äänestyslippuja ei tarkastettu vaalilautakunnassa (Vaalil. 82.2 §). Niiden lukumäärä merkittiin kuitenkin tähän pöytäkirjaan. Äänestysliput pantiin päilykseen, joka suljettiin sinetöimällä.			Lukumäärä 10 Lukumäärä 74 Päivämäärä 23.1.2022 Kellonaika 21.30
TULOSLASKENTA-JÄRJESTELMÄN KÄYTTÖ	☐ Vaalilautakunta tallensi äänet suoraan tuloslaskentajärjestelmään.			
SAAPUVILLA OLLEET	Äänestyslippuja järjestettäessä ja laskettaessa saapuvilla olleiden vaaliasiamiesten ja vaalitarkkailijoiden nimet (Vaalil. 184 §; valtakirjat liitteenä) 			

VAALIPÖYTÄKIRJA

KÄYTTÄMÄTTÖMIEN ÄÄNESTYSLIPPUJEN HÄVITTÄMINEN	☒	Vaalilautakunta hävitti kaikki käyttämättömät äänestysliput.
	☐	Vaalilautakunta palautti kaikki käyttämättömät äänestysliput keskusvaalilautakunnalle.
HUOMAUTUKSIA VAALIPÄIVÄN ÄÄNESTYKSEN SÄÄNNÖLLISEEN KULKUUN VAIKUTTANEISTA SEIKOISTA SEKÄ VAALILAUTAKUNNAN MAHDOLLISET LISÄSELVITYKSET		
	PÖYTÄKIRJANPITÄJÄN ALLEKIRJOITUS	<i>Pauli Peltonen</i> PAULI PELTONEN Allekirjoitus ja nimenselvennys

LOPPUMERKINNÄT

PÖYTÄKIRJAN TARKASTAMINEN	Pöytäkirja on luettu julki ja tarkastettu. ☒	
VAALILAUTAKUNNAN PUHEENJOHTAJAN TAI VARAPUHEENJOHTAJAN ALLEKIRJOITUS	<i>Aatos Vainikainen</i> Allekirjoitus AATOS VAINIKAINEN Nimenselvennys	
VAALILAUTAKUNNAN JÄSENEEN ALLEKIRJOITUS	<i>Katri Kuoppala</i> Allekirjoitus KATRI KUOPPALA Nimenselvennys	
LIITTEET	1. Lomake, johon vaalien tulos on merkitty (laskentalomake 4) 	

Kunnan numero 922	Kunnan nimi Vesilahti
Ä-alueen tunnus 002	Äänestysalueen nimi Narva

		2	3	4	5	6	7	8	9	9
10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	15
20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	7
30	31	32	33	34	35	36	37	38	39	13
40	41	42	43	44	45	46	47	48	49	25
50	51	52	53	54	55	56	57	58	59	5
60	61	62	63	64	65	66	67	68	69	
70	71	72	73	74	75	76	77	78	79	
80	81	82	83	84	85	86	87	88	89	
90	91	92	93	94	95	96	97	98	99	
										74

Hyväksytyt äänestysliput	74
Mitättömät äänestysliput	10
Äänestyslippuja yhteensä	84

Äänestäneet	Yhteensä	
Ennakkoon äänestäneet	Kaikki	Miehet
Vaalipäivänä äänestäneet	84	45

OHJE ÄÄNESTÄJÄLLE

Kirjoittakaa äänestyslipussa olevaan ympyrään ehdokkaanne numero, ei mitään muuta!

Numeroesimerkit:

1 2 3 4 5 6 7 8 9 0

Jos äänestyslippunne menee pilalle väärän tai sotkuisen merkinnän takia, voitte pyytää vaalivirkailijalta uuden äänestyslipun. Pilalle mennyt äänestyslippu revitään vaalivirkailijan nähden.

Oikeusministeriö

INSTRUKTIONER TILL VÄLJAREN

Skriv i cirkeln på röstsedeln numret på Er kandidat, inget annat!

Siffermallar:

1 2 3 4 5 6 7 8 9 0

Om Er röstsedel förstörs på grund av felaktig eller suddig anteckning, kan Ni få en ny röstsedel av valfunktionären. Den förstörda röstsedeln ska rivas i valfunktionärens närvaro.

Justitieministeriet

Äänestyspaikkojen esteettömyyden tarkistuslista

Invalidiliitto ry
ESKE Esteettömyyskeskus
09/2020

1. Saapuminen äänestyspaikalle

- Sijaitseeko äänestyspaikka hyvien kulkuyhteyksien päässä ja onko julkisen liikenteen pysäkki lähellä sitä?
- Pääseekö saattoliikenne, mm. invataksit, sisäänkäynnin lähelle?
- Onko äänestyspaikan lähellä esteettömiä pysäköintipaikkoja (leveys 3,6 m ja pituus 5000 mm)?
- Onko kulkureitti sisäänkäynnille opastettu?
- Onko kulkureitti sisäänkäynnille helposti havaittava, tasainen, kovapintainen ja luistamaton?
- Ovatko kulkureitin kaltevuudet korkeintaan 5 % (1:20)?

2. Sisäänkäynti

- Onko esteettömät reitit äänestyspaikalla opastettu selkeästi?
- Onko sisäänkäynnin portaan rinnalla luiska, jonka kaltevuus enintään 8 % ja leveys vähintään 900 mm.
- Onko portaissa ja luiskissa molemmin puolin käsijohteet?
- Onko ulko-oven edessä tasanne vähintään 1500 mm x 1500 mm?
- Onko ulko-oven avautumispuolella vähintään 400 mm vapaa tila, jonka pyörätuolinkäyttäjä tarvitsee ovea avatessaan?
- Onko ulko-oven leveys vähintään 850 mm ja kynnyksen korkeus enintään 20 mm?
- Onko ovi automaattisesti aukeava tai muuten kevyttoiminen (avaamiseen tarvittava voima enintään 10 N eli 1 kg)?
- Onko sisäänkäynnin kuramatossa tai -ritilässä enintään 5 mm x 30 mm rakoja ja onko maton tai ritilän aiheuttama tasoero korkeintaan 20 mm?
- Onko tuulikaapin syvyys ja leveys vähintään 1500 mm, jos molemmat ovet avautuvat tuulikaapistasta poispäin?
- Onko tuulikaapin leveys vähintään 1500 mm ja syvyys vähintään 2300 mm, jos toinen ovista aukeaa tuulikaapin sisään?

3. Äänestyspaikka

- Onko äänestyspaikalla vähintään yksi äänestyskoppi, jossa voi istuen täyttää äänestyslipun pöydän ääressä? Onko äänestyskopin pöydän (korkeus 750–800 mm) alla polvitila, jonka vähimmäismitat ovat leveys 800 mm, syvyys 600 mm ja korkeus 670 mm? Tai onko äänestyspaikalla korkeussäädettäviä pöytiä?
- Onko äänestyskopeissa häikäisemätön ja riittävä (500–750 luxia kirjoitustasolla) valaistus.
- Onko äänestyspaikalla istuimia, joissa äänestäjät voivat tarvittaessa levätä?
- Onko ennakoäänestyspaikalla ja varsinaisella vaalipaikalla vaaliavustajaksi nimetty henkilö?
- Jos vaalivirkailijoissa on apuvälineen käyttäjiä, tarvitaan äänestyspaikalla esteetön wc-tila.

LIITE 7

Eräitä määräaikoja vuoden 2022 aluevaaleissa

Vaalipäivä 23.1.2022

Ajankohta	1	Toimija	Toimenpide	Vaalilaki
1.8.2021 jälkeen		Valtuusto	Kunnan keskusvaalilautakunnan asettaminen	13 § 1 ja 3 mom.
1.7.2021			Hyvinvointialueet perustetaan	2
1.7.2021 – 28.2.2022		Väliaikainen valmistelutoimielin	Osallistuu ensimmäisten aluevaalien järjestämiseen; aluevaalilautakuntien hallinnollinen tukeminen	3
23.7.2021		Ehdokas	Ehdokkaan vaalirahoituksella katettavien vaalikampanjan toteutumiskulujen aiheutuminen alkaa	4
23.7.2021		Puolue ja puolueyhdistys	Aluevaalien kampanja-aika alkaa	5
Viipymättä (viimeistään 30.9.2021 tiedoksi oikeusministeriölle)		Aluehallintovirasto	Aluevaalilautakuntien asettaminen kutakin toimialueensa hyvinvointialuetta varten	6
31.8.2021		Digi- ja väestötietovirasto	Aluevaltuustoon valittavien valtuutettujen lukumäärän määräytyminen hyvinvointialueen asukasluvun perusteella.	7
Viimeistään elokuussa 2021		Valtuusto	Äänestysaluejaon muuttaminen tarvittaessa ja muutoksesta ilmoittaminen Digi- ja väestötietovirastolle	8 § 1 ja 2 mom.

1 Järjestysnumero osoittaa, monentenako päivänä ennen tai jälkeen vaalipäivän toimenpide vaalilain (714/1998) mukaan on suoritettava.

2 Laki sosiaali- ja terveydenhuollosta ja pelastustoimea koskevan uudistuksen toimeenpanosta ja sitä koskevan lainsäädännön voimaantulusta (voimaantulolaki) 5 §

3 Voimaantulolaki 10 § 2 mom. 7) kohta

4 Laki ehdokkaan vaalirahoituksesta (273/2009) 2 § 1 mom.

5 Puoluelaki (laissa 683/2010) 8 § 3 mom.

6 Voimaantulolaki 16 § 1 mom.

7 Voimaantulolaki 16 § 1 mom.

Hyvissä ajoin		Valtioneuvosto	Asetus aluevaaleissa ennakkoäänestyspaikkoina olevista Suomen edustustoista ja niiden toimipaikoista sekä aluevaalien yleisistä ennakkoäänestyspaikoista Ahvenanmaan maakunnassa	9 § 1 mom. 2) kohta
Hyvissä ajoin ⁸		Kunnanhallitus	Kunnassa olevista yleisistä ennakkoäänestyspaikoista päättäminen	9 § 1 mom. 1) kohta
Hyvissä ajoin		Kunnanhallitus	Eräiden sosiaalihuollon toimintayksiköiden määrääminen ennakkoäänestyspaikoiksi	9 § 1 mom. 3) kohta
Hyvissä ajoin ⁹		Kunnanhallitus	Vaalipäivän äänestyspaikoista päättäminen	9 § 3 mom.
Hyvissä ajoin		Kunnanhallitus	Vaalilautakuntien ja vaalitoimikuntien asettaminen	15 § 1 mom.
23.10.2021		Äänioikeutettu	Kirjeäänestysasiakirjojen tilaaminen alkaa	66 c §
Viipymättä kirjeäänestysasiakirjatilauksen vastaanoton jälkeen		Oikeusministeriö	Kirjeäänestysasiakirjojen lähettäminen asiakirjat tilanneelle	66 c § 4 mom.
Viimeistään 5.11.2021 klo 12		Keskusvaalilautakunta	Keskusvaalilautakunnan yhteystietojen ilmoittaminen Digi- ja väestötietovirastolle vaalitietojärjestelmässä	13 § 4 mom. ¹⁰
Viimeistään 5.11.2021 klo 12		Kunnanhallitus/keskusvaalilautakunta	Kunnan yleisten ennakkoäänestyspaikkojen tietojen ilmoittaminen Digi- ja väestötietovirastolle vaalitietojärjestelmässä	9 § 4 mom. ¹¹

8 Vaalilain (714/1998) 9 §:n 4 momentin mukaan ne kotimaan äänestyspaikat, jotka ovat äänestyspaikkarekisterissä 51. päivänä ennen vaalipäivää päivän päättyessä, ovat vaaleissa äänestyspaikkoina, vaikka tässä pykälässä tarkoitettua kunnanhallituksen päätöksestä tehtyä oikaisuvaatimusta ei ole käsitelty ja vaikka hallinto-oikeudelle tehtyä kunnallisvalitusta, jolla oikaisuvaatimuksesta tehtyyn päätökseen on haettu muutosta, ei ole ratkaistu.

9 Ks. alaviite 8

10 Ks. myös oikeusministeriön kirje kunnanhallituksille ja keskusvaalilautakunnille (pl. Ahvenanmaan maakunta) 30.6.2021 VN/16839/2021.

11 Ks. myös oikeusministeriön kirje kunnanhallituksille ja keskusvaalilautakunnille (pl. Ahvenanmaan maakunta) 30.6.2021 VN/16839/2021.

Viimeistään 5.11.2021 klo 12		Kunnanhallitus/ keskusvaalilau- takunta	Kunnan vaalipäivän äänestys- paikkojen tietojen ilmoittami- nen Digi- ja väestötietovirastol- le vaalitietojärjestelmässä	9 § 3 mom. ¹²
Hyvissä ajoin		Oikeusminis- teriö	Tiedottaminen yleisistä ennak- koäänestyspaikoista ja äänes- tysajoista niissä	49 § 3 mom.
Hyvissä ajoin		Keskusvaalilau- takunta	Tiedottaminen kunnan alueella olevista yleisistä ennakkoää- nestyspaikoista ja vaalipäivän äänestyspaikoista	49 § 1 mom. ja 67 § 3 mom.
Hyvissä ajoin		Digi- ja väestö- tietovirasto	Tiedottaminen äänioikeuden edellytykset täyttävälle EU:n muun jäsenvaltion kansalaisille äänioikeudesta, vaalikelpoisuu- desta sekä tietoa menettelystä äänioikeuden käyttämiseksi ja vaalikelpoisuuden toteuttami- seksi aluevaaleissa ¹³	22 §
Hyvissä ajoin		Keskusvaalilau- takunta	Vaalitoimitsijoiden määräämi- nen kotimaan yleiseen ennak- koäänestyspaikkaan	17 § 2 mom.
Hyvissä ajoin		Suomen edus- tuston päällikkö	Vaalitoimitsijan määrääminen ulkomailla olevaan yleiseen ennakkoäänestyspaikkaan	17 § 2 mom.
Hyvissä ajoin		Suomalaisen laivan päällikkö	Vaalitoimitsijan määrääminen laivaäänestystä varten	17 § 2 mom.
Viimeistään 2.12.2021 en- nen kello 16	52.	Tietyt edelly- tykset täyttävät EU:n tai Suo- messa toimivan kansainvälisen järjestön palve- luksessa olevat ja tällaisten henkilöiden perheenjäsenet	Kirjallinen ilmoitus Digi- ja väestötietovirastolle halukkuu- desta käyttää äänioi- keutta aluevaaleissa, tai aiemman ilmoituksen peruutus	¹⁴
3.12.2021 klo 24	51.	Digi- ja väestö- tietovirasto	Äänioikeusrekisterin tietojen määräytyminen	18 § 2 ja 3 mom.

12 Ks. myös oikeusministeriön kirje kunnanhallituksille ja keskusvaalilautakunnille (pl. Ahvenanmaan maakunta) 30.6.2021 VN/16839/2021.

13 Käytännössä tieto toimitetaan myös muille äänioikeuden edellytykset täyttävälle ulkomaalaisille.

14 Laki hyvinvointialueesta 28 § 2 mom.

Viimeistään 7.12.2021 ¹⁵	48.	Aluevaalilautakunta	Määräys ehdokashakemusten vastaanottojärjestelyistä Määräyksestä on laadittava kuulutus, joka on pantava nähtäväksi aluevaalilautakunnan kokoushuoneistossa sekä julkaistava sillä tavalla kuin hyvinvointialueen ilmoitukset saatetaan tiedoksi. ¹⁶	34 §
Viimeistään 7.12.2021 ¹⁷	48.	Oikeusministeriö	Puolueräkisteriin merkittyjen puolueiden ja niiden nimenkirjoittajien ilmoittaminen aluevaalilautakunnalle	32 §
Viimeistään 8.12.2021	46.	Digi- ja väestötietovirasto	Äänioikeusrekisterin perustaminen	18 § 1 mom.
13.12.2021	41.	Digi- ja väestötietovirasto	Äänioikeusrekisterin nähtävänäpidon aloittaminen Digi- ja väestötietoviraston määräämissä paikoissa	23 § 1 mom.
Viimeistään 14.12.2021 ennen klo 16	40.	Vaaliasiamies	Ehdokashakemus sekä ilmoitus vaaliliitosta ja ilmoitus yhteislistasta annettava aluevaalilautakunnalle	143 g §, 143 i §, 143 k §
20.12.2021	34.	Aluevaalilautakunta	Ehdokashakemusten tarkastaminen ja mahdolliset huomautukset vaaliasiamiehille Puolueiden, yhteislistojen ja valitsijayhdistysten keskinäisen järjestyksen määrittäminen ehdokaslistojen yhdistelmää varten	36 § 37 §
Viimeistään 22.12.2021 ennen klo 16	32.	Vaaliasiamies	Ehdokashakemuksen ja siihen liitettyjen asiakirjojen oikaiseminen ja täydentäminen tarvittaessa	38 §

15 Vaalilaki 189 § 2 mom.

Jos määräpäivä, joka on säädetty tai määrätty muuta kuin vaalipäivän äänestystä, ennakköäänestyksen aloittamista tai lopettamista, vaaleja toimittamatta valittavien valtuutettujen valituksi julistamista tai vaalien tuloksen vahvistamista varten, sattuu pyhäpäiväksi tai arkilauantaiksi taikka juhannus- tai jouluaatoksi, pidetään seuraavaa arkipäivää määräpäivänä.

16 Laki hyvinvointialueesta 113 §

17 Vaalilaki 189 § 2 mom.

Jos määräpäivä, joka on säädetty tai määrätty muuta kuin vaalipäivän äänestystä, ennakköäänestyksen aloittamista tai lopettamista, vaaleja toimittamatta valittavien valtuutettujen valituksi julistamista tai vaalien tuloksen vahvistamista varten, sattuu pyhäpäiväksi tai arkilauantaiksi taikka juhannus- tai jouluaatoksi, pidetään seuraavaa arkipäivää määräpäivänä.

22.12.2021 klo 16 jälkeen	32.	Aluevaalilautakunta	Määräaikana saapuneiden ehdokashakemusten uudelleen käsitteleminen ja päätökset vaaliliittoja ja yhteislistoja koskevien ilmoitusten johdosta	39 §
Viimeistään 23.12.2021 ennen klo 12	31.	Vaaliasiamies	Sellaisen puolueen tai valitsijayhdistyksen ehdokashakemuksen peruutus, jonka ilmoitusta vaaliliittoon tai yhteislistaan liittymisestä ei ole hyväksytty	40 § 2 mom.
23.12.2021 ennen ehdokaslistojen yhdistelmän laatimista	31.	Aluevaalilautakunta	Ehdokashakemusten ratkaisemisen jälkeen tehtävät päätökset ehdokkaan jättämisestä pois ehdokaslistojen yhdistelmästä tai ehdokashakemuksen peruutuksen johdosta	40 §
23.12.2021 viimeistään klo 16 aloitettavassa kokouksessa	31.	Aluevaalilautakunta	Ehdokaslistojen yhdistelmän laatiminen	41 §
23.12.2021	31.	Aluevaalilautakunta	Ehdokkaista ehdokaslistojen yhdistelmässä olevien tietojen sekä henkilötunnuksen merkitseminen valtakunnalliseen ehdokasrekisteriin	43 § 2 mom.
23.12.2021 aikaisintaan ehdokaslistojen yhdistelmän laatimisen jälkeen	31.	Kirjeitse äänestävä	Kirjeitse äänestäminen alkaa	66 d § 1 mom.
Valtakunnallisen ehdokasrekisterin perustamisen jälkeen		Oikeusministeriö	Valtakunnallisen ehdokasrekisterin tietojen toimittaminen Valtiontalouden tarkastusvirastolle	18
Aikaisintaan ehdokaslistojen yhdistelmän laatimisen jälkeen		Ehdokas	Vapaaehtoinen ennakoilmoitus vaalirahoituksesta Valtiontalouden tarkastusvirastolle	19

18 Laki ehdokkaan vaalirahoituksesta 9 §.

19 Laki ehdokkaan vaalirahoituksesta 11 §.

Viimeistään 30.12.2021	24.	Digi- ja väestö- tietovirasto	Ilmoituskorttien lähettäminen niille äänioikeutetuille, joiden osoite on tiedossa	21 § 4 mom.
5.1.2022	18.	Vaalitoimitsija	Ennakkoäänestyksen aloittami- nen suomalaisessa laivassa	47 § 1 mom.
Viimeistään 7.1.2022 klo 16	16.	Äänioikeutettu tai muu henkilö	Äänioikeusrekisteriä koskevan oikaisuvaatimuksen tekeminen Digi- ja väestötietovirastolle	24 § 1 mom.
Viimeistään 10.1.2022	13.	Digi- ja väestö- tietovirasto	Oikaisuvaatimusten ratkaise- minen	25 § 1 mom.
Viipymättä oikaisuvaati- muksia koske- vien päätösten tekemisen jälkeen		Digi- ja väestö- tietovirasto	Oikaisuvaatimukseen annettu- jen päätösten antaminen tie- doksi asianosaisille ja, jos pää- tös sisältää sen, että henkilö otetaan äänioikeusrekisteriin, ilmoituskortin lähettäminen	25 § 2 mom.
Viimeistään 11.1.2022 en- nen klo 12	12.	Digi- ja väestö- tietovirasto	Oikaisuvaatimusten rat- kaisemisesta mahdollises- ti aiheutuvat muutokset äänioikeusrekisteriin	25 § 1 mom.
Viimeistään 11.1.2022 en- nen klo 12	12.	Digi- ja väestö- tietovirasto	Itseoikaisuna tehdyistä päätök- sistä aiheutuvien merkintöjen tekeminen äänioikeusrekiste- riin	26 § 1 mom.
Viipymättä edellä mainit- tujen päätös- ten jälkeen		Digi- ja väestö- tietovirasto	Digi- ja väestötietoviras- ton itseoikaisuna tehdyn päätöksen toimittaminen tiedoksi asianosaiselle ja il- moituskortin lähettäminen äänioikeusrekisteriin lisätyille henkilöille	26 § 2 ja 3 mom.
Viimeistään 7. päivänä päivästä, jona asianosainen on saanut pää- töksen tiedok- si tai päätös on julkaistu virallisessa lehdessä		Oikaisuvaati- muksen tekijä	Valitus hallinto-oikeudel- le Digi- ja väestötietovi- raston päätöksestä, jolla oikaisuvaatimus on hylätty tai jätetty tutkimatta, ja valitus Digi- ja väestötietoviraston pätöksestä, jolla henkilö on 26 §:n 2 momentin nojalla merkitty äänioikeusrekisteriin äänioikeutta vailla olevaksi	27 § 1 mom.
11.1.2022 klo 12 lukien	12.	Digi- ja väestö- tietovirasto	Äänioikeusrekisteri on lainvoimainen	

Viimeistään 11.1.2022 en- nen klo 16	12.	Kotiaänestyk- seen oikeutettu äänioikeutettu, joka haluaa äänestää enna- kolta kotonaan	Ilmoittautuminen kunnan kes- kusvaalilautakunnalle	55 §
12.1.2022	11.	Vaalitoimitsijat, vaalitoimikunta	Ennakkoäänestyksen aloittami- nen kotimaassa	47 § 1 mom.
12.1.2022	11.	Vaalitoimitsijat, vaalitoimikunta	Ennakkoäänestyksen aloittami- nen Suomen edustustoissa	47 § 1 mom.
15.1.2022	8.	Vaalitoimitsijat	Ennakkoäänestyksen lopetta- minen ulkomaila	47 § 1 mom.
18.1.2022	5.	Vaalitoimitsijat, vaalitoimikunta	Ennakkoäänestyksen lopetta- minen kotimaassa	47 § 1 mom.
19.1.2022 klo 19 alkaen	4.	Oikeusminis- teriö	Vaaliluetteloiden tulostaminen äänioikeusrekisteristä äänes- tysalueittain ja niiden toimitta- minen kuntien keskusvaalilau- takunnille	71 § 1 mom.
Viimeistään 21.1.2022 en- nen klo 19	2.	Kirjeitse äänes- tävä	Kirjeäänestysasiakirjojen oltava perillä asianomaisen kunnan keskusvaalilautakunnassa	66 e § 3 mom.
21.1.2022 klo 19	2.	Keskusvaalilau- takunta	Ennakkoäänestys- ja kirjeää- nestysasiakirjojen tarkasta- minen siten, että perjantaina 21.1.2022 ennen kello 19 saa- puneet ennakkoäänestys- ja kirjeäänestysasiakirjat ehdi- tään käsitellä	63 § 1 mom. ja 66 g § 1 mom.
Kirjeäänestys- asiakirjojen tarkastamisen jälkeen		Keskusvaalilau- takunta	Hyväksytyjen kirjeäänes- tysten vaalikuorissa olevien äänestyslippujen uudelleen leimaaminen ja kuorittaminen	66 g § 3 mom.
Viimeistään 22.1.2022 (kuitenkin ai- kaisintaan eh- dokaslistojen yhdistelmän laatimisen jälkeen)	1.	Ehdokas	Vapaaehtoisen ennakkoilmoi- tuksen toimittaminen Valtion- talouden tarkastusvirastolle vaalirahoituksesta ja vaalikam- panjan kuluista	²⁰

20 Laki ehdokkaan vaalirahoituksesta 11 §.

Sunnuntai 23.1.2022 klo 9–20	VP	Vaalilautakunta	Vaalipäivän äänestys	68 §
Sunnuntai 23.1.2022 aikaisintaan klo 10	VP	Keskusvaalilau- takunta	Ennakkoäänten (ml. kirjeään- ten) laskenta	86 § 1 mom.
Sunnuntai 23.1.2022 klo 20 jälkeen	VP	Vaalilautakunta	Alustava ääntenlaskenta	78 §
24.1.2022 viimeistään klo 12	1.	Keskusvaalilau- takunta	Vaalipäivänä annettujen ään- ten tarkastuslaskenta	87 § 1 mom.
26.1.2022 viimeistään klo 12 ²¹	3.	Keskusvaalilau- takunta	Kunnassa annettujen äänten lukumäärän vahvistaminen ja merkitseminen vaalitietojärjes- telmään	143 I §
26.1.2022 vii- meistään klo 18 aloitetta- vassa kokouk- sessa	3.	Aluevaalilauta- kunta	Vaalien tuloksen vahvistami- nen ja julkaiseminen sekä tu- loksesta tiedottaminen	143 I §
Vaalien tulok- sen vahvista- misen jälkeen		Oikeusminis- teriö	Ilmoitusvelvollisten tietojen toimittaminen Valtiontalouden tarkastusvirastolle	²²
6.2.2022		Ehdokas	Ehdokkaan vaalirahoituksella katettavien aluevaalien vaali- kampanjan toteuttamiskulujen aiheutuminen päättyy	²³
6.2.2022		Puolue	Aluevaalien kampanja-aika päättyy	²⁴

21 Vaalilain 143 I §:n mukaan keskusvaalilautakunnan tulee vahvistaa äänimäärät viimeistään klo 18 aloitettavassa kokouksessaan. Jotta aluevaalilautakunnalle jäisi riittävästi aikaa tuloksen vahvistamiseen liittyviin tehtäviin, oikeusministeriö ohjeistaa keskusvaalilautakuntaa merkitsemään vahvistetut äänimäärät tuloslaskentajärjestelmään jo klo 12 mennessä.

22 Laki ehdokkaan vaalirahoituksesta 9 §

23 Laki ehdokkaan vaalirahoituksesta 2 § 1 mom.

24 Puoluelaki 8 § 3 mom.

14. päivän kuluessa siitä, kun vaalien tulos on julkaistu		Muutoksenhakija	Valitus hallinto-oikeudelle aluevaalilautakunnan päätöksestä, jolla vaalien tulos on vahvistettu	100, 101 ja 102 §
Vaalien tuloksen tultua lainvoimaiseksi		Oikeusministeriö	Arkistotulosten ottaminen äänioikeusrekisteristä	29 § 3 mom.
Arkistotulosten ottamisen jälkeen		Digi- ja väestötietovirasto	Äänioikeusrekisterissä olevien tietojen hävittäminen	29 § 3 mom.
1.3.2022		Aluevaltuustot	Aluevaltuustojen toimikausi alkaa	²⁵
28.3.2022 ²⁶ (kahden kuukauden kuluessa vaalin tuloksen vahvistamisesta)		Valtuutetuksi tai varavaltuutetuksi valittu	Ilmoitus vaalirahoituksesta valtiontalouden tarkastusvirastolle	²⁷

²⁵ Laki sosiaali- ja terveydenhuoltoja ja pelastustoimea koskevan uudistuksen toimeenpanosta ja sitä koskevan lainsäädännön voimaantulosta 16 § 1 mom.

²⁶ Laki säädettyjen määräaikain laskemisesta 5 §

Kun määräpäivä tai määrääjän viimeinen päivä on pyhäpäivä, itsenäisyyspäivä, vapunpäivä, joulukuun tai juhannusaatto tai arkipäivä, saa tehtävän toimittaa ensimmäisenä arkipäivänä sen jälkeen.

²⁷ Laki ehdokkaan vaalirahoituksesta 5 ja 8 §.

ALUEVAALIT

23.1.2022

Ennakkoäänestys:

Suomessa 12.–18.1.2022

Ulkomailla 12.–15.1.2022

OIKEUSMINISTERIÖ
JUSTITIEMINISTERIET
